UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 12 05 14 07 002 9

DS
37
.7
T859
1879

al-Tunisi, Khayr al-Din
Mukaddeme-'i akvem ul-mesalik

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

1907

8a/124

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of Toronto

http://www.archive.org/details/mukaddemeiavem00tnis

al-Tūnisī, Khayr al-Dīn

Mukaddeme-i مقدمهٔ akvem ül-mesāli

اَقْوَمُ الْمَسَالِكِ
فِى
مَعْرِفَةِ اَحْوَالِ الْمَمَالِكِ

تَرْجَمَهْ سِى

﴿ مؤلفی ﴾

دولتلو فخامتلو خیر الدین پاشا حضرتلری

﴿ مترجمی ﴾

جریدهٔ عسکریه محرری عبد الرحمن افندی

استانبول

الجوائب مطبعه سنده طبع اولندی

١٢٩٦

LIBRARY
NOV 5 1971
UNIVERSITY OF TORONTO

DS
37
.7
T859
1879

مقدمه

امور سیاسیه ایله توغل ایدن ارباب الباب خفی وستیر اولدیغی اوزره حل وعقد مشکلات امور وضبط وربط مصالح جمهور ایادیٔ امانت واهلیتلرینه تودیع وتفویض اولنان ارکان دولت وسرامدان ملتك وظائف موکوله‌لری منحصرا شوکت وعزت اسلامیه‌نك تحکیم مبانیٔ فرو وشکوهی امرنده مقتضیات زمانه‌یه توفیقا کلیات سیاسیه‌یی قوانین اساسیهٔ ملیه‌یه ابتنا واحکام مضبوطه ومتسلسله‌یه تطبیقا جزئیات اموری بعد التدقیق اکا کوره دعائم حریت وعدالتك نصب واقامه‌سنه اعتنا ایتمك قضیه‌لرندن عبارتدر .

انجق بو وادیده نقطهٔ مطلوبه‌یه واره بیلمك ومداولهٔ سهام رأی وتدبیرده هدف مقصودی اوره بیلمك اولا بو مثللو دقایق سنجیدهٔ میزان تدقیق ایدرك ملل سالفه وحاضره‌نك اسباب ترقی وتدنیلرینی عریض وعمیق نظرگاه تحقیقدن کچورمك وثانیا مملکتك قابلیت واستعدادنجه امور داخلیه‌یه تشبث ویرمکله میسر اوله‌جغی وارستهٔ قید اشتباهدر

حیفا که برقاچ عصرلر بو دقایق مهمه‌یی کلیا نظر اعتباردن اسقاط ومیدان هنرپردازیده بری برلرینی مسابقه‌یه چالیشان اوروپالولردن قطع رابطهٔ اختلاط ایدرك مقدملری تدبیر ملك واعمار مملکت خصوصنده مغبوط عالم وسرفراز سرامدان کافهٔ امم ایکن بو حال اسف اشتمال واره بزی دائرهٔ استفاده‌دن دور واقوام متجاوره‌نك

ومراقبهٔ

و مراقبهٔ تشبثات ترقی جویانه‌لرندن محجور ومهجور براقه‌رق بالاخره ممالك اسلامیه‌دن یوما بعد یوم آثار معموریت انحطاطه مائل و فن تدبیر مملکت صدور اولیای اموردن محو و زائل اولدی .

و تجربه سزلك سائقه‌سیله ارباب حل وعقدك فكر وخیالنه یرلشمش اولان داعیهٔ تفرد و رجحان داهیهٔ عظمای استبداد ایله هم‌عنان اوله‌رق جمعیت مدنیهٔ اسلامیه‌یی اخلال و تخریب وقلبنده ذره قدر حمیت ملیه صاقلایان ارباب وقوفی صدمات اضمحلال ایله تهدید و ترهیب ایتمش ایدی .

ایشته بو دقیقه‌یه مبنی دیباجهٔ دیوان سیاست و مجموعهٔ عنوان کیاست صدر پر تمکین فخامتلو دولتلو خیر الدین پاشا حضرتلری وطن و ملتنه فرط رفق و محبتندناشی تدارك مافات مراد خیر اعتیادینه استنادا اولا اوج اعلای عزت واقتداردن حضیض مسکنت وادباره سقوطمزك اسباب موجبه‌سی نه کبی خطیئاته معطوف وثانیا تجدید مبانی فر و اقتدار و احیای مآثر اسلاف ذوی الاعتبارمزك نه درلو تدابیر و اجراآته موقوف اولدیغنی بر بر ارائه ایتمك اوزره « اقوم المسالك » نام اثر معتبرلرینی تلفیق و تلقیف ومقدمه‌سنده ارباب حل و عقدك اغراض متخالفه‌لرینی ادلهٔ مقنعه ایله توفیق وتألیف بیورمشلر ایدی .

اکرچه اثر مذکور عند الجمهور رهین محفظهٔ اعتبار اولمش ایسه‌ده شاهد نازك ادای مرام وضع دلنشین عرب اوزره چهره افروز حسن انسجام اولسیله هر عرض مفتونیت ایدنلره روی قبول و موافقت کوسترمیوب جمله کاه تمنع و استغنایه چکلمش وطره

دلفریب عبــاراتی کبی وادیٔ طلبــده بیکارجه افتادهسی دوکیلوب صاچلمشیکن ارتق وطن و ملتك بدرقهٔ فوز و فلاحی اولان بویله براثر سعادت رهبردن ابنــای وطنك محرومیتی حمیت و فتوته صیغر حالاتدن اولدیغنه بناءً بو اضعف قلیل المحــامد جریدهٔ عسکریه محرری «عبدالرحمن بن ابی حامد» قابلهٔ استبدادك تولید ایدهبیلهجکی هر درلو مخاطره و محاذیری کوزه الدیرهرق فرصت بولدقجه مأمور اولدیغی مکاتب عالیهده مقدمهٔ مذکورهنك تعلیم و تدریسنه ابتدار و بونکلهده اکتفا ایتمیوب هرکسك اکلایهبیلهجکی سیاقده لسان عذب البیان عثمانییه لدی الترجمه صورت مترجمهسنك علی وجه الاطراد جریدهٔ عسکریه وحقیقت غزتهلرینه و علی سبیل الاستطراد اوراق حوادث سائرهیه درج و نشریچون اعمال لطایف الحیلده صرف ما حصل اقتدار ایدرك مع مافیه دایهٔ دهرك مهد انقلابنده شیرازهٔ جمعیتمزی طاغتمغه و کانون حمیت ملیهمزی سوندیروب صغوتمغه نه کبی افتلر بسلنوب یتشدیرلمکده اولدیغنی فهم و ادراکدن قالمش اولان زمرهٔ مستبدینه «خیرالدین» ك نشر ضیای کمالاتی خوش کورمیهرك مترجم فقیر اراالق معرض توبیخ و تکدیر * وحساد استبداد اعتیادك چکهمزلکی ترجمهنك ایلری کیتمسنه بعض مرتبه داعیٔ تأخیر اولمش ایسهده فقط

❊ و اذا اراد الله نشر فضیلة ❊
❊ طویت اتاح لها لسان حسود ❊

نشیدهسنجه تأخرات واقعه اثر مذکورك اعتبارینه نقیصه کتیرمیوب بلکه هر بار اصحاب مطالعهنك حرص و اشتیاقنی ارتیرمقده وهر دفعه

تأخر

تاخر وقوعنده لاجل الاستعجال اداره خانه‌مزه نیاز نامه‌لر یاغدیرلمقده اولدیغندن ارتق، تلاطم امواج موانع سوق سفینهٔ عزیمته مانع اولمیه‌رق بحمدالله تعالی کشتی امالی مرسای سلامته انهاج وسرمایهٔ امیدی بندرگاه خریداران هنر و عرفانه اخراج ایده‌بیلدك ایسه‌ده آثار مذکوره‌نك اویله عقد منثور کبی اوراق پریشان اوزره طاغینق طورمسنه بروجهله کوکل قائل اولمدیغندن براراق کلك بدایع نمون ایله اوراق مذکوره‌یی اوردهٔ سلك تدوین و «الجوائب» مطبعه‌سنده طبع و تمثیلنه مبادرت اولنه‌رق همان سرحد ختامه قرین اولمشیکن ینه بعض اعذار مشروعه الجاآتیله اکمال طبعی وقت مرهوننه تعلیق قلنمشیدی.

حمدا ثم حمدا چوق کچمکسزین «الملوك ملهمون» فحوای حکمت احتواسی اوزره مؤلف مشارالیه حضرتلری حائز اولدیغی استعداد خداداد اقتضاسنجه افتاب اوج خلافتك جاذبهٔ لطف و عنایتنه مظهر و بدرقهٔ توجهات سنیه کندیلرینه رهبر اوله‌رق تونسدن عتبهٔ علیای خلافت کبرایه دعوت و مواصلتلری عقیبنده شهریار فاروقی شعار جانب سنی الجوانبندن علامهٔ ذوفنون مشارالیهك درجهٔ اهلیت واقتداری مسبار کامل العیار تقلب واعتبار ایله بعد الاختیار قریحهٔ الهام صبیحهٔ ملوکانه‌دن مجلس اعیان اعضالغی و متعاقبا اصلاحات مالیه ریاستی عهدهٔ استحقاقلرینه تفویضیله بین الوکلا کسب امتیاز و مؤخرا مهر وکالت دست صداقت پیوست اهلیت و امانتلرینه تودیعیله برترین پایهٔ سلم شرف

و اعتباری احراز ایدرك سایهٔ حریتوایهٔ شاهانه‌ده منافع کلیهٔ ملیه‌یی فوائد جزئیهٔ شخصیه‌یه فدا ایدن اهل استبدادك انتریقه‌لرینه ارتق جای اندیشه قالمدیغی کبی اوته‌دنبری ذات حضرت ملوکانه‌نك نصب عین و مطمح نظر همایونلری بولنان ابراز مآثر وطنپرورینك زمان سعد اقترانی دخی حلول ایتمش و اثر مذکور ایسه ملك و ملته نافع بر مجلهٔ سعادت رهبر اولوب مندرجاتی منویات خیریه حضرت ظل اللهینك بارقهٔ تجلیاتندن مقتبس بولنمش اولدیغندن صورت ملخصه‌ده بعض مرتبه تعدیلات اجراسیله تعمیما للاستفاده دستگاه طبع و ایجاده‌یه نهاده اوله‌رق بحمد الله اکمالی میسر کردهٔ رب کریم و ما توفیقی الا بالله العلی العلیم

عبد الرحمن

بسم الله الرحمن الرحيم

بعد اداى ما وجب علينا

ملت معظمهٔ اسلامیه‌نك مبادئ ظهورنده نه حالده اولوب مرور زمان ایله نه حاله كیردیكنه و تجارب عدیده‌یه مستند ادلهٔ قطعیه‌دن استنتاج اولندیغی اوزره ایلروده نه حال كسب ایده‌جكنه دائر اسلام و فرنك مؤلفلرینك یازدقلری تحقیقات ایله هر ایكی فرقه‌نك تواریخنی ممكن مرتبه اراشدیردقدن و بو یولده النان معلوماته استنادا هر برملتك اسباب تمدنی و ترقیسی اوزون اوزادی‌یه نظر امعان و تدقیقدن كچیردكدن صكره میدان مدنیتده ملتلرك یكدیكرلریله یارشه چیقوب هر برینك منافع مخصوصه‌لرینه الك زیاده یاردم ایده‌جك تدابیرك حسن تسویه و تمشیتی

عزم و نیت قاطعه‌سنده بولندیغنه نصب عین اعتبار ایلدیکمزده . اجنبیلر – و بالخاصه اطرافمزی قوشادوب جوارمزده توطن ایدن – اجنبیلرك احوالنه کسب اطلاع ایتدکجه بزه یاقیشق الور تأسیسات و تشکیلاتی بر اساس متین و مستحکم اوزره تعیین و انتخاب بزجه میسر اولمامق اعتقادنده بولنمق بی ارتیاب اولوب بو اعتقادی نقض ایده‌جك ویاخود بو اعتقادك نقضنه ایراد ادله‌یه قالقیشه‌جق عقلای اسلامیه‌دن بر ذاتك بولنمیه‌جغنی ظن ایدرم .

هله : شو ایچنده بولندیغمز عصرده اماکن بعیده‌دن افکار متعدده‌یی بر اره‌یه طوپلایه‌جق، وما خلق اللهی بری برلریله کورشدیره‌جك وسائط تسهیلیه‌نك احداث و اختراعنی نظر اعتباره اله‌جق اولسه‌ق کرۀ ارضی عادتا « اکرچه هر بری منافع ذاتیه‌سنی کوزه‌تیورسه‌ده مساعئ مخصوصه‌لرندن ترتب ایده‌جك منافعك من جهة عمومه عائد و راجع اولدیغنه نظرا » بری برلرینه اشد احتیاج ایله محتاج بر طاقم اقوام مختلفه ایله مسکون بر بلده حکمنده طوتمق ایچون قطعا تردد کوسترمیز .

امور اخرویه‌نك دوزکونلکی مصالح دنیویه‌نك لا یتغیر بر اساس ثابت و مستقر اوزره جریاننه منوط و متوقف اولدیغنه بناء شریعت اسلامیه‌نك مصالح دینیه و دنیویه‌یه کافل و کافی اولدیغی و تجارب عدیده و مشاهدات متوالیه ایله صحتلرنده شك وشبهه اولمیان شو ایکی اساس نظر ملاحظه و مطالعه‌یه النديغی حالده احکام منزله‌ده

مقتضای وقت وحاله رعایت مفوض عهدهٔ کفایت و درایتلری اولان علمای اسلامیه اراسنده امور خارجیه‌یه متعلق معلوماتدن بی بهره اوله‌رق مصالح داخلیه‌نك تدقیق واستکشافاتندن یوز چویره‌جك بعض ذواتك بولندیغنی کورمك نصل کوجه کیدیورسه امور ادارهٔ دولت کندولرینه تودیع اولنان سیاسیونمز اراسنده دخی بو دقیقه‌دن غافل ویاخود ریاست اسلامیه هیچ بر قید ایله مقید اولیه‌رق مستبدانه حکم سورمك آرزوسنی ترویجه خدمت ایدن برطاقم متغافل ذواتك بولنمسی دخی فوق العاده کوجه کیده‌جك مواد دندر زیرا اصل نظر اعتنایه النه‌جق مواد مهمه‌یی لایقیله بیلوب اوکرنمکدن آدمی اله قویه‌جق موانع عظیمه‌نك باشلیجه‌سی بودر .

عجبا . ملتك خسته‌لکنی تشخیصدن عاجز قالمق اطبای ملته یاقیشق الورمی . ویاخود عوارض ونتایج مطلوبه‌دن معری اوله‌رق جوهر فنون و معارفی ایدینوب صاقلامغه صرف همت ایتمك نظر تحسین و تقدیره النه‌بیلورمی

اشته بوندن طولایی بر چوق سنه‌لردنبری اعمال فکر و رؤیت ایله استنتاج ایتمش واوروپایه وقوعبولان سیاحتم اثناسنده کورمش اولدیغم اثار ترقیاتی برارایه طوپلایوب رساله شکلنه قویه‌جق اولسه‌م سعیم هبایه کتمیه‌جکی و علی الخصوص اته‌جغم تیر نصایح

بعضهٔ

بیضهٔ بیضای اسلامیه‌نك حمایه و محافظه‌سی اوزرینه تیر تیر دتره‌مکده اولان حمیتلو کوکللره راستلایه‌جق اولسه بهمه حال بیوك فائده‌لردن خالی قالمیه‌جغی خاطره خطور ایلدی

معلومات مستحصلهٔ ناچیزانه‌مك جمع و تألیفندن ترتب ایدوب بنجه مقصود بالذات اولان فوائدك الك اهمیتلیسی زمانك اختراعات واحداثات جدیده‌سنی تعلیمه یاردم ایده‌جك معلوماتی اجلهٔ علمانك خاطرینه کتورمك وادارهٔ امور دولت عهده‌لرینه مفوض اولان رجال و مامورین کرامله خواص و عوام اهالیی خواب غفلتدن اویاندرمقدر بوایسه مصالح داخلیه و خارجیه‌نك حسن جریاننه موافق مسائل مهمه‌یی درمیان و ملل سائره‌نك کافهٔ اداب و احوالنه کسب وقوف ایتمك ایچون کرهٔ ارضی غیر طولانی طولاشوب بزمله شدت علاقه و ارتباطی اولان اوروپالیلرك احوال وادابنی ذکر و اتیان ایتمکله میسر اوله‌جغندن اوروپالیلرك ازمنهٔ قدیمه‌ده نه حال و شانده اولوب مؤخرا نه وسیله ایله مملکتلری بوکبی سعادت ومعموریته نائل اولدیغنه و شریعت غرانك احکام منیفه‌سی مرعی طوتیلوب او واسطه ایله مصالح جاریه‌یه فیصل ویرلدیکی بر زمانده « اوروپا مورخین مشهوره‌سنك تصدیق و شهادتیله » میدان مسابقتده مدنیت و معارفجه حق تقدم قزانمش اولان ملت اسلامیه‌نك سوابق احوالی نه مرکزده بولندیغنه

دائر جمع و ترتيبی ممكن اولان معلوماتی جناب حقك عنايتنه اعتمادا تدوين و تأليفه موفق اولدم

دنيوی اولەرق اوروپا ممالكنی بو درجهٔ قوت و اقتداره ايصال ايدن وسائلك ذكر و اتيانندن غرض وسائل و وسائط مذكوره دن حالمزه لايق و احكام منصوصهٔ شرعيه مزه مساعد و موافق اولان وسائط و وسائلی الوب قبول ايتمكدن عبارتدر ۰

زيرا بو وسيله ايله امولوركه حق مشروعمز اولوب اوروپاليلرك المزدن الدقلری اصول ادارەيی اعاده ايدر و زياده سيله دوشكونلكمز كورلكده اولان ورطهٔ افراط و تفريطدن كنديمزی قورتارمش اولورز

بوندن بشقه ملاحظات عقليه و نقليەيی حاوی اولوب اصحاب بحث و مناظره نك شوق و ارزوسنی قبارتەجق بعض معلومات سرد و اتيان ايدلدی

جمع و ترتيبنه موفق اولديغم اثرك هيئت مجموعەسنه ☪ اقوام المسالك فی معرفة احوال الممالك ☪ نامنی ويردم شو اثرمز هر بری بر فاچ بابی مشتمل بر مقدمه ايله ايكی كتاب اوزره ترتيب اولنوب هر نقدر ميدان فضل و معارفده ادهم سبك سيرخامه يه رخصت جولان ويرمك بنم حوزهٔ اقتدارم خارجنده ايسه ده فضلای كرامك كورەجكلری نقصانی بضاعه دن اغماض عين بيورەجقلری اميدنده بولنديغمدن جناب حقك هدايت

و عنايتنه استنادا طريق حق وصوابى ميدانه چيقارمق ايچون وقوعبوله جق مساعئ خالصانهم هدف مقصوده واصل وخلوص نيتم نيل امنيه واماله كافى وكافل اوله جغنى تمنى ايدرم .

﴿ مقدمه ﴾

هر شيئك اسباب موجبه و مشوقه سى بالطبع مقدم اولديغندن بزدخى وضع و ترتيبجه انك تقديمنى مناسب كوردك

هر نقدر ديباجهٔ كتابده . شو اثرك تأليفنه بزى تشويق ايدن اسبابه بر ايماجق سبقت ايتمش ايسه ده انكله اكتفا ايتميوب شو ﴿ مقدمه ﴾ ده دربيان ايده جكمز مسائل اساس اتخاذ اولنمق اوزره اسباب مذكوره نك بتكرار نظر تدقيقدن كچرلمسى امور مهمه دن عد ايدلدى . شويله كه شو كتابك سبب تأليفى مستقلا « هر برى نقطهٔ واحده ده طوپلانور » ايكى مقصددن عبارتدر

برنجى مقصد دائرهٔ فنون و معارفك توسيعى ايله ثروت و سعادتك موقوف عليهى اولان طرق زراعت و تجارتك تمهيد و تسهيلى وتذليلك و بطالتى انتاج ايدن اسباب مضره نك اورته دن قالديرلمسيله حرف و صنايعك ترويجى كبى ملت اسلاميه نك سعادتنه ترقئ مدنيتنه واسطه اوله جق علل و اسبابى اراشديرمق اوزره غيرت مليه و حميت فطريه ايله متصف اولان علماى اعلام و سياسيون

بنامزك عرق همتلرینی تحریك و تشویق ایتمكدن عبارتدر . فقط ملتك سعادت دنیویه واخرویه سنی مستلزم اولوب یوقاریدنبرو صایدیغمز اسبابك اساسی امنیت و اسایشی انتاج ایدن حسن اداره درکه شو امنیتدن حسن امل و شو حسن املدن اوروپاده كوریلان اثار نفیسهٔ سعی و عمل نتیجه پذیر اوله جقدر

ایكنجی مقصد اقوام غیر مسلمه نك بالجمله ترتیبات و اداب و عاداتندن یوز چویرمك و بوكا متعلق نقدر مؤلفاتلری وارسه هپسنی یرتوب اتمق كبی بعض یاكلش فكرلرك ذهنه صاپلانمسی و شریعت غرایه موافق اولوب فقط مجرد اجنبیلرده بولنیور اوهام باطله اتباعا بر طاقم اخلاق و اداب حمیده دن صورت متمادیه ده روی نفرت كوسترلمسی مقتضیات دینیه دن غافل بعض عوام مسلمینده كوریلوب اشیدلمكده اولدیغیچون او مثللولری لسان مناسبله بوكا مماثل افكار سقیمه دن واز كچورمكدر

زیرا عوامك مجرد صفحهٔ خاطرینه شو فكرك مرتسم اولمسیله علی الاطلاق اجانبك اداب و عاداتندن یوز چویرمك و هله شو اداب و عادات و تنسیقات و ترتیباتی تحسین ایدنلری سنك طعن و تشنیعه هدف ایتمك خطای محضدر .

چونكه كرك مخترعی اجانبدن اولوب ادلهٔ عقلیه و نقلیه یه موافق

كورلمش

کورلمش و کرك بزم ملتك مورثمز اولوب طولایسیله المزدن الینمش اولان ترتیبات وتنسیقاتدن برینی محافظت کوسترمك ایچون بر توجیه وجه بولنمدقدن بشقه او کبی ترتیبات وتنسیقات معقوله‌نك استرداد واستعمالنه فوق العاده حریص اولق اقتضا ایدر

واقعا هر هانکی دین ایله مقید ومتمسك اولور ایسه اولسون هر کس سائر ادیانده بولنانلری دیانجه صپا یوله صاپمش اولدقلری اعتقادینه خدمت ایدرسه ده حد ذاتنده کوزل وقبوله شایان اداب وعاداتده بری برلرینك اثرینه اتباع واقتفایه شو اعتقاد مانع اوله‌مز

کورلزمی اوروپالیلر هر کوزل وفائده‌لی کوردکاری شیلرده اجانبه اقتدا واقتفا ایتمکدن قطعا چکنیوب اشته بو واسطه ایله تنسیقات دنیویه‌ده الیوم مشهود اولان درجهٔ عالیه‌یه واصل اولدیلر .

استر قولیات واسترسه فعلیات اولسون هر نه که میدان مباحثه‌یه آتیلورسه انی معیار نظر ایله طارتوب حقی باطلدن فرق وتمییز ایتمك نقاد صاحب بصیرتك شانندندر .

اشته شو بحث وتدقیق اراسنده اکرچه موضوع بحث اولان قول ویاخود فعل مقارن حق وصواب اولدیغی تبین ایدرسه « ولو که اهل حقدن صدور ایتمامش اولسون » انی قبول ایدوب اکا کوره تطبیق حرکت ایتمك امور مقتضیه‌دندر زیرا حق اصحاب کمال ایله طانیلمز . بلکه اصحاب کمال حق ایله طانیلور . « حکمت مؤمنك یتکیدر هر نرده بولسه الەجقدر »

خلاصه « حکمت » که بشرك درجهٔ اقتدارینه کوره حقیقت اشیایه کسب وقوف ایتمکدن عبارتدر مؤمنك غیب اولمش مالی حلالیدر

هر نره ده کورسه وهر هانکی محلده راست کتورسه انی المغه مجبوردر .

زیرا بر آدم بو بنم مالم ایسه ده فقط فلان یره دوشمش وياخود دیکی آیری بر آدمك النه کیرمش ارتق بونی تصاحب ایدوب المق بکجه ذالدر دیمسی او آدمك خفت عقلنه دلیل علنیدر محاصره هنکامنده دشمن هجومندن کندیلرینی محافظه ایتمك اوزره شهرك اطرافنی خندقله چویرمك اقوام فرسك عادتندن اولدیغنی جناب سلمان پیغمبر ذیشان افندمزه عرض وايما بیوردقده ذات حضرت نبوی مشارالیهك رأی رزین عالیلرینی تلقی بیوره‌رق غزوهٔ «اضطراب ده» مدینهٔ منوره اطرافنده خندق قازدیردیلر ومؤمنینی تشویق وترغیب ایچون او نبی اقدس ذیشان بالذات عملیات حفریه ده بولندیلر

جناب علی کرم الله وجهه «سویلیانه باقمه سویلنانه باق» یعنی حق سوزینی کیمدن ایشیدرسه کز ارتق قائلنك حال وشاننه باقیه‌رق انی قبول ایتملی وباطل بر کلام هر نقدر حسن ظن اونه‌جق بر آدمدن تلقی ایدلسه ینه اکا باطل نظریله باقلیدر

علم منطق فنون مفیدهٔ الیه دن اولمق مناسبتیله صلحای اسلاف ایچون فن مذکوری ملل سائره دن المغه ویونان لساندن نقل وترجمه سنه همت ایتمکه مساغ شرعی کوسترلمش وحتی حجة الاسلام غزالی «فن منطقی بیلمیان علمانك معلوماتنه اعتماد اولنمز» بیورمشکن عجبا بو کون جلب فوائد ودفع مکائد ضمننده کندیمزی اشد احتیاجله محتاج کوردیکمز بعض فنون ومعارف اجانبدن اخذ وتلقی یه نه مانع تصور اولنه بیلور

علمای متبحریندن « شیخ مواق » مالکی حضرتلری « سنن المهتدین » نام کتابنده بیورر که اجانبك یاپدقلری شیلردن اجتناب کوسترمکلکمز یالکز مقتضای شرع شریفه مغایر اولنلره شمولی اولوب یوقسه بزجه مندوب ویاخود واجب ویا مباح اولان عادات وترتیباتی مجرد « اجانب میانه‌زنده متداولدر » دیو براقه‌مز . زیرا جناب واجب الوجودك اذن ویردیکی شیلرده اجنبیلره کندیمزی بکزتمکدن شریعتمز بزی منع ایتمامشدر

محمد بن عابدین حنفی در المختار حاشیه‌سنده بیوریور که « عباد اللهك صلاح حالنه متعلق شیلرده اغیاره بکزتمك خصوصنده بر بأس یوقدر »

شو ایراد ایلدیکمز ادلهٔ قاطعه‌دن صرف نظر اوروپالیلرك شایان تقدیر وتحسین اولان معمولات وصنایع وترتیباتنی تقلید ایدنلرك حال وشانلرینه امالهٔ نظر دقت ایده‌جك اولسه‌ق اوروپالیلرك تنظیمات وتنسیقات مفیده‌لریله بوندن تولد ایده‌جك نتایج حسنه‌ده تشابه وتمایلدن امتناع ایدوب بزجه فوق العاده مضر اولان عادات وترتیباتدن قطعا چکنمدکلرینی کوریورز

کورلزمی که کافه‌سی اوروپا معمولاتندن اولدیغی حالده ملبوسات ومفروشاتله بونلره مماثل سائر حوایج ضروریه وتزیینات بیتیه‌ده بری برلریله یارشمقده، واسلحه وسائر لوازم حربیه دخی اوروپادن تدارك قلنمقده اولوب بو حال ایسه مملکتك معموریتنه ودولتك بواتیقه‌سنه نه درجه‌لرده سوء تأثیری اولدیغی وهیئت مجموعهٔ ملت ایچون نه راده‌لرده مورث شین وعار ایدوکی جای انکار دکلدر

بو بابده ملتمزه ترتب ایدن عار و نفرت حوایج ضروریه مزك
چوغنده اجانبه احتیاجمزی ازدیاد ایلدیکی کبی احتیاجات [illegible]
معارف و فنونده ملتمزك کری قالدیغنی یار و اغیاره قارشو کوستر مکده‌در
بو حالك معموریت مملکته سوء تأثیری ایسه کسب و کارك اصل و اساسی
اولان معمولات و مصنوعاتك مفقودیتی مملکتك اصحاب هنر و صنایعی
استفاده‌سز قالمسیدر

بوکا دلیل ایسه قیون و ایپك بوجکی بسلیانلر ایله پاموق زرع
ایدنلریمز اون ایکی آی چالیشوب چباله‌رق بیك درلو محن
و مشقتلر ایله اله کتوره بیلدکلری محصولاتی جزئی بر بها ایله
اوروپالیلره صاتوب اونلر دخی از بر مدت و جزئی بر همتله قماش
هیئتنه صوقدقدن و او صاتدیغمز خام اشیا ایچنده صنعت دخی
کیردکدنصکره اولکی دکرندن قات قات فضله بر فیئاتله اشتراسنه
مجبور اولیورز

خلاصه بالجمله اقوام و ملك نظر رغبت و تحسیننی جلب ایتمکده
اولان « تطورات » و تحولات صناعیه و علمیه‌دن بو کونکی
کونده ذره قدر استفاده ایتمیوب یالکز مملکتمزده چیقان خام
اشیانك دکری نه ایسه انکله قانع اولیورز

بوندن بشقه مملکتك اخراجاتنی نظر اعتباره الوب ادخالاتك
مقداریله مقایسه ایلدیکمز وادخالات و اخراجاتك مقداری
یکدیکریله متقارب اولدیغنی کوردیکمز حالده بوندن ترتب ایده‌جك
مضرتك پك اوقدر اغر اولمدیغنی اعتراف ایدرز . اکرچه
دکرجه ادخالاتك مقداری اخراجاته باصقین اولورسه بو تقدیرده

شبهه سز مملکتك خرابیتی کوز کوره بکلمش اولور . حوایج ضروریه‌نك الك چوغنی اجانبه احتیاجدن امور سیاسیه یه ترتب ایدن خلل وتشویش بخشنده کلنجه برمملکتك اخره اولان بو یولده کی احتیاجی هم استقلالیتنه وهمده محافظهٔ نفوذ وقوتنه مانع اولوب على الخصوص جهت احتیاج لوازم ومهمات حربیه یه متعلق اولدیغی تقدیرده اولوقت دعوای استقلالیت وادعای سطوت ومکنت تأثیرسز قالمش اولور .

زیرا هنکام صلح وآسایشده لوازم ومهمات حربیه‌نك اجانبدن مبایعه سی ممکن اولسه بیله برمحاربه وقوعنده دکرندن قات قات فضله برفیئات ویرلدیکی تقدیرده بیله مهمات حربیه‌نك تهیئه واحضاری ناقابلدر

احوال مشروحه یه برسبب وار ایسه اوده عدالت وحریت اساسی اوزره قوریلان تنظیمات وتنسیقاتدن مستنتج معارف وفنونده اوروپالیلرك ترقی وتقدمیدر . مادامکه حال بومرکزده در . ارتق حد ذاتنده محسناتی درکار اولان شیلردن نفسنی محروم ایتمك عقلی باشنده اولان برذاته کوره نصل تجویز اولنور . وبرطاقم اوهام خیالیه یه قاپیلوب نابجا بر احتیاطه رعایت ایچون منافعنك مابه القیامی اولان اسباب ووسائطدن یوز چویرمك خصوصنه نه وجهله رضا کوستریلور . اوروپا مؤلفلرندن برینك سیاسیات حربیه یه دائر یازمش اولدیغی برفقره‌یی شوراده درمیان ایتمك مناسب کورولدی (آلات حربیه وترتیبات عسکریه جه احداث واختراع اولنه جق شیلرده قومشولرینه اقتفا وتبعیت ایتمیان مملکتلرك ایرکج

اوقومشولرینك پنجهٔ طمع وتغلبلرینه دوشوب محو ونابود اوله‌جقلری بی اشتباهدر) مؤلف مومی الیه منحصراً ترتیبات عسکریه‌ده اجانبه تقلیدك لزومنی کوسترمك کتابنك موضوعی سیاسیات حربیه یه متعلق اولدیغندن ناشی اولوب یوقسه کرك امور عسکریه وکرك تدابیر ملکیه ده اولسون مظنهٔ ترقی وتقدم اولان کافهٔ اسبابده قومشونك اثرینه اقتفا ایتمك فریضه دندر

فخر عالم افندمزك عاصم ابن ثابت حضرتلرینه شو « کیم جنکلشمك استرسه کندیله جنکلشدیکی کبی جنکه کیرشمایدر » خطاب مستطابی بزم بو ادعامزی اثباته کافیدر

جناب صدیق اکبر خالد بن ولید حضرتلرینی تأدیب مرتدین ایچون یمامه یه سوق واعزام بیوردقلری صره ده ویردکلری تعلیمات دمین مآلنی یازمش اولدیغمز « من یقاتل فلیقاتل کما یقاتل » حدیث شریفنك معناسنی تفسیر وایضاح ایدیور زیرا خالد حضرتلری صوب مأموریتلرینه توجیه وجههٔ عزیمت بیوردقلری اثناده جناب صدیق یا خالد جناب حقك رضاسنه مغایر حالاتدن صاقنملی وموجود معیتکز حقنده رفق وملایمتله معامله ایتملیسین . « یمامه » حدودندن ایچری یه کیردیککزده فوق العاده تیقظ وانتباه اوزره بولنوب فرقهٔ اعدا ایله تلاقئ صفوف حاصل اولدقده انلر نه اسلحه ایله محاربه ایدر ایسه‌لر سزده اواسلحه ایله مقاومت ایدیکز اوق اوقه قلیج قلیجه غارغی غارغی یه » بن دیرم که اکرچه جناب صدیق اکبر شو بزم عصرمزه یتشمش اولسیدی شو کلامی مترالیوز طوپلرینه ایکنه‌لی تفنکلرینه زرهلی

سفینه‌لرینه

سفينه لرينه . ودها دشمنك مقابله ومقاومتنه موقوف اولوب انسز شرعا واجب اولان حاضرلقلرك استحصالى ممكن اولميان نو ايجاد آلات حربيه يه تبديل ايتمش اولوردى . بوحال ايسه هم عليهنه حاضرلق كوستريله جك دشمنك قوتنى بيلمكى وهمده اكا مماثل وباكه اندن اقوى برقوتك تهيئه واحضارينه چاليشمغى وبوقوتك موقوف عليهى اولان اسبابه كسب معلومات ايتمكى استلزام ايدر . بناء على ذلك شوراجقده دينه بيلوركه . عجبا اجنبيلرده كورلكده اولان فنون وصنايع ايله اسباب معموريتده ايلرولمكسزين دشمنه مقاومت ايچون اقتضا ايدن حاضرلقلرك تهيئه واستحضارى بزجه ممكن اوله بيلور . وحريت وعدالت مبناسى اوزرنده قوريلوب اليوم اوروپاليلرده مشاهده قلنمقده اولان تنظيمات سياسيه يه مناسب ومشابه بر تنظيمات اجرا ايتمكسزين عجبا بزه كوره معارف وصنايعده ترقى وتفوق صورت بولورمى شبهه سزدركه بو حريت وعدالت شريعتمزك ما به القيامى اولوب كافهٔ ممالكده قوت واقتدار انلرله قائم وپايدار اولديغى جاى انكار دكلدر .

مادامكه اوروپا ممالكنك احوالنه واقف اولمقسزين بوكتابى جمع وتأليفدن مقصود بالذات اولان نتايجك مطلوب وجهله استخراجى ميسر اوله ميور ارالقده ملت اسلاميه يه ياقيشق الور مواد ومسائله طوقونه رق اوروپا ممالكنك بيان احوالنه امالهٔ عنان عزيمت ايدلدى شويله كه اوروپا اسكى زماندنبرى شو شمديكى بولنديغى سعادت حاله مالك دكل ايدى . زيرا درتيوز يتمش التى سنهٔ ميلاديه سى اثناسنده شمال اقوام وحشيه سى اوروپايه هجوم ايتدكدن

روما دولتی منقرض اولدقدنصکره باربارلق اجرای احکام ایتدیکدن وظلم وتعدی اورته‌یی قاصوب قاورمقدن طولایی اوروپالیلر زیاده‌سیله اجینه‌جق بر حالده اولوب او تاریخدن یدییوز التمش سکز سنهٔ میلادیه‌سنه قدر یعنی فرانسه واوروپانك جزؤ اعظمنه مالك اولان ایمپراطور « شارلمان » لك زمان سلطنتنه دکین اوروپا حرکهٔ صعود وترقیدن بالطبع اسرع اولان حرکهٔ سقوط وتدنیده دوام ایدرك اهالی حکمدارلر ایله زادکانك یوندیغی اتنده ازلمکدن بر آن ودقیقه خالی قالمامشیدی . اشته ایمپراطور مشار الیه زمام حکومتی ید اقتدارینه الدقدن صکره اهالینك استحصال سعادت حالنه ومعارفك ترقیسنه بذل ما حصل اقتدار ایدرك بر چوق باربارلقلرده بولنمش ایسه‌ده ترك دغدغهٔ حیات مستعار ایلدکدنصکره ایلروده تفصیلاتی کله‌جکی وجهله اوروپانك اسکیدن ایچنده بولندیغی ظلمت وجهالت اوستنه چوکدرك اولیای امورك مظالم وتعدیاتی کمال سرعتله عودت ورجعته باشلادی .

کرهٔ ارضك قطعاتی ارهسنده اوروپا قطعه‌سی کبی وبلکه اوروپادن دها منبت ودها معتدل قطعه‌لر بولندیغی جهتله اوروپا اهالیسنك واصل اولدقلری درجهٔ ثروت وسعادت بولندقلری اقلیمك خصب ورخا واعتدال هواسندن ایلری کلدیکی ظن وذهابنده بولنمز . وخرستیانلق آیینی هر نقدر محکمه مواجهه‌سنده حقوقجه عدل ومساواتك اجراسیچون نصایح مشوقه‌ده بولنیور ایسه‌ده دیانت عیسویه دنیادن کسیلوب کوشهٔ انزوایه چکیلمك اصولی اوزره قورلدیغی وبنابرین خرستیانلق امور سیاسیه‌ده حکمدارلرك تصرف واجرآتنه مداخله‌یه مانع اولدیغی جهتله اوروپالیلرك ثروت

وسعادتلری مقتضیات دینیه‌لرینك نتایجندن اولمق اوهام وخیالاته قوت ویررلر . ازجمله حضرت عیسی علی نبینا وعلیه السلام افندمز حضرتلری « بنم قوانین شرعیه‌مك قوت ونفوذی عالم ارواح اوزره اولوب اشباحه جهت تعلق اولمدیغندن بنم ایچون بو دنیاده سلطنت وحاکمیت یوقدر دیو حکمدارلرك اجراآت سیاسیه‌سنه قاریشمقدن « حواریون » حضراتنی منع وزجر بیوررلردی . هله سائر اوروپا ممالکنده نظر تقدیر وتحسینه النمش اولان حسن اداره وتنظیماتجه پاپا حضرتلری اقتفا واتباعدن مجانبت کوسترمکدن طولایی الیوم مشارالیه حضرتلرینك سلطنت جسمانیه‌سنه طاری اولان خلل واضمحلال شو ادعامزك صحتنه دلیل کافی عد ایدیله بیلور .

اوروپالیلرك محیر العقول بوله بر ثروت وسعادته نائلیتلری ایله فنون وصنایعده ایلرولیشلرینك اسبابی انجق عدالت سیاسیه اسی اوزره مبتنی اولان حسن اداره ایله طرق ثروت وسعادتی قولایلشدیرمق وفن زراعت وتجارت قوتیله یر التنده کیزلنمش اولان خزاین نامتناهیه‌یی چیقارمقدن عبارت اولوب بونلرك ما به القیامی ایسه اوروپاده طبیعت ثانیه حکمنه کیرمش اولان عدالت وامنیت ماده‌لریدر .

اوت شریعت احمدیه وتواریخ اسلامیه واجنبیه‌نك تتبع وتحریسندن معلوم اولدیغی اوزره عدالت وحسن اداره اجرای احکام ایدن مملکتلرده ثروت ومعموریتك تزایدی ایله نفوسك تکثری وبالعکس عدالت ونظام وانتظام بولنمیان یرلرده فقر

چوغالسیله نفوسك تناقصی حقنده عادتا جاری اولمش . وفخر عالم افندمزك عدالت دینك شرفیدر . پادشاه انكله سعادت بولور خواص وعوام انكله قوت آلور . رعایا وزیردستان ایسه انكله امنیت ایدرك بیورمشدر .

اقوام فرسك ضروب امثالندندركه (پادشاه اساس مملكتندر عدالت حارس دولتدر تملسز اولان شیء پایدار اولماز وبكچیسز اولان شیء ایچون بقا تصور اولنمز)

نصایح ملوكده مسطور اولدیغی اوزره اولوالامر اولان ذات یكلرجه خصائل ممدوحه یه محتاج ایسه ده بونلرك كافه سی ایكی خصلتده مندرج ومندمج اولوب هرهنكی اولوالامر شو ایكی خصلت احكامنه تطبیق حركت ایدرسه عادل اولمش اولور شو ایكی خصلتدن بری مملكتك استحصال اسباب معموریتنه ودیكری عباد اللهك امنیتنه سعی وغیرت كوسترمكدر .

ابن خلدون مقدمه سنك كتاب اولنك اوچنجی فصلی تتبع وتحری ایدلدیكی تقدیرده ظلم وتعدینك هر نه صورتله اولور ایسه اولسون مملكتك خرابیتنه بادی وثروت وسعادتك زوالنه مؤدی اولدیغی حقنده برچوق ادلهٔ قاطعه كوریله جكدر

نفوس بشریه نك یرادلیشی اقتضاسنجه الیوم بعض ممالك اسلامیه ده مشاهده قلندیغنه كوره حكمدارلرك هیچ برقانون ایله مقید اولمامسی دراودراو مظالم وتعدیاتك وقوعه كلمسنه سبب مستقل اولدیغی كبی بالاده مذكور عصرلرده دخی اوروپا حكمدارلری قوانین عقلیه نك هوا وهوس نفسانیه لرینه مغایر ومنافی

بولنمسی ودمین دیدیکمز کبی خرستیانلغك زهد وتبتل اوزره مبنی اولدیغندن طولایی قوانین شرعیه‌نك منتفی اولمسی حسبیله حکمداران مشار الیهم نه قوانین عقلیه ونه‌ده قوانین شرعیه ایله مقید اولیوب عباد الله حقنده کیف مایشاء اجرای احکام ایتمکده وقومشولرینك حسن اداره‌لریله برابر بونلر ادارهٔ کیفیه تبعیتله هر درلو مظالم وتعدیاتك اجراسنه تهالك کوسترمکده اولدقلرندن بوحال بعضیلرینك هم قلمرو حکومتلرینك اضمحلالنه وهمده سلب استقلالیتلریله او عصرلرده دولتلرینك انقراضنه سبب مستقل اولمشدر . زیرا انسانی داعیهٔ نفس وهوادن چیقاروب کرك مسلم وکرك غیر مسلم بالجمله عباد اللهك محافظهٔ حقوقنه چالشمق هر بر مصالحده وقت وحالك مقتضیاتنی کوزتمك . جلب منافع اوزرینه دفع مفاسدی تقدیم ایتمك . وضروری الوقوع اولان ایکی مضرتدن هانکیسی خفیف ایسه اکا قاتلانمق اصول محفوظه‌سندن بولنان وامور دینیه ودنیویه‌یه متعلق اولان قوانین شرعیه‌یه مقید ومنقاد امرای مسلمینك حسن اداره ومعامله‌لری نتایجندن اوله‌رق کسب نفوذ وشوکت وبسط بساط عدالت وامنیت ایتمش ملت معظمهٔ اسلامیه بولنوردی

شریعت غرانك اك اهمیتلی اصولندن بریده (جناب حقك نبی معصوم ذیشانه امر بیوردیغی) مشورتك وجوبی اولوب فخر عالم افندمز الهامات متتابعهٔ الهیه ومن عند الحق مجبول اولدقلری کمالات ذاتیه اقتضاسنجه رأی صورمقدن مستغنی ایکن مأمور اولملری انجق زمان سعادتدن صکره اصول مشورت

بين الحكام مرعى الاجرا طوتلمق حكمت بالغه سنه مستند اولديغى جاى انكار دكلدر

« ابن العربى » بيوريوركه « مشاوره » اساس ديانت ومخلوقات اراسنده من قبل الحق اچيلان بر شاهراه هدايت اولوب پيغمبران ذيشاندن تا الك پست پايه ادملرك اويولدن كتمسى فريضه دندر

(مشاوره اولميان يرده هيچ بر طوغريلق بولنمز) فقرهٔ حكميه سى جناب علينك كلمات بليغه لرندندر اجماع امتله ثابت اولان اصول محفوظهٔ شرعيه دن برى دخى منافىٔ شرعشريف هرنه وار ايسه انك منع وردى وتغيير وتبديلى احكام شرعيه يه واقف وسن بلوغه وارمش هر بر مسلم موحد اوزرينه فرائضدن عد اولنمشيدر .

حجة الاسلام غزالى بيورورلركه

ملوك وسلاطين اسلاميه منبر اوزرنده بولنسه لر بيله بنده كندولرينه قارشو قويغى ممنونيتله تلقى بيوررلر . ازجمله خليفهٔ عاليجناب عمر بن الخطاب حضرتلرى منبرده خطبه اوقوركن حضاره خطابا « ايها الناس » سزدن هركيم بنده بر اكريلك كوررسه انى طوغرلديورسن » بيورملرينى متعاقب حضاردن برى يرندن قالقه رق « ياعمر جناب حقه يمين ايدرم . اكرچه بزلر سنده بر اكريلك كورمش اولسيدق قليجلريمزله طوغرلديردق » ديو جوابه مسارعت ايلملرى اوزرينه جناب عمر (امت ناجيهٔ محمديه ده) عمرك اكريلكنى قليجله طوغرلده جق ذواتك بولنديغنه

بولندیغنه جناب کبریایه تشکر ایدرم « دیه‌رك بیان ممنونیت بیوردیلر .

دینك محافظه‌سنه وحقوق خلافتك حمایه‌سنه هر درلو فداکارلقلری مسلم اولان عمر کبی برخلیفهٔ عالیجناب تعبیراتنده شدت وارکن بویله برقارشولق ویرلسنه اگرچه مساغ شرعی کورمامش اولسیدی بوکا تشکر ایتمك شویله طورسون بویله برقارشولق ویرمکه جرأت ایدنی زجر وتوبیخ ایتمك اقتضا ایدردی

کذلك . امام غزالی احیای علومنك « امر بالمعروف ونهی عن المنکر » کتابنده دیورکه .. حضرت معاویه بیت المالدن اصحاب حقوقك وظیفه‌لرینی توقیف ایتمش اولدیغندن مشار الیه منبرده ایکن ابومسلم خولانی یرندن قالقه‌رق « بیت المال مسلمین نه‌سنك الكك امکیدر نه بابانك ونه‌ده انانك » خطابیله حضرت معاویه‌یی معاتب طوتمش وخلیفهٔ مشار الیه ابدست الغله تسکین حدت بیوردقدن صکره « ابومسلم طوغری سویلیور بیت المال مسلمین نه بنم الملك امکیدر . نه بابامك ونه‌ده انامك « دیو هرکس وظیفه‌سنی کلوب المغه امر بیورمشدر

بن ده بیلورم که بالاده پیچیدهٔ خامهٔ اعتبار اولدیغی اوزره اگرچه حکمدارلره قارشولق ویریله‌رك کرك الهی وکرك عقلی اولسون خلاف قانون ظهور ایده‌جك حرکتلری تغییر وتبدیل ایدلمامش اولسه نوع انسان ایچون « هیئت مجموعهٔ مضبوطه‌دن عبارت اولان » سلطنتك پایدار اولمسی قطعا میسر اوله‌مزدی . زیرا نوع انسانك بقاسیچون هر دائم بریساقجینك وجودی

امور مقتضیه‌دن اولوب اکرچه او یساقجی‌یه هر استدیکنی یاپمق وخواهش وارزوسنه حکم ویرمك صلاحیتی ویریلورسه اووقت امر ضبط وربط حالی اوزره مهمل قاله‌جغندن امت اوزره یساقجینك وجوب انصبندن مطلوب اولان نتیجه حصولپذیر اولمامش اولور

بنابرین هر بر یساقجی ایچون دائرهٔ امری خارجنه چیقه‌میه‌جق دیکر بر یساقجی لازم اولوب اوده یا شریعت الهیه ویاخود قوانین عقلیه وعرفیه‌دن عبارت ایسه‌ده بونلردن هیچ بری حقوقنه تعرض ایدلدیکی واحکامنه حرمتسزلك کوستردیکی تقدیرده کندی کندینه حقوقنی مدافعه ایده‌میه‌جکندن علمای کرام ایله اعیان ووجوه اهالی‌یه خلاف قانون وقوع بولان حرکاتك تغییر وتبدیلی علی سبیل الوجوب احاله وتفویض اولنه‌رق بو امنیتك حصولی ایچون دخی اوروپالیلر ملت مجلسلرینی تشکیل ایتمشلر ومطبوعاته حریت ویرمشلردر . اشته ملت اسلامیه میانه‌لرنده تغییر وتبدیل منکراته مأمور اولنلردن ملوك وسلاطین صاقنمقده اولدقلری کبی اوروپا حکمدارانی دخی مطبوعاتك حریتندن وملت مجلسلرینك ارای عمومیه‌سندن فوق العاده اتقا واجتناب کوسترمکده درلر . بو بابده هر نقدر یوللر ایری کورینورسه‌ده هر ایکی فرقه‌نك مقصودی متحد اولوب اوده طریق استقامت اوزره بولنمق ایچون حکومتی محاسبه‌یه چکمك وخلاف قانون بر حرکت تبین ایلدیکی تقدیرده حکومتی مسؤل طوتمقدر

ابن خلدون مقدمهٔ کتابنك امامت فصلنده شو بزم سویلدکلریمزه اشارت ایدرك دیورکه « سلطنت انسان ایچون بر هیئت مجتمعهٔ ضروریه‌دن عبارت اولوب بو اجتماع ایسه انسانك اجزای مرکبه‌سندن وقوهٔ غضبیه‌نك آثارندن اولان قهر وغلبه‌نك مقتضایاتندن بولندیغی وزمام ادارهٔ سلطنت ید اقتدارلرینه محول اولانلرك احکامی اکثریا طریق حقدن مائل اولوب شهوات نفسانیه‌لری اقتضاسنجه اکثر وقتلرده زیر دستانه تحمل واقتدارلری خارجنده تکالیف شاقه‌نك تحمیلنه کیدلدیکی جهتله کیده‌کیده دائرهٔ انقیاد واطاعتده بولنمق قضیه‌سی صعبه صاره‌رق نهایة الامر اختلال وجنك وجدالی انتاج ایدر اتفاقات عصبیه اورته‌یه کله‌جکندن بو محاذیرك دفعی ایچون ملوك « فرس » ایله امم سائره‌ده اولدیغی مثللو عمومك مسلمی اولوب احکام مندرجه‌سنه هرکس طرفندن انقیاد واطاعت کوستریله‌جك بر طاقم قوانین موضوعه‌یه مراجعت ایتمك اقتضا ایدر

اکرچه بر دولتك اداره‌سی بو کبی قوانین سیاسیه‌دن خالی قالورسه نه امور اداره‌نك اسباب بقاسنی استحصال ونه‌ده قوهٔ حاکمیت وسلطنتی مرکز مطلوبه ایصال ایده بیله‌جکدر

دولتجه دستور العمل اتخاذ اولنان قوانین اکرچه رجال دولت وعقلای امت طرفندن وضع وتعیین اولنمش ایسه اکا (سیاست عقلیه) واکرچه حضرت شارع واسطه‌سیله جناب واجب الوجود جانبندن فرض وتقدیر بیورلمش ایسه اکا « سیاست دینیه » اطلاق اولنوب بو سیاست ایسه هم دنیاجه وهم ده آخرتجه فوائد جلیله‌یی متضمن اولدیغی امر اشکاردر)

بن دیه بیلورم که سیاست دینیه دن مطلوب اولان نتیجهٔ نافعه انجق « امر بالمعروف ونهی عن المنکر » کبی واسطه لر ایله قوانین سیاسیه نك محافظهٔ احکامنه دقت وخلافنه حرکت ایدنلرك تأدیبنه مسارعت کوستروب دائرهٔ حرمت واعتبارده طوتلمقله میسر اوله جغی بی اشتباهدر

اشته ایشك طوغریسی بو . واقعا اهل حل وعقد ایله مشاوره یه کیرشمکسزین قلمرو حکومتنده حسن اداره یه اقتداری کوریله جك ومصالح مهمه ده مشکلاتك ظهوری تقدیرنده حقانیت وعدالت اجراسنه اولان میل ومحبتی اقتضاسنجه مقتضیات زمانه یه عالم وعارف بر وزیر ناصحه مراجعت ایده جك بر حکمدارك وجودینی انکار ایده مز ایسه کده لکن بو بر انسانده پك از طوپلانه بیلور بر طاقم اوصاف حمیده یه موقوف اولان نوادرات قبیلندن اولوب بومثللو نوادرات ایسه نظر اعتباره آلنمز واوصاف مذکوره نك بر ذاتده طوپلانه بیلسی فرض اولنسه بیله حسن اداره او ذاتك زوالیله زوال بوله جغی شبهه کوتورمز حالدن بولندیغی جهتله مملکتك حالیله اهالینك طبیعت واخلاقی کوزدیله رك وضع وتأسیس اولنمش اولان قوانین مرعیه اقتضاسنجه زمام ادارهٔ مملکت ید اقتدارینه تفویض اولنمش اولان وکلایه اداره جه ترتب ایده جك مسئولیتی اتقله برابر امور سیاسیه نك کلیاتنده حکمدارن ایله اهل حل وعقدك مشارکتی مملکتك جلب منافعنه ومحافظهٔ حقوقنه دها خیرلی اولدیغی شبهه دن وارسته در

شو دعوامزك بيان واثباتى بحثنه كلنجه . طبيعت بشريه اقتضاسنجه حكمدارلرك حالى آتيده بيان ايده جكمز اوچ صورتدن خالى دكلدر . چونكه بر حكمدار يا وطنك ايولكنى فوق العاده اوزليوب اسباب معموريتنه دخى معلومات كامله سى اولديغندن مقتضاى وقت وحاله رعايةً مصالحك حسن جريانه چاليشه جق وياخود وطنك خير وشرينى ونفع وضررينى انتاج ايدن اسبابى بيلور ايسه ده اغراض شخصيه وشهوات خصوصيه سى مصالح عموميه نك مراعاتنه سد ممانعت چكه جك وياخود بو يولده معلوماتى ناقص اولديغندن منافع عموميه يى كوزتمكده كوشك طورانه جقدر .

اشته . شو اوچ صورت « امور اداره عهده لرينه تفويض واحاله اولنمش اولان وكلا حقنده دخى عينيله معتبر طوتيله جقدر .

شورالرى كوزلجه نظر امعانه النديقده برنجى صورتك ماصدقى اولان حكمداران حقنده ارباب حل وعقد ايله لزوم مشورت واداره ملكده قانون موضوع اقتضاسنجه وكلايه اسناد مسؤليت معلومات كامله ونيات خيريه اصحابندن اولان حكمدارانى اجراى حسن نيتلرندن آليقويمق شويله طورسون وطن ايچون اصلح نه ايسه انك اجراسيچون جمله نك افكارى برى برلرينه معاونت كوستره جكندن حكمدارلرك مقاصد ومنوياتنى موقع اجرايه قويمق واو خانداننده سلطنتك دوام وبقاسنى تسهيل ايتمك ايچون بيوك بر ياردمى اوله جغنده شبهه يوقدر

بر حكمدار ایكنجی ویاخود اوچنجی صورتك ما صدق اولورسه برنجینك حركات نامشروعه‌سنه قارشوقویمق و ایكنجینك آنی ومنویاته معاونت كوسترمك اوزره ارباب حل وعقد ایله مشورت وجزئیات اموره وكلایه عطف مسؤلیت ایچون كوریلان لزوم برقاتدها تزاید ایده‌رك بولزوم اقتضاسنجه حركت ایدیلدیكی تقدیرده حكمدار هر نقدر ضعیف الرأی ویاخود شهوات نفسانیه‌سنه اسیر اولسه بیله ینه بو واسطه ایله مملكتك مصالحی محور لایقنده جریان ایدوب اهالی سعادت حال اوزره یشایه بیله‌جكدر نصل كه انكلیز مورخلرندن « ستوردمیل » ك تاریخنی ترجمه ایدن ذات دیوركه « قرال اوچنجی « جورج » مجنون اولدیغی حالده مشار الیهك حكمدارلغی زماننده انكلیزلرك شان وشكوهی درجهٔ منتهایه وارمش وبو ایسه انجق اهل حل وعقدك كلیات اموره قرال ایله اشتراكندن و وكلانك مسؤلیتندن ایلری كلمشدر .

سیرت حسنه اصحابندن اولان وكلانك امر ضبط وربطله مكلف اولمسیله حكمدارك ضعیف الرأی ویاخود اسیر شهوات اولمسندن طولایی ترتب ایده‌جك فنالقلرك اوكی النه‌جغندن بعض افكار ضعیفه ذاهب اولورسه‌ده ادنی بر ملاحظه ایله بو فكرك واهی اولدیغی میدانه چیقار . زیرا وكلانك نصب وتعیینی عزل وتبدیلی حكمدارك ید اقتدارنده اولوب بنابرین لزوم كورلدكجه حكمداره قارشی قویه‌جغی معلوم اولان ذاته مسند صدارتك احاله وتفویضی خاطره كلیر ظنیاتدن دكلدر .

بافرض

بالفرض مكارم اخلاقی اقتضاسنجه حكمدار بويله برذاتی
كنديسنه وكيل مطلق اتخاذ ايتسه بيله او وكيل مطلقك
حالی شو سويليه‌جكمز ايكی امر اراسنده دائر اولديغنی كوريورز
زيرا وكيل مطلق يا منافع ذاتيه‌سنی كوزه‌درك پادشاه
ايله اتباعنك اغراض شخصيه وشهوات خصوصيه‌لرينه موافقت
كوسته‌جك ، ياخود بونلرك هوا وارزولرينه مخالفتله مملكتك اصلاحی
هرنه‌يه موقوف ايسه انك اجراسيچون تحت ادارسنده بولنان
مأمورين موظفه‌يه تعليمات واوامر مقتضيه ويره‌جكدر . برنجی
مسلكك التزامنده مملكته ايراث ايده‌جكی مضرتلر محتاج بيان
دكلدر . عجبا ايكنجی مسلكك التزامنده حكمداره وحكمدارك
حواشيسنه مخالفت كوسترمك صلاحيتی رئيس الوكلايه
نره‌دن كلور . و بويله بر مخاصمتده ثابت قدم اولق ايچون كندوسنه
هانكی مظاهرتی نقطهٔ استناد بوليور . علی الخصوص امل
وارزولری « دائما منافع ذاتيه‌لرينی سكته‌دار ايدن رئيس
الوكلانك اجرآت حسنه‌سنه انكل اولمق . و » واوكه منواسی
خلافنه اوله‌رق و ياخود وقت مناسبنی كچيردكدن صكره
تعليماتك تنفيذی ايله اولسون » امور اداره‌سنه خلل كتورمك
و ياخود حقنده اهالينك حسن توجهنی بوزمق ايچون مأثر
جليلهٔ حسنه‌سنی كتم واخفا ايله الك اوفاق برقصورينی ميدانه
قويمق خصوصلرنده انهماك كوسترمكدن » عبارت اولان
حساد بدنهادك انتريقه‌لرندن كندوسنی قوری‌يه‌جق نافذ الاحكام
برقانونك فقدانی حالده حكمدار حواشيسنك آرزولرينه نصل
مخالفت ايده‌بيله‌جكدر

جناب علی جناب حقه یالواردیغی زمانلرده « ای جناب واجب الوجود . بنم هر بر حركات وسكناتمی كوزه‌دیب بندن بر ایولك صدورینی كوردكده ستر واخفا و بر فنالق مشاهده ایلدیكی آنده انی عالمه اشاعه وافشا ایدن دشمنك شرندن بنی حفظ ایله » بیوررلردی

بوندن بشقه اكرچه رئیس الوكلانك متصف اولدیغی مهام شناسلق اقتضاسنجه حسادك انتریقه‌لری تأثیر ایتمیوب مساعیٔ مشكوره‌سنده موفقیتی مشاهده قلندیغی حالده او وقت ارتق غمازلق قوغوجیلق طریقنی التزام ایله حكمداره خطابا « افندم بوذات ارتق حدینی طاشیروب سزه قارشو مستبدانه حركت ایتمكده وذاتكزه حكمدارلقدن یالكز بر اسم قالوب متغلبانه برطورصاتمقده در » دیو ودها بوكا مماثل كلمات منافقانه‌یی اورته‌یه آته‌جقلر وحقیقت حال میدانه چیقارلمقسزین اعقل ناسی ترویج مراملرینه سوق ایده‌جك تزویراتله حكمدارك قولاغنی طولدیره‌جقلر .

اشته حال بو مركزده ایكن خصمانك هوا وآرزولرینه مخالفتله اداره‌ٔ مملكتی محور لایقنده بولندیرمق بر رئیس الوكلایه كوره نصل ممكن ومیسر اولور .

بنابرین اداره‌ٔ مملكتجه بو یولده كوریله‌جك مشكلات وتصادف اولنه‌جق محاذیر بالآخره رئیس الوكلایی یا مسلك استقامتدن چیقاروب هر خصوصده حكمدارك اتباع وحواشیسنه مماشات كوسترمك ویاخود استعفا ویروب بالكلیه مأموریتدن ال چكمك

جهتلرینی التزامه مجبور ایده‌جکی درکار اولوب برنجی جهتك التزامندن ترتب ایده‌جك مضرت هم وطن ۰ هم سلطنت وهمده بالذات رئیس الوکلایه عائد اولوب زیرا هوا وهوسه تبعیت کبی مملکتك خرابیتی استنتاج ایدن برلذت موقته عقیبنده پشمانلق اجیسنی طاتمق امر طبیعی اولدیغندن بونك نتیجه‌سی پك وخیمدر

رئیس الوکلاجه ایکنجی جهتك التزامی ذاتنی محافظه‌یه نظراً درجهٔ وجوبده دکلسه‌ده مداهنه ومماشاة طریقنك التزامنده جناب حقك مجازاتنی وخلقك نفرتنی قزانمغه سببیت ویرن مملکتك خرابیتی ملحوظ ومنتظر اولدیغندن اشته بقایی شو مسؤلیتلردن قورتارمق ایچون رئیس الوکلایه کوره استعفادن بشقه برطریق اسلم بولنه‌مز ۰ زیرا وطنك سعادتی ایچون برآدم نفسنی مخاطره‌یه قویه‌بیلورسه‌ده همتنی دیانتنی مخاطره‌یه قویمق قطعا تجویز اولنمز ۰ اولوالامره اطاعت، و وطنه محبت کبی وجیبه‌لرك حسن ایفاسی ایسه کندیسنده اقتدار مشاهده ایلدیکی تقدیرده ادارجه کوریلان رخنه‌لری قپامق وسوء اداره‌نك محوی ایچون نصایح وتنبیهات خالصه‌یه دوام کوسترمکله وسوزینی کچیره‌مدیکی حالده دولت وملته ایراث مضرت ایدن شیلرده موافقتدن امتناع ایدوب مأموریتندن چکلمکله میسر اوله‌جغندن اکرچه رئیس الوکلا شورالرینی نظر اعتباره المیوب مضرتی انتاج ایدن شیلرده عن علم موافقت کوستره‌جك اولورسه هم دولته وهمده ملته خیانت ایتمش اولور ۰۰

دلائل مسروده‌دن معلوم اولدیغی اوزره برمملکتك اداره‌سیچون اهل حل وعقدك سعی واجتهادیله احکام مندرجه‌سی مرعی الاجرا طوتیله‌جق قوانین مضبوط اولیوب خیر وشری منحصرا حکمدارلك ید اقتدارینه تفویض قلنلدیغی حالده اومملکتك سعادتی انجق حکمدارلك اقتدار واستقامتیله متناسب اوله‌جقدر وقرون ماضیه‌ده هنوز قوانین وضع وتأسیس اولنمقسزن اوروپا ممالکنك حالی بودعوامزی اثباته کافیدر .

زیرا اوزمانلرده فطانت ودرایت وانصاف ومروتله کسب اشتهار ایتمش والیوم صیت وشانلری عالمه نام براقمش اوروپاده برچوق وکلا موجود ایکن ینه حکمدارلرك استبدادندن طولایی ترتب ایدن فنالقلرك برینی دفعه مقتدر اوله‌مدیلر

کلیات سیاسیه‌ده اهل حل وعقدك امرایه اشتراکی خلیفه‌نك دائرۀ افکار وتصرفاتنی طارالشدیرمق کبی بر فکره صاپلانملیدر زیرا بوفکرك محض خیال ووهم قبیلندن اولدیغی امام « ماوردی » نك « الاحکام السلطانیه » نام اثر معتبرینك مطالعه‌سیله میدانه چیقار . امام مشار الیه « وزارت تفویض » نه دیمك اولدیغنی شو وجهله تفسیر ایدیور « خلیفه جانبندن تدبیر امور مملکت برذاتك رأینه ومملکته متعلق اولان مصالحك اجراآتی سعی واجتهادینه تفویض اولنه‌رق وزیر اتخاذ اولنمسی « وزارة تفویض » دیمك اولوب بومثللو « وزارة » لك جوازینه دخی برمانع یوقدر زیرا جناب واجب الوجود حضرتلری موسی علی نبینا وعلیه السلامدن حکایة ﴿ کندی خاندنمدن هارونی

بکا

بكا وزير نصب واتخاذ ايله كه انكله قوتمى تحكيم ومصالحمده اورتاق ايدهيم ✽ مادامكه وزارت تفويض نبوتده جائزدر امامت وخلافتده بطريق الاولى تجويز اولنور »

مادامكه وجه مذكور اوزره « وزير تفويض » لك خليفهٔ وقت ايله اشتراكى جائز كوريلوب واشتراك دخى خليفهنك سائره اجراآت وتصرفاتنى تضييق وتنقيص ايدر حالاتدن عد وشمار ايدلميور • امور سياسيهنك كلياتنده اهل حل وعقددن بر جماعت ممتازهنك مشاركتنه دها زياده مساغ شرعى اولديغنه قائل اولهبيلورز • اشته بودقيقهيه بناء خليفهٔ عالى جناب « عمر بن الخطاب » حضرتلرى خلافت كبراى اسلاميهيى كبار اصحاب كزيندن التى ذاتك مشورتنه احاله وتفويض بيوردقلرى اثناده اكثريته اولان ميل وآرزولرندن طولايى « اهل شورادن ايكيسى بر • ودردى ده بر طرفده قالورسه درده تابع اولكز واكرچه طرفين مساوى اولورسه عبد الرحمن بن عوفك بولنديغى طرفه اتباع ايليكز » بيورديلر

اشته سيد شريف جرجانينك رأيى بومركزده اولوب مولانا سعد الدين تفتزانى ايسه شرح عقايدنده اجراآت وتصرفاتجه اهل حل وعقدك خليفهيه مشاركتنى منع ايتمدكدن بشقه تعداد امامتك ممنوعيتنىده همان منشأ فساد اولق نقطهٔ نظرندن باقهرق اويولده سرد ادلهيه قيام ايديور • زيرا مولاناى مشاراليه « امامت غير جائزه » بحثنده ديوركه • على الانفراد هر برلرينك امرلرينه اطاعت ايتمك فرايضدن اولان ايكى مستقل

امامك نصب وتعیینی احکام متضاده‌نك امتثالنی مستلزم اوله‌جغندن بنابرین تعدد امامت جائز دکل ایسه‌ده فقط شوراده اکثریت آرا ارائه‌جغندن تعدد اشخاص وحدت امر ونهیك محوری اوزرنده دائر اولان وحدت امامته منافی اولمیوب جمله‌سی امام واحد حکمنده طوتیله‌جقدر » عصام وعبد الحکیم کبی شرح عقایدی تحشیه ایدن ذوات فضائلسمات سعد الدینك کلامنی تسلیم ایدوب خیالی دخی « وقد نجاب » تعبیری ایله کلام مذکوری تقریر وتأیید ایتمشدر .

خلاصه . فضلای مشار الیهم ملا سعدالدینك صحت کلامنه ونفس الامره مطابقتنه قائل اولوب بنابرین اوجه ایما واشارت ایلدیکمز معنایه کوره امور سیاسیه‌نك کلیاتنده مشورت تصرفات واجراآت سائره‌ده اولان مشورتك مادوننده بولندیغی جهتله بویولده اولان مشاوره‌نك بطریق الاولی مجاز اولدیغی میدانه چیقار . بوندن بشقه بزم بیان ایلدیکمز وجه اوزره اولان مشاوره‌ده اهل حل وعقدك دقتی ونظارتی عادتا خلیفهٔ وقتك دقت ونظارتی منزله‌سنده اولوب بونده نه وظیفهٔ جسیمهٔ امامتك دائرهٔ معتنابهاسنی تضییق ونه‌ده اجراآت وتصرفات عمومیه‌سنی تنقیص ایده‌جك بر حال مشهود اولمدقدن بشقه اهل شورانك بوبابده معاونت واستظهاری درکاردر .

زیرا اهل شورانك تشتت رأی وافکاری نه خلیفه‌نك ید اقتدارینه محول ومفوض اولدقدن ماعدا اجانب ایله اختلاطات ومعاهدات سیاسیه وتجاریه‌نك اجراسی ووزرا ایله سائره‌نك عزل ونصبی

واحکام سائره‌نك تنفیذی ووحدت امرك مجمل حقیقیسی اولان دها بو کا مماثل اجراآتك موقع فعله وضعی خلیفه‌نك ید اختیارنده بولندیغی جهتله شورا خطهٔ امامته قطعا نقیصه کتورمز اشته امام « ابن العربی » نك کلامندن سزه بشقه بر دلیل . امام مشار الیه بیورر که بیت المالك مضایقه‌سی هنکامده اهالیدن طوپلانیلان تکالیف حقنده امام مشار الیه دیورکه ویرکو علنا النه‌جق . صورت خفیه‌ده النمز . وعدالت وحقانیتله صرف وانفاق اولنه‌جق . کلیشی کوزل شورایه بورایه طاغیدلمز . وبونك اخذ وانفاقی اهل حل وعقدك رأییله اولوب استبداد آرایه کیرمز

مرادیمز کوزلجه اکلاشلمق ایچون شوراجقده بر مثال ایراد ایده‌لم مثلا بیوك بر باغ صاحبی باغجیلق فننه آشنا واغاجلرك تربیه‌سنه واقف برچوق آدملرك یاردمندن مستغنی اولمیوب باغی شنلندیرمك ایچون اومثللولرك استخدام واستعانه‌سنه محتاج اولدیغی درکاردر ایشته باغ صاحبی اغاجك قوت بولوب کوکلشمسی ومیوه‌نك بیویوب چوغالمسی اعتقادیله نا موسم اغاجلرك بودامسنی قوره‌جق اولسه باغجیلر اوموسمده اغاجك طالدیرلمسی قوروسنه سبب اولور دیو معلومات فنیه‌لری اقتضاسنجه باغ صاحبنه موافقت ایتمیوب امری خلافنه حرکت ایلدکلری تقدیرده بو مخالفت باغ صاحبنك حق تصرفنه خلل کتیرمیه‌جکی کبی احکام شرعیه‌یه استنادا ویردیکی امرك خلافنه حرکت ایده‌جك اولسه‌لر حق تصرفنی بوزمق صایلمز مثلا میوه کمالی بولمزدن اول باغ صاحبی دیکرینه اومیوه‌یی صاتمق مراد ایتسه باغجیلر

كمالى بولمامش اولان ميوه‌نك بيع وشراسى جائز دكلدر ديو ممانعت كوستردكلرى تقديرده باغ صاحبى كرك برنجى صورتده وكرك شمديكى بيان ايلديكمز فقره‌ده باغجيلرك رأينه تبعيت ايتميوب كندى افكارى اوزرينه اصرار ايده‌جك اولورايسه خلق مواجهه‌سنده مظهر لوم وتوبيخ اوله‌جغندن ماعدا شرعا وعقلا عجز اثباته الجاسى اقتضا ايدر .

بوتقديرده باغجيلرك شو وجهله اولان مخالفتلرى باغ صاحبنك دائرهٔ تصرفات واجراآتنى تضييق ديمك اولميوب بلكه هر ايستديكنى وهر خاطرينه كلانى ياپه بيلمك صلاحيتنى حائز اوله‌جق اولسه عالمك يارادلسى وبنى آدم ايله روى ارضك شنلنديرلسى خصوصنده اولان حكمت بالغهٔ الهيه‌يه قارشو حركت ايتمش اولور .

باغك فائده‌سى بالكز صاحبنه عائد اولديغى حالده باغ صاحبنك على الاطلاق تصرفاتى تجويز اولنمديغى حالده هم كنديسنك وهمده سائرينك منافعنده مشترك اولملرى خاطره كتيرلديكى تقديرده داعئ مضرت اولان شيلردن باغ صاحبنك منع ايدلمسى حقنده بروجهله تضييق تصور اولنمز

امور معلومه‌دندركه خليفهٔ وقتك مصالح رعايا وبرايا حقنده اولان تصرفات واجراآتى دائرهٔ مصلحتى تجاوز ايده‌ميوب مصالح مليه وتدابير سياسيه‌نك حسن جريانى درعهده ايده بيلمك دخى هر بر قوله ميسر اولمديغى وبنابرين خليفه‌نك دائرهٔ صلاحيتى خارجنده وقوعبولان اوامرندن بشقه بر امرينه قارشو قونلمديغى جهتله بو

بابده

بابنده توجه ایده جك اعتراضات ضعیفه مندفع اوله‌رق وجه مذکور اوزره ارباب حل وعقدك تشریکنه بر مانع اولمدیغی اکلاشیلور

کافهٔ ملاحظاتمزك استناد کاهی اولوب « شیخ بن العربی » دن دمین نقل وروایت ایلدیکمز مقتضیات حقیقیه‌یی شیخ مشار الیه کبی نظر تحقیق وتدقیق التنده النلر اصحاب حل وعقدك خلیفه‌یه لزوم تشریکنی « علی الخصوص بویله انتریقه‌لی زمانده » تصدیقده قطعا توقف وتردد کوسترمزلر

اوروپا معتبراتندن بریله میانه‌مزده بر وقت جریان ایدن مباحثه‌ده مومی الیه اوروپالی بالمناسبه حکمدارلرینك مدح وستایشنه کیریشه‌رك مشار الیهك اصول پولتیقه‌ده فوق العاده ملکه ومهارت اصحابندن اولدیغنی وعقل سلیم ورأی مستقیمی اقتضاسنجه بر وقت وزمانده طریق صوابدن عدول ایدوب کریوهٔ جور واعتسافه سلوك ایتمیه‌جکنی درمیان ایلمسی اوزرینه . بنم دخی ماداکه حکمدارکزك اشتراکه حاجت براقمیه‌جق کمالات ایله متصف اولدیغنی تسلیم وتصدیق ایدیورسکز ادارهٔ ملکیه وامور سیاسیه‌ده حکمدارکزی حر براقمغه نیچون قسقانوب امور ادارهٔ ملکیه‌ده مشارکت ایتمکه خواهش وآرزو کوستریورسکز دیو وقوعبولان سؤاله « اکر حکمدارمزی او وجهله سربست براقه‌جق اولسه‌ق عجبا دوام صدق واستقامتنه وکندیسندن صکره کلان سلاله‌سنك استقامتی ایچون کیم کفیل اوله‌جق » جوابنی ویردی

الیوم فرانسه مبعوثان مجلسی اعضاسندن اولوب مقدملری لویی « فلیب » ك وکلاسندن بولنان مورخ مشهور موسیو « تیر » ك

خاتمهٔ تاریخنده نتایج استبداده دائر یازمش اولدیغی مواد معتنانك شوراجقده ذکر وایرادی تنسیب قلندی

مورخ مشار الیه برنجی ناپولیونك ترجمهٔ حالنی یازوب اسکی زمانلرده کلمش اولان سیاسیونك اك مدبر واك عاقللری صره‌سنه کچیردکدن وعزم وهمتده اسکندر رومی ایله روما ایمپراطورینه ووقادت ذهنیه ومعلومات حربیه‌ده افریقالی « انیبال » ه مقارن طوتدقدنصکره کمالات بالغه‌یه مالك اولسه بیله رأی واحد ایله عمل ایتمك مذموم اولدیغنی وطریقهٔ استبداددن نه درلو بلالرك قوپدیغنی سویلدیکی صره‌ده فرانسزلره خطابا دیورکه « ای وطنداشلر کلیکز هر طور وحرکتی بزم طور وحرکتمز مثابه‌سنده بولنان شو ایمپراطورك افعال وحرکاتنی نظر دقته الهلم که عسکر اولنلریمز نصل ونه ترتیباتله اردو سوق اولنه‌جغنی اوکرنسون ومأمورین ملکیه وسیاسیه‌مز دخی ادارهٔ مملکت نصل اوله‌جغنی ودائرهٔ رفق وتواضعدن چیقمیه‌رق مملکتك شان وشرفی نوجهله قزانیله‌جغنی بیله بیلسونلر زیرا معاملات جاریه رفق وملایمتله مقرون وممتزج اولمامش اولسه نوع بشر اراسنده هپسندن از قناعتلی اولان ایمپراطور مشار الیهك خشونت طبعی حکومت وسلطنتك محو واضمحلالنه بادی اولدیغی کبی او درلو معاملهٔ غیر مرضیه‌یه کیمسه تحمل ایده‌میوب بالاخره سلطنتك انقراضنه سببیت ویردیکی کورلمشدر

خلاصه ای وطنداشلر مشار الیهك یاکلشلقلرینی نظر اعتباره الملیده انلردن صاقنملی وبروقت وزمان خاطردن چیقارمسی جائز اولمیان

اولیان دیکر بر تربیه ایله تربیه لنملیز یعنی هر نقدر کمالات انسانیه یی جامع وهر خصوصده علم وعرفانی شمس تابان کبی نیر ولامع اولسه ده خیر وشری ونفع وضرری ید اقتدارنده اولمق شرطیله امور مملکتی بر شخص واحدك عهده سنه کچیرمکدن بغایت مجانبت کوسترملیدر

هر نقدر فرانسه « دیرکتوار » لرك اللرنده محو اولمقده ایکن ناپولیون یتشوب انلرك پنجه سندن قورتاردیغی جرح وتزییف ایتمك ایستمیور ایسه کده لکن بو مملکتی بوکبی ایادیٔ ضعیفه وخاسره دن قورتارمقلغك لزومی هیچ برشیئه مبالات ایتمیان جبار ومتهور برذاتك النه واوکه « ریولی » و « مارینغو » ده کسب مظفریت ایتمش اولان ال اولسون صورت مطلقه ده ادارهٔ مملکتك کلیا تودیع وتفویضنه دلیل وحجت اوله مز بوندن بشقه امور اداره سنی شخص واحده تفویض ایتمکده معذور طوتیله جق برملت وارایسه اوده فرانسز ملتیدر زیرا بیك سکز یوز تاریخنده یعنی بیوك ناپولیونك رئیس الجمهورلکی هنکامنده فرانسزلر فرقه فرقه ایریلوب کندیلرینه باش اوله جق ویاخود ملتی حمایه ایده جك برکیمسه اولمدقدن ماعدا زنجیر اسارته بیون ویرمکه اهالی یی مجبور ایتمکدن وبرطاقم تخویفات وتهدیداتدن بشقه برشی کوریله مزدی

خیر خیر قورقو تجسم ایدوب علنا مشاهده قلنمقده ایدی

وا اسفاه اوملته که بیکلرجه بیکناهانی قویون کبی بوغازلنوب بیکلرجه سی دخی کلیسا حبسخانه لرنده بوغدیرلدی و بیکلرجه سی « اوار » نهرینه اتیلوب غرق ایدلدی

خلاصه اووحشی بار بارلرك حركاتندن اوزواللی متمدن آدملری
اویله خوف وخشیت استیعاب ایتمشیکن هر کسك جگرکاهنه اوق کبی
ایشلمکده اولان اختلال سکونت بولدقدن صکره دخی دائما باش
کسمك ایچون جان آتمقده اولان « دیرکتوار » سلاحشورلری ایله
مملکتلرندن طرد وتبعید ایدلمش اولان جانیلرك قیلجلری آرالرنده
تویل تویل تتره مکده ایدیلر

مع مافیه برچوق سنه کچمکسزین « الجنون فنون » فحواسنجه
برده اوعاقل کامل اختلالجیلرك دلیلکنه مغایر بردلیلکه طوتیلوب
برملیون نفوس ایله میدان حرب ووغایه آتلمش واوروپالیلری کاملا
کوجندیروب فرانسه علیهنه بولندیرمش اولدیغندن یکرمی سنه
ظرفنده قزانمش اولدیغی مظفریات جسیمه نتیجه سز قاله رق کندی
قانی ایچنده بوغلمش واجینه جق برحاله کلمشیدی که اووقتك
اقتضاسنه کوره زرع اولنمش اولان تخم مدنیتدن استفاده امیدندن
بشقه برجای نجاتك ملاحظه سی محال درجه سنه وارمشیدی

عجبا بیك سکز یوزسنه سنك عاقلی بیك سکز یوز اون ایکنجی
سنه سنده تجنن ایده جکنی کیم خاطره کتوره بیلوردی

اوت اکرچه نظر امعان ایله باقیلوب هر استدیکنی یاپمق ایچون
قدرت واستطاعۀ تامه یه مالك اولنلرك دواپذیر اولمیه جق برعلته
مبتلا اولدیغی یعنی قوۀ شهوانیه سی اقتضاسنجه « واو که معیبادن
اولسون » هر استدیکنی یاپمغه آرزو کوستردیکی دوشونیله جك اولیدی
بویله برحالك وقوعی استبعاد اولنمزدی

بورالری قوۀ مفکره ده محاکمه اولندقده وطنداشلر بزدن هر برلری
وظیفه سنه

وظیفه سنه مناسب بر احکام چیقاروب استفاده ایتمك اوزره ناپولیونك صورت وسیرتنی نظر دقته الملیدر

اشته بو « دیرکتوار » لر ایله جانیلر حکمدارلك طرفدارانندن اولوب قان دوککله فرانسه‌یی اختلالدن اولکی حالنه ارجاع ایتمك استیورلرایدی

اشته فرانسزلر بوحالکدر اشتمان ارا سنده ازیلوب محو اولمقده وبرطرفدن اجنبی قلیجنك تهدیداتی کورلمکده ایکن برده مشرق طرفندن رفق وتواضعله کوکللری المقده وتدابیر صائبه سیله مسئلهٔ مشکله‌یی حل ایتمك خصوصنده کمال اقتداری کورلمکده اولان برنجی ناپولیون ظهور ایدوب عجبا بوحالده فرانسزلر زمام اداره‌لرینی مشار الیهك ید اقتدارینه تفویض ایلدکلری ایچون معذور طوتلمزلرمی های های

اذا لم تکن الا الاسنة مرکبا
فلا یسع المضطر الا رکوبها

و بوندن اوله‌جق استفاده‌نك اك اهمیتلیسی مادهٔ واحده‌دن عبارت اولوب اوده هرکیم اولورایسه اولسون وهرنه حال وشانده بولنور ایسه بولنسون صورت مطلقه‌ده وطنك امر اداره‌سنك شخص واحده تفویض اولنمامسیدر

کرك مظفریت وکرك هزیمتمزه متعلق وقوعاتك کافه‌سنی استیعاب ایدن تاریخمه شونصیحتله ـ « خیر خیر هر برفرانسزك قلبنده طوقنمق ایچون شائبهٔ ریادن عاری وقلبکا همدن قوپه‌جق برنصیحتله » ختام ویردم که حریتده افراط درجه ایلرو کیدوب

ناموس حریتی برباد ایتمك جائز اولدیغی کبی حریتلرینی شخص واحده تسلیم ایتمك جائز وروا اولدیغنی قویا بیله بیلسونلر (انتهی)

مقدما بعضیلری پیچیدهٔ خامهٔ تحریر اولدیغی قوانین واصول شرعیه یه ملت اسلامیه نك حرمت ورعایتی اثنالرنده اولیای امورك عدالتی وحسن تدبیری واستحصال رضای باری ضمننده اراضینك اعماریله ملت اسلامیه مصون ومحفوظ برثروت واقتدارك درجهٔ منتهاسنه واصل اولمش ایدی . بعض علمای اعلامدن نقلا « کشف الظنون » مؤلفی دیورکه « اگرچه عباد اه اراضینك اعماریله حاصل اوله جق رضای بارینك درجات عالیه سنی بیلمش اولسه لر ایدی یریوزنده برقاریش خراب یر بولنمز ایدی »

اصول وقوانین عدلیه یه رعایت وحرمتدن طولایی حاصل اولان ثروت ومعموریت قبیلندن اوله رق مورخ مشهور مقریزی « خطط » نام تألیفنده شو وجهله نقل وروایت ایده یورکه « خلفای عباسیه دن مأمون خلیفه مصری سیاحت ایتدیکی اثناده عادت مألوفه سی اوزره هر کویده یکرمی درت ساعت اقامت ایدوب اهالینك حالنی تحری وتفتیش ایتمکده اولدیغی صره ده « طاء النمل » نام قریه یه اوغرامش ایسه ده اوراده بیتوتت ایتیوب بنابرین قریهٔ مذکوره ده بولنان غایت اختیار برقادینجغز خلیفهٔ مشار الیهك او گیجه اوراده بیتوتتنی نیاز ایتمش ومزبوره نك شو استدعاسی نزد خلیفه ده قرین اسعاف اولمش اولدیغندن او گیجه خلیفه یه موجود معیتیله الدن کلدیکی قدر مراسم مهمان نوازی یی ایفا ایلدکدن بشقه صباحیسی

خلیفه‌نك حلته نطاق بند عزیمت اولدیغی اثناده هپسی برسنه‌ده ضرب ایدلمش اون کیسه آلتونی جناب خلیفه‌یه هدیه طریقیله تقدیم ایدوب خلیفهٔ مشار الیه مزبوره‌نك حائز اولدیغی ثروتدن کمال درجه استغراب ایله « بیت المالز بعضا بوقدر اقچه‌یی دفعةً ویرمکدن عاجزدر » دیه‌رك هدیه‌یی عینیله کندیسنه ترحماً اعاده ایتمش ایسه‌ده مزبوره بونی قبولدن استنکاف ایله « یا امیر المؤمنین » بوپاره اولا شوطوپراقدن وثانیا سنك عدالتك اثارندندر . دیوب قبولنی اصرار وبناء علیه مزبوره‌نك کوکلنی خوش ایتمك ایچون مبالغ مذکوره‌یی لدی القبول مقابلنده فوق العاده برعطیه اعطاسیله مزبوره‌یی غریق لجهٔ مسار ایلمشدر .

مورخ مشار الیهك روایتنه نظرا خلفای راشدینك عصر همایونلرنده مصرك ویرکوسی اون درت ملیون آلتونه بالغ اولوب شمدیکی عصرك سکه‌سنه نظرا مقدار مذکور یدی یوز ملیون فرانقدن عبارتدر ویرکو فصلنده کمال درجه عدالت وحقانیت التزام اولندیغی حالده یالکز برایالت وارداتنك بودرجه‌یه واصل اولمسی استبعاد اولنمز . ابن خلدون مقدمه‌سنده دیورکه

خلفای عباسیه‌دن هارون الرشیدك زماننده معادن حاصلاتی مستثنا اوله‌رق بیت الماله کوندریلان واردات یدی بیك بشیوز قنطار آلتوندن عبارت اولوب بومقدار آلتون ایسه تقریباً بر ملیار درت یوز ملیون فرانق دیمکدر . شریعتك عدالتی

وملتك اتحادی واسطه‌ریله حاصل اولان قوهٔ عسکریه‌نك درجهٔ منتهایه واصل اولسی کرك اسلام وکرك خرستیان مورخلرك اعترافکرده‌سی اولوب عین الیقین ثابت اولان فتوحات جسیمه ایله استدلال اولنور .

مصر فضلاسندن شیخ احمد زرافینك فرانسزجه‌دن ترجمه ایدوب « قرة العیون » تسمیه ایلدیکی تألیفنده مندرج اولدیغی اوزره ملت اسلامیه‌نك سکسان سنه‌ده فتح ایلدکلری اقالیم رومالولرك سکز عصرده فتح ایلدکلری ممالکدن زیاده‌در

ایشته یوقاریدن بری نقل وروایت ایلدیکمز مواد ایله ملت اسلامیه‌نك عدالت واتحاد واخوت سیاسیه‌یه رعایتی وعلوم وصنایعه اولان اعتنا ودقتی سایه‌سنده اووقت حائز بولندیغی معموریت و وسعت وثروت وقوت ومکنتك نه درجه‌لرده اولدیغی میدانه چیقار . ملت اسلامیه‌ده ظهور ایدن معارف وصنایعی نمونه اتخاذ ایدرك اوروپالولرك ترقیات معارف وصنایعده اوثره اقتفا ایتدکلرینه وبو بابده فضل وتقدم ملت اسلامیه‌یه عائد اولدیغنه اوروپا منصفلری دخی اعتراف وشهادت ایدیور فرانسه معارف عمومیه ناظری موسیو « دروی » تاریخنده دیورکه « اوروپالولر ظلمت وجهالت طاغدلری اراسنده شاشقین شاشقین قولاج آتقده وضیای معارفی انجق ایکنه دلیکندن کوره بیلمکده ایکن برده علوم ادبیه وفلسفیه وصناعیه وذها بونلره مماثل الله اشلنیلان معارف غربیه‌یی ارائه ایدر بارقهٔ انوار مدنیت افق اسلامیدن لمعان ایدرك بغداد . بصره .

سمرقند . دمشق . قیروان . مصر . فاس . غرناطه وقرطبه شهرلری دائرهٔ عظیمهٔ معارفك مركزی بولندیغی جهتله اورادن انوار معارف ملل سائرهیه دخی انتشار ایدرك قرون وسطاده اوروپالولر دخی آتیده بیان اولنهجغی وجهله مراكز مذكورهدن برطاقم كشفیات وصناعات وفنون عالیه اخذ واغتنام ایتدیلر عربلر جزیرهلرندن ممالك سائرهیه طاغلمزدن اول معارف واداب فنونیه كندی آرالرنده تأسس ایدوب بونلر اقطار یمانیهده « حمیر » حجازیهده « قریش » لغتلری اوزره تعاطی اولنور ایدی . وكلام قدیم دخی قریش لغتی اوزره نازل اولمشدر . » كلام قدیم « مضر » لغتی اوزره نازل اولدیغی ایچون بوآنه قدر لغت مذكوره كسب اشتهار ایدوب كتب علمیه ودینیه واسطهلریله بوآنه قدر لغات اجنبیهنك قاتلمسندن وارسته اولمش وعرب لسانته لغات اجنبیه انجق ملل سائرهنك اسلامه دخولی وازمنهٔ كثیرهنك مروریله كیره بیلمشدر

لغات عربیهنك درجهٔ اتساعی لغات مذكورهده توغلی اولان ذواته معلوم اولوب علی الخصوص بادیهده معیشتك مایه القوامی اولان ویاخود كثرت اوزره كورلمكده بولنان شیلرده اودرجهده واسعدر كه اكثریا برشیئك جامع اولدیغی صفات واحوال اعتباریله برقاچ اسمی بولنور . لغات مترادفهنك كثرتی سایهسنده عربلرده دائرهٔ علوم ادبیه وشعریه كسب توسع ایدرك روایت اولندیغنه كوره « بال » ك سكسان اژدرهانك ایكییوز ارسلانك بشیوز دوهنك بیك قلیجك دخی بیك بلیهنك درت بیك اسمی واردر .

اشته بو کبی اسملری قاورایوب استیعاب ایتمك غایت کنیش بر قوهٔ حافظه یه محتاج اولوب عربلرك ایسه مالك اولدقلری قوهٔ حافظه وحدت ذهنی هیچ کیمسه نك انکاره مجالی یوقدر .

قوهٔ حافظه ایله کسب شهرت ایدن عربلردن بری « حماد الراویه » درکه خلفای امویه دن ولید خلیفه نك حضورنده برکون آن واحدده هر برقصیده یکرمیدن یوز بیتی جامع اوله رق یوزقصیده یی ازبردن اوقویه بیله جکنی بیان ایله قصیده انشادینه باشلامش وکندیسنده یورغونلق اثری کورلمکسزین دکلیانلره اوصانج کلمشدی . واقعا هرنقدر اول امرده عربلرده اداب شعریه دن بشقه بر فضیلت یوق ایدیسه ده دائرهٔ فتوحاتلری کسب اتساع ایدوب آثار مدنیتده کندیلرینی کچمش اولان ملتلرله اختلاطه باشلادقدن صکره دائرهٔ معارفلری کسب توسع ایدرك یونانیلردن ارسطونك تألیفاتنی آلوب کمال دقت وحذاقتله شرح وایضاحه همت ایتمشلرسه ده حیفا که فلسفه یی اصل یونان کتابلرندن آلمیوب سوریه اهالیسنك لسانیله ترجمه ایتمش اولدقلرندن فلاسفهٔ عربیه دن (حفید بن رشد) قرون وسطاده مذکور ترجمه لری اوروپایه نقل ایلدکده اولده کوریلان تحریفدن زیاده تحریف اولنه بیلمشدر

علوم ریاضیه یه کلنجه عربلر فنون مذکوره ده نقطهٔ منتهایه واصل اولوب بوخصوصده قازانیلان شرف وشان ایسه خلیفه مأمونك استانبولدن جلب ایلدیکی حکمایه عائددر . میلاد عیسانك طقوزنجی

عصری اوائلنده خلیفه ارضك كرویتنی رأی العین اثبات ایتمك اوزره (سنجار) صحراسنده خط طولی بر درجه‌یه قدر مساحه ایلمك خصوصنی بغداد فلكیونندن ایكی ذاته احاله بیورمش وارضك كرویتی مساحه ایدیلان خطك ایكی طرفندن قطب شمالینك ارتفاعی انحطاطندن میدانه چیقمشدر . عربلر اوقات اعتدال ایله سنهٔ شمسیه وسنهٔ زمنیه میانه‌لرنده اولان فرقك دستورینی تحریر ایتدكاری كبی (اقلیدیس) كتابنی شرح وایضاح و (بطلیموس) ك زایچه‌سنی تهذیب ومنطقة البروجك قطبنده‌كی میلنی حساب وتعیین ایچون دستورلر یاپوب سنهٔ شمسیه ایله سنهٔ زمنیه ارالرنده برقاچ دقیقه فرق وتفاوت بولمشلر وبودستورلر ایچون یكی یكی آلتلر ودها بونلره مماثل عربلرك فنون ریاضیه ده‌كی قابلیتلرینه دلالت ایده‌جك دقایق فنیه اختراعنه موفق اولمشلردر كه اوروپالولردن بر چوق زمان اولجه عربلر سایه‌سنده سمرقند شهرنده شایان استغراب بر رصدخانه تأسس ایتمش ایدی

جبر ومقابله و بزجه « اوروپالیلرجه » عربی ارقامیله زبانزد اولان ارقام حسابیه‌نك اختراعی هر نه قدر عربلره عزو اسناد اولنورسه ده بو مسئله درجهٔ ثبوته وارمیوب بلكه عربلر ارسطو فلسفیاتنی اخذ وتلقی ایلدكاری كبی ارقام حسابیه‌یی دخی سائرلرندن آلمشلر وظننه كوره بعض فنون صره‌سنده بونیده اسكندریه‌ده بولمشلردر بوندن بشقه عربلرك چینلولردن باروتی اوكرنوب او واسطه ایله اوروپایه نقل ایلدكاری كبی پوصله‌یی دخی سائردن نقلاً اوروپایه نشر ایتمش اولدقلری محتملاتدندر

خلاصهٔ اوروپالولر عربلرك قاشدن كاغد اختراعنجه مشهود اولان مزیتلرینی اعتراف ایتمکده اولوب ایشته بو واسطه ایله کتابلر چوغالمش وفیئاتلری تدنی ایتمش وفن طباعتجه چوق تسهیلات ویرمش ونتایج حسنه‌سی چوغالمشدر

بوندن بشقه عربلر یونان کتابلرندن تلقی ایلدکلری فن طبده دخی کسب اشتهار ایدرك «ابن رشد» لك جالینوس مؤلفاتی اوزرینه مشهور اولان حواشی وتعلیقاتی دخی بوکا دلیل علنیدر عربلرده معاصر اوله‌رق درتیوز یکرمی سنهٔ سنهٔ هجریه‌سنده وفات ایدن ابو علی سینا ومشار الیه ابن رشد کبی فنون حکمیه وطبیه‌ده کسب اشتهار ایتمش متعدد فیلسوفلر بولینور

عربلر فن حکمت وطبابتده او درجه‌لرده حائز قصب السبق اشتهار اولمشلردیکه دشمنلری بیله اوزمانلرده عرب اطباسنه مراجعتله تداوی‌یه فوق العاده رغبت کوستریوردی روایت اولندیغنه کوره «قسطلیه» حکمدارلرندن بری استسقا علتنه اوغرایوب «قرطبه» ده معالجه اولنمسنی آرزو ایتمش اولدیغنه مبنی خلیفه درکار اولان مکارم اخلاق انسانیت پرورانه‌سنه مبنی حکمدار مشار الیهك قرطبه‌یه کیدوب مسلمان اطباسی طرفندن باقیلمسنه مأذونیت ویردی . حکمای عربك مآثر جلیله‌لرندن بریده صویك تقطیری و«راوند) وادویهٔ کثیرهٔ سائره‌نك استعمالیدر . عربلرك فضل وتقدم احراز ایلدکلری فنلردن بریده جغرافیا فنی اولوب بونده ایلرولملرینك سببی ایسه دائرهٔ فتوحاتلرینك اتساعی وحجك فرضیتی مناسبتیله پك چوق مخاطره‌لی سفرلره کیریشملری اولوب

ایشته بو واسطه ایله اوروپالیلرك هیچ بیلمدکلری ویاخود بیلوبده اونوتدقلری پك چوق بلاد مجهوله‌یه کسب معلومات ایتمشلردر «ابو الفدا» «مسعودی» و «ادریسی» فن مذکورده کسب اشتهار ایدنلردن اولوب مشار الیه ادریسی ایسه «سیجیلیا» حکمداری «روژر» پای تختنه دعوت ایدوب اوراده «نزهة المشتاق» نام تألیف لطیفنی میدان انتشاره چیقارمشدر علم تاریخه کلنجه مسعودی ابو الفدا ومقریزی تاریخلری عربلرك هرنه قدر ابنای جنسلرینه مخصوص اولوب عمومی دکل ایسه‌ده عربلرك تواریخ مشهوره‌سندن اولوب ابن خلدونك ومقدمه‌سنده ایما ایلدیکی کبی بو تاریخلرده پك آز محاکمات وتنقیدات بولنمقده ووقوعات مجرده دائره‌سندن نادراً چیقلمقده‌در بونکا باشلیجه سبب ایسه آتیده ذکر اولنه‌جق سدایو تاریخنده ممالك شرقیه‌ده حکمدارلرك تسلطندن بشقه برشی اولمدیغنی نقل وحکایه ایدیور

زیرا حق وحقیقتی میدانه قویمقدن طولایی مؤرخین اوغرایه‌جقلری مخاطره‌لردن چکینه‌رك وقوعاتك بیان اسبابیله محاکمانه کیریشمکه جسارت ایده‌مزلردی ·

هندسهٔ معماریه صنعتی بحثنه کلنجه عربلرك شریعتی تصویری منع ایتمش اولدیغندن بو یولده وقوعبولان اختراعلری محضا ابنیه‌نك متانت ورصانتنه متعلق شیلرك تصنیعنه عائد اولوب مع ما فیه بالنفس معمارلق فننده‌ده شایان تقدیر وتحسین بر اختراعلری کوریله‌مامش ایسه‌ده الك زیاده نظر دقته چارپه‌جق شی ستونلرك اوزرینه قوردقلری کمرلرك نصف دائره‌دن بوك اولمسیدر بونلر

بوشكلى دخى بيزانتيلردن آلمشدر . عربلر هرنه قدر ياغلى بويا وتصاوير مجسمه يى قوللانمامشلرسه ده بوكا مقابل « نقش حديدى » ناميله ياد اولنمقده اولان نقوش كيسفه ايله ابنيه نك تزيينده مهارت كوسترمشلردر . نقوش مذكوره هرنه قدر حد ذاتنده برطاقم معنااو ارسامدن عبارت ايديسه ده مؤخراً عرب حرفلرينه مشابه اولوب آنلردن برطاقم ظريف وكوزل اشكالك تصويرى ممكن اولان حروف متقاطعه دن عبارت قالمش وممالك شرقيه ده ياپيلمقده اولان قماش وخاليلر اوزرنده حروفات مذكوره يى كورديكمزده انلرك دقايق فنيه لرينه كمال درجه ده استغرابه وارييورز . كذلك عربلرك آثار غريبه لرندن بريده بيوك حوضلر وفسقيه لر اولوب التون حليه يالديزلمق ونقوش سائره ترسيم ايتمك وممالك شرقيه دن واسپانياى جنوبينك حدودندن جلب ايتمكده اولدقلرى مرمر كبى احجار مقبوله يه يالديز اورمق دخى مخترعاتندندر . عربلرك ابنيهٔ مشهوره سندن برنجيسى خلفاى امويه دن عبدالرحمن اولك قرطبه ده بنا ايلديكى جامع كبير اولوب جامع مذكورده بيك طقسان اوچ ستون ودرت بيك يدى يوز قنديل وار ايدى .

ايكنجيسى دخى بيوكلكده جامع مذكوردن يكده كيرو قالميان « قصر الزهرا » اولوب قصر مذكور ايسه خلفاى مشار اليهمدن اوچنجى عبدالرحمنك وادى الكبير ساحلنده بنا ايلدكلرى قصر غرادر قصر مذكورده جسيم برپيكار موجود اولوب بوندن نبعان ايدن صو جيوه دمتى كبى يوقارى فرلادقدن صكره هيئت مجموعه سيله مرمردن مصنوع بريالاق ايچنه دوكيلور ايدى .

عربلرك ابنیهٔ بدیعه‌لرندن بریده غرناطه « الحمرا » سی اولوب بنای مذکور متانت ورصانتجه برحصن حصین ونزهت ولطافتجه برقصر دلنشین ایدی که بونده موجود اولان دقایق فنیه ابنیه‌نك طرز رعنالرینه نمونه اوله‌رق کوستراسه سزا اولوب علی الخصوص اورطه‌سنده « بطحاء الاسود » دینیلان موقع شایان تعجب برشکل بدیع اوزره بولنمش ایدی تجارت بحثنه کلنجه :

بوده عربلرك اوته‌دنبری رغبت واشتیاق کوستردکلری برصنعت اولوب علی الخصوص فرانسه واسپانیه اراسنده واقع « پیرنه » طاغلرندن هند شمالینك نقطهٔ منتهاسنده واقع « همالایا » سلسلهٔ جبالنه سلطنتلری ممتد اولدقده عربلر بتون دنیانك الك بیوك ومعتبر تجاری صره‌سنه کچمشلر ایدی

زراعت وفلاحت خصوصنده ایسه عربلرك روی ارضده مثل ونظیرلری اولمیوب زیرا اماکن بعیده‌دن صویك جلبیله صیجاق کونشلر التنده‌کی واسع ترلالرینه دقت ومهارتله توزیع وتقسیمنجه حائز اولدقلری استعداد واقتدار ملل سائره‌ده بولنه‌مز . اسپانیانك باغچه‌سی مثابه‌سنده اولان « بلنسیه » ایالتنده عربلرك بویولده‌کی اداب وعادتلری الحالة هذه مرعی الاجرا اولوب بوایسه ترقیٔ زراعت خصوصنده بزجه اقتفایه شایان براثر جلیلدر

صنایع سائره‌ده دخی عربلر روماولرك ممالك واسعه‌لرینه کیردکدن صکره هردرلو صنایعی تعلیم ایدوب بوخصوصده حذاقت ومهارتلرینی ابراز وملل سائره میانه‌لرنده قزاندقلری شهرتله کسب امتیاز ایتمشلردر بوکا دلیل اوله‌رق اسپانیا پای تختی

اولان « طليطله » اسلحه‌سی وغرناطه‌نك منسوجات حريريه‌سی « قونسه » نك ماوی ويشيل چوقه‌سی وقرطبه‌نك اكر وسختيانی كبی امتعهٔ نفيسه كوستريله بيلور كه اوزمانلرده اوروپاليلر مخالفت دينيه‌دن طولايی عربلردن پك زياده متنفر بولندقلری حالده ينه انلرك معمولات ومصنوعاتلرندن بولنان امتعه واسلحهٔ مذكوره‌يی غالی بربهاله اشتراخصوصنده بربرلرينی مسابقته چاليشيرلردی . خلاصهٔ كلام : مشرقده‌كی حكومات اسلاميه‌دن دها زياده براسايش ايچنده يشاديغی زمانلرده يعنی خلفای امويه‌نك زمان سلطنتلرنده اسپانيا معموريت خصوصنده درجهٔ منتهايه واصل اولوب اهالينك مقدار ونفوسی او رادده‌لره واردی كه يالكز قرطبه شهرنده ايكی يوز بيك خانه والتی يوز جامع واللی خسته خانه وسكسان مكتب عمومی طقوز يوز حمام وبرمليون نفوس بولنور ايدی . ايشته عربلرك « تاج » سواحلندن يعنی اسپانياده واقع « وادی الكبير » دن هندستانده كائن « هندوس » واديسنه قدر نشر ايدوب پارلاقلقده عادتا كوزلری قاشديرن مدنيتك فهرست اجماليسی بوندن عبارتدر

فرانسه معارف ناظری مومی اليه موسيو « دوروی » سوزی بو نقطه‌يه كتيرنجه عرب مدنيتنك سرعت نشر ونماسندن طولايی مؤخراً بر چوق مخاطره‌لره اوغرايوب فقط اوروپانك بو كونكی مدنيتی آهسته آهسته نشو ونما ايدرك بر چوق انقلاباتدن صكره باشه چيقه بالاخره تأسس ايتمش وبالتدريج نشو ونما بولان هر شيئك بقا ودوامی امور معتاده‌دن اولديغی كبی اوروپا مدنيتنك بقاسی دخی تأمين ايدلمشدر

عربلرك قلمرو حكومتی اسلامیتك ظهورندن یوز سنه ظرفنده پك زیاده كسب وسعت وامتداد ایله كویا بر شیئی قاپوب قاورامق ایچون ایكی قوانی اوزادوب آچمش بر عظیم الهیكل ادم كبی اقصای هندن فرانسه ایله اسپانیا اراسنده واقع پیره‌نه طاغلرینه قدر اولان ممالكی قوجاقلایوردی بو ممالكك وسعت وامتدادی بیك یدییوز بیك سكزیوز فرسخدن عبارت اولوب اسكی دولتلردن هیچ بری قلمرو حكومتنك بو درجه‌یه قدر توسیعنه موفق اوله‌مامشدر . بوندن بشقه فتح وتسخیر ایلدكلری مملكتلرده دیانتلرینی لسانلرینی واحكام قرآنیه‌یی تنفیذ ایدوب قرون وسطاده اوروپالولر دخی عربلردن برچوق كشفیات جدیده وفنون وصنایع متنوعه ومفیده‌یی اخذ واغتنام ایلدیلر . واقعا عربلر حائز اولدقلری معارف وفنونك بعضیلرینی بشقه ملتلردن المشلر ایسه‌ده فقط فنون ومعارف مذكوره‌نك تأیید وتهذیبنده عربلرك مشهود اولان مساعیٔ مشكوره‌لری انكار اولنمز . مؤخراً یعنی میلاد عیسانك اوننجی عصری اواسطنده ایكنجی « سیلوستری » نامیله پاپالق مسندینه كچمش اولان فرانسه راهبلرندن « ژربر » نام ذات اسپانیا مسلمانلرینه كیدوب اوراده علم جبر وفن هیئت اوكرنمش وبو واسطه ایله خرستیان اوروپایه عرب معارفندن یكی بر چیغر آچوب بیوك بر كتبخانه دخی تأسیس ایتمش وكرهٔ ارض وسمایی یاپوب براقمشدر »

فرانسه‌ده مجلس معارف اعضاسندن ومكاتب عالیه‌دن برنده علم تاریخ خواجه‌سی موسیو « سویلاو » تألیف ایلدیكی عرب تاریخنده دیوركه « یونانیلر اسكندریه‌ده حكومت سوردكلری

عصردن بو عصره کلنجیه قدر عربلرك فنون ومعارفجه وترقیات مدنیه‌جه ملل سائره اوزرنده اولان تفوق ورجحانیتلری حقنده یکرمی سنه‌یه قریب بر مدتدنبری امعان نظرله تحری وتدقیقه چالشمش اولدیغمدن بو آنه قدر قدری بیلنمیان ملت معظمهٔ مذکوره‌نك بیوکلکی اثبات ایده‌جك ادله وبراهینی ممکن مرتبه جمع وتألیف ایله عرب تواریخی اوزرینه بحث آچانلره عرض ایتمك وهر نقدر بر آدمك عمری وفا ایتمزسه‌ده معلومات مذکوره اوزرینه عرب تاریخ عمومیسنی تأسیس ایتمك خصوصنده کندیمی مجبور بولدم بر وجه خلاصه صدده شروع ایتمزدن اول فتح وفتوحاتی دائرهٔ حد واحصادن بیرون وممالکتلری استیلای اعادیدن مصون اولوب درت یوز سنه مدت ظرفنده کندیلرینه مخصوص اولان عادات وترتیباتجه وفضائل سائره‌جه ثابتقدم بولنه‌رق بو وجهله ملل سائره‌دن کسب تمیز وتفوق ایتمش اولان عربك احوالنه خلقك نظر دقتنی دعوت ایدرم . ابتدای خلقتده ممالك قدیمه بر حیرت ایچنده قالدقلری زمانده عربلر کندی مملکتلرینی محافظه‌یه مقتدر وممالك سائره‌یی استیلایه قادر اولوب تاریخ عیسادن اول اون طقوز عصر ایچنده مصر وبابل حکمدارلری عربلردن ایدی او تاریخدن صکره عربلر هر نقدر حدود اصلیه‌لری داخلنه چکلمشلر ایسه‌ده مع ما فیه فرعونلرك وشام حکمدارلرینك تجاوزلرینی دفع ایدرك اسکندر وکیخسرو کبی جهانکیرلرك تسلطلرندن امتناع ایله بتون دنیایی تسخیره موفق اولمش اولان رومالیلره قارشو استقلالیتلرینی محافظه ایده بیلدیلر

عرب قبیله‌لرینی بر آرایه کتیروب ملت واحده‌یی تشکیل ایدن
حضرت

حضرت فخر كائناتك ظهورندن صكره هب برلكده نقطهٔ واحديه عطف زمام همت ايدرك قلمرو حكومتك بر جناحى اسپانياده واقع « تاجه » نهرينه ديگر جناحى دخى هندستانده واقع « غانج شهرينه قدر آچلمش بيوك بر ملت كوزه كورنمكه باشلدى . واوروپانك روماليلر ويونانيلردن اكتساب ايلدكلرى مدنيتك قطعا اثرى قالميوب نسيا منسيا حكمنه كيرمش واهالينك ظلمت وجهالت ايچنده قالمش اولديغى زمانده دخى عربلر مدنيت بيراقلرينى اقطار ارضه ديكديلر

ممالك اسلاميه نك انقسامندن صكره بيله عربلرك آثار سعى وكوششلرندن اولان علوم ادبيه وفنون نافعه كيرو قالميوب زيرا بغداد وقرطبه ومصر خلفاسى هرنقدر قوهٔ عسكريه ونفوذ سياسيه لرى زواله يوز طوتمش ايديسه ده سلطنت روحانيه لرينك دائره سنى توسيعه اولان سعى واجتهادلرى حسبيله هر جهتجه قوهٔ روحانيه لرى نافذ ومطاع اولمقده ايدى .

اسپانيادن عربلرى چيقارمغه كسب اقتدار ايدن خرستيانلر محاربه لرده وجهات سائره جه اختلاطلرى حسبيله عربلرك مخترعات صناعيه وفنونيه لرينى اخذ وتلقى ايلديلر . مؤخراً آسيايى استيلا ايدوب تأسيس حكومت ايدن « مغول » و « ترك » لره هرنقدر زمام ادارهٔ حكومت كچمش ايسه ده مع مافيه فنون ومعارفجه كندولرينك مغلوبى اولان عربلرك يتشديره لرى صايلورلر

بوآنه قدر اوروپاده عربك آداب وعاداتنى ميدانه چيقاره جق براصوله كماليله اطلاع ايده ميوب زيرا بزجه عرب تواريخندن

ابو الفدا • ابو الفرج • مقريزى • ابن الاثير و برازده ابن خلدون تاريخندن بشقه عربك آداب وعاداتنه كتب اطلاعه وسيله اوله جق بر تأليف شهرت بولامامش و بزجه حاصل اولان معلومات هر نه قدر عربلر حقنده اوروپاليلرك افكار باطله لريني تصحيحه كافى ايسه ده ينه ترجمه سى آرزو اولنه جق برچوق تواريخ مفيده كليا بزجه دخى مجهول قالمشدر • بوندن صكره بن بو تاريخده خلفاى متقدمينك فتوحاتيله قرطبه ده تأسس ايدن بنى اميه و بغداده كى بنى عباس و مصرده كى فاطميون دولتلرينك تاريخنى وترك ومغولك تسلط واستيلاسندن صكره شرق ممالك اسلاميه نك انقسامنى موضوع بحث اتخاذ ايدرك بورالرينى وسع و قتدارم يتديكى قدر ايضاحاته چالشمشمدر وتواريخ سالفه ده بولنميان بعض منافع زائده يى دخى بوكا علاوه ايتمشمدر • بوايسه اسكى دنيايه كوك صالوب وجدى اوله رق اوروپا معارفنك اصلنى تحرى ايدنلره آثارى معلوم اولان عرب مدنيتنك فهرستيدر

ميلاد عيسانك سكزنجى عصرى اوائلنده عربلرك فتح وتسخيره اولان ميل وانهماكارى صورت جديده ده اوله رق فنون ومعارفك ترقيسى ايچون اقتضا ايدن اسبابى تحرى يه تبدل ايتمش و ايشته او تاريخده قرطبه • مصر • طليطله • فاس • رقه • اصفهان وسمرقند • ميدان فنون ومعارفده خلفاى عباسيه نك پاى تختى اولان بغداد ايله يارشمقده بولنمش واز مدت ظرفنده يونان كتابلرى ترجمه اولنه رق مدرسه لرده اوقونمش وشرح وايضاح ايدلمش وعربلرك حركات فكريه وذهنيه لرى بالجمله معارف وفنون انسانيه

موادينه

مواديننده حلول ايدرك اوروپاده صيت وشهرت قازانمش اولان
اختراعات غريبه‌لری ميدان بولمش ايدی ·

بوندن وايضاحات آتيه‌دن اكلاشيلور كه بزم استادمز انجق عربلردر
زيرا قرون وسطاده جريان ايدن وقوعات تاريخيه‌مزك مبنی
عليهی اولان اسبابی احضار وسياحتنامه‌لرك تحريرينه ابتدار ايدوب
ترجمهٔ حال تأليفنی دخی اختراع ايتدككدن بشقه ال صنايعندن
تعريفی ناقابل بردرجه‌يه واروب وابنيه‌لرك بقيهٔ آثاری معارفده
اولان ترقيلرينه دليل علنی اولديغی كبی بعض اختراعات غريبه
ومفيده‌لری دخی متصف اولدقلری فضائلی دها آچيغه
چيقاره‌جقدر كه او فضائل واسطه‌سيله كسب استحقاق ايتدكلری
منزلهٔ احترامه عربلر اليوم نائل اوله‌مامشلردر چونكه حكمت
طبيعيه · طب · تاريخ طبيعی · كيميا · وفلاحت فنلری عربلرك وجههٔ
همتلری معطوف اوليان امور محسوسه‌دن بولنديغی حالده
فنون مذكوره عربلرك اللرينده كچنجه فوق العاده ترقی ايدوب
دقايق غريبه‌لرينه واريله بيلمش ايكن حقايق ودقايقنه كسب
وقوف ايتمك اوزره وار قوتی بازويه ويروب طقوزنجی عصرك
ابتداسندن اون بشنجی عصرك نهايتنه قدر صرف همت وفطانت
ايلدكلری علوم عقليه‌يی عجبا نه درجه‌لره واردردمشلردر

بو آنه قدر عربلردن اخذ وتلقی ايدوب اوكرنديكمز فنون ومعارف
ايله اليوم بزجه مجهول اولان بعض آثار ترقيلری ميانه‌زنده‌كی
نسبتی آرامقدن صرف نظرله عربلر بزم معارفمزك منبعی اولدقلرينی
اعتراف وكتابلرينی اوقودقجه سائرلرينه عزو واسناد ايلمش اولديغمز
معارفك ينه مخترعلری عربلر اولديغنی استكشاف ايتمكده‌يز »

مورخ مشار اليه سوزى عرب مدنيتنه عطف ايدرك ديوركه « قرون وسطاده عربلر بين الامم كسب امتياز ايدوب علوم ومعارف عادتا انلرك خاصهٔ ذاتيه‌لرى مقامنه كيرمش واقوام وحشيه‌نك استيلاسندن طولايى اوروپا افقلرينى استيعاب ايدن بار بارلق بلوطلرى عربلرك اشعهٔ آفتاب معارفيله طاغيدلمش وعلى الخصوص فنون قديمه منبعلرينى آراشديررق اثناى تحريده راستلدقلرى دفاين معارف ايله ده اكتفا شويله طورسون بونك دائره‌سنى توسيعه دخى چالشمش ونظر دقته چارپه‌جق شيلرى دائرهٔ تفكر وملاحظه يه آلمق ايچون يكى يكى وسهل المرور يوللر آچمشدر . »
مورخ مومى اليه سوزى بونقطه‌يه كتيرنجه مورخين مشهوره‌دن « اسكندرهومبلد » ك سوزينى استشهاد مقامنده ايراد ايدرك ديوركه : « قوم عربك آفرينشى انجق » فرات نهرى سواحلندن اسپانياده واقع وادى الكبير ساحلنه قدر امتداد ايدن مملكتلرده متوطن ملل مختلفه ايله علوم واسباب مدنيه ميانه‌لرنده بر واسطه اولمق حكمت الهيه‌سنه مستند اولوب بو واسطه ايله ملل مذكوره فنون ومعارف واسباب مدنيه‌يى آنلردن اخذ وتلقى ايتمشلردر زيرا عربلرك مقتضاى طبيعتلرى اوزره كنديلرينه مخصوص برطور وحركت واردركه بونك دنيا اوزرينه اولان تأثيرى تأثيرات سائره‌يه قطعا نسبت قبول ايتمز . چونكه عربلرك يرادلشى اجانب ايله اختلاطى هيچ سوميان بنى اسرائيلك يرادلشى ايله بام بشقه اولوب كنديلريله اختلاط اولنمديغى حالده بيله ينه اختلاطدن چكنمز ومع مافيه كثرت اختلاط سببيله طبيعت اصليه‌لرى ذره‌جه قابل تبدل اولمديغى كبى قوميت

ومليتلرينى

وملیتلرینی دخی قطعا اونوتمزلر . المانیالیلر فتوحات ومظفریتلری اوزرندن بر اوزون مدت کچدکدن صکره انجق اسباب مدنیه یه تشبث ایده بیلمشلر ایکن عربلر بالعکس مدنیتی برابرجه آله‌رق هر قوندقلری یره قوندیرمشلر وخلق اراسنده احکام دینیه وعلوم وصنایع فنونیه‌لریله ادبیات تهذیبیه ولغات شریفه واشعار منیفه‌لرینی نشر ایتمشلردرکه اوروپا مشاهیر شعراسندن مانسنفر وتریدور نام ذاتلر منسوجات شعریه‌لریچون عربلرك دستگاه خیاللرندن چیقان کالای اشعاری نمونه اتخاذ ایتمشلردر .

ینه تکرار ایدرزکه او عصرلرده عربلرك خرستیان اوروپایه عکس انداز شهرت اولان تألیفات عجیبه واختراعات غریبه‌لری حسبیله قوهٔ عقلیه وفکریه‌لرینك رجحانیتی بزجه مسلم اولوب بو ایسه سائرلرك دیدیکی وبزمده اعترافز التنده بولندیغی اوزره عربلرك بزم استاذ ومعلممز اولدقلرینه دلیل عانیدر . »

مؤخرأ دولت اسلامیه اوچه انقسام ایدرك بنی عباس بغداد ومشرق جهتلرنده وفاطمیون مصر وافریقاده وامویون اندلسده ایری ایری حکومتلر تأسیس ایلدکدن وداخلی محاربه‌لر ظهور ایدرك او دولتلر دخی کوچك کوچك حکومتلره آیرلدقدن وعلی الخصوص سرکارده اصحاب اغراضك چوغالمسی و انقسامدن ترتب ایدوب عمومه عائد اولان مضرتلری نظر اعتباره آلمیان اختلالجیلرك تورەمسی حسبیله اندلسده ملوك طوائف سرنمای ظهور اوله‌رق هربری .

« القاب سلطنة فی غیر موضعها »
« کالهر یحکی انتفاخا صولة الاسد »

شعرینك مآلی ماصدق حالی مثابه‌سنه کچوب اندلس بالکلیه اسلام

بندن چیقدقدن صکره اکرچه تأییدات صمدانیه‌دن اولەرق سلاطین عثمانیه تلافیٔ مافات ایتمامش اوله ایدیلر ممالك سائرهٔ اسلامیه دخی تعمیری ناقابل خلله اوغرامش اولوردی .

زیرا سلاطین عظام عثمانیه التی یوز طقوز سنهٔ هجریه‌سنده تأسس ایدن سلطنت عادله‌لرینك رایت فوز آیتلری آلتنده اکثر ممالك اسلامیه‌یی طوپلایوب حقوق ملتی محافظه‌یه کافی وکافل اولان احکام شرعیه‌یه احترام ورعایتله برابر خلفای راشدینك فتوحاتنی اکدیرر فتوحات جلیله وتدابیر صائبه‌لری سایه‌سنده ملت اسلامیه‌نك اسکی شوکت واقتدارینی احیا وعلی الخصوص اونجی عصرك اوائلنده یعنی جنتمکان غازی سلطان سلیمان اولك عهد سلطنتلرنده سلم مدنیتی ارتقا بیوردیلر .

چونکه حکومت اسلامیه امر مشاوره‌نك فرضیتی جملهٔ احکامندن اولان شرع شریف اوزره مبتنی اولوب امور سیاسیه ومقتضیات زمانیه‌یه الازیاده واقف اولنلر وکلای ورجال دولت اولدیغی کبی علما حضراتی دخی احکام شرعیه‌یی هرکسدن اعلا بیلانلردن اولدقلری جنتمکان مشار الیهك معلومی اولمق حسبیله بیلدکلریله عمل ایدن علمای اعلام ایله عقلای رجال دولتك نتایج علمیه وفکریه‌لرندن استمداد ایدوب امور اداره‌یی اخلال ایده‌جك اسباب ملحوظه‌یی منع ایچون برقانون مفید وضع وتأسیس بیوردیلر . ایشته بوقانون جلیل ادارهٔ امور مملکتی علما ووزرا عهده‌لرینه تفویض ایدوب بونلره جادهٔ استقامتدن عدول ایدن امر وسلاطینك ترتیب مجازاتی اقتدارینی ویریور ایدی

ایشته شرع شریفك احکامنه واحکام شرعیه‌نك خادمی مثابه‌سنده بولنان قانون جلیل مذکورك مقتضیاتنه مغایر اوله‌رق اولیای اموردن برحرکتك وقوعی کورلدکده دیانتك اقتضاسنجه اول امرده تغییر امر منکر ضمننده نصایح خالصه اجرا ایدیلوب تأثیری کورلدیکی حالده آنکله اکتفا واکرچه نصایح مذکوره‌نك تأثیراتی کورلیوب طریق استقامته رجوع ایدلز ایسه کیفیتی رؤسای عسکریه‌یه افاده وانلرله تمرد ایدنلرك جزاسنی ویردیرمك وبوندن دها بیوك ..... صلاحیتی حائز اولمق قانون مذکورك احکام منیفه‌سندن اولوب جنتمکان مشارالیه قانون مذکورك تمامی اجراسنی متضمن علما ورجال دولتدن عهد ومیثاق آلمشلر ایدی

جنتمکان قانونی سلطان سلیمان حضرتلرینك وضع وتأسیس بیوردقلری قانون دستور العمل اتخاذ اولنوب بنابرین حل وعقد امور ورتق وفتق مصالح جمهور علما ووکلای دولت عهده‌لرینه تفویض قلنمش وحکمدارانك تعیین وتحدیده مسؤلیتی آتیده بیان اولنه‌جغی وجهله اوروپاده ملت مبعوثلرینه محول اولدیغی کبی اولیای امورك مسؤلیت ومؤاخذه‌سی دخی بو قانون اقتضاسنجه علما ووکلای دولته احاله اولنمش وبنابرین علما ورجال دولت اولیای اموری محاکمه‌یه چکوب مسؤلیت تحتنه المق ایچون اوروپا ملت مبعوثلری منزله‌سنه کچمش ایدی . حالبوکه اولیای اموری اجراآتی نظر دقته المغه دعوت ایدوب احکام دینیه ایله مؤید اولان دنیوی قانونلرك تأثیری دها زیاده اولمق حسبیله حل وعقد اموره مأمور اولان علما و وکلانك اداره‌یه رابطه ویرمك ایچون اوروپا ملت مبعوثلرندن زیاده موفقیتلری کوریلور وایشته بو

واسطه ایله دولتك سعادتی دوام ایدرك او قانونك احکامنه رعایت اولندقجه دولتك اسباب قوت وشوکتی رونق بولور ایدی

سلطنت عثمانیه بر قاچ پارلاق دور کچیردکدن صکره احکام شرعیه وقوانین سیاسیه احکامی اقتضاسنجه مصالح ملکیه اجراسنده لازم اولان دقت ورعایت تناقص ایتمکه ومهم مأموریتلر ایچون اهل وارباب تحریدن یان چیزلکه باشلانوب اصحاب حل وعقددن بعضیلری دولت وملتك مصالح عمومیه سنی منافع شخصیه یه فدا ایده جك اجراآت وحرکاتده بولندیلرکه میدان محاربه ده شجاعت واطاعتلریله بتون ملتلر اراسنده ضرب مثل حکمنه کیرمش اولان یکیچریلرك نظام وانتظامنی اخلال ایده جك مفسدلرك یکیچری عسکرینه حلول ایتمکه واطاعت وانقیادلرینی اخلال ایدرك هیچ وظیفه لرینه تعلق ایتمیان ومملکتك مصالحنه جهت تعلق اولمیان ایشلره بیله مداخله یه قالقیشمغه یوز طوتدقلری جهتله مملکت اهالیسنی انواع ظلم واذا ایله استراحت واسایشلرینی سلب ایدوب اشته بونلر وبوکا مماثل اسبابدن طولایی مملکتك بسبتون اسایشی مختل وممالك بعیده ده بولنان والیلر دخی بونی غنیمت بیله رك دولتك اوامرینی عدم انقیاد واطاعتله تلقی ایتمش واغراض نفسانیه لرینی موافق زمام اداره یه چویرمش بولندقلری جهتله شیرازهٔ مجموعهٔ ملت بسبتون منحل اولمسی اوزرینه اهالئ غیر مسلمه دن بر چوق کیمسه لر اجنبیلرك حمایه سی التنه کیردیلر

زیرا وطنك قانون سیاسیسی عرض · جان · مال · وناموسك

محافظه سنی تأمین ایده جکلرندن قطع امید ایدنلرك بونلری محافظه یه مقتدر اولنلرك حمایه سی التنه التجاسی امر طبیعی اولدیغی کبی حامیسنك مملکتده تسلط واستیلاسنی تسهیل ایدر اسبابك تحصیلنه دخی چالیشه جغی بی اشتباهدر . علی الخصوص که منسوب اولدیغی دولت ایله نه جنسیت ونه ده دیانتده اتحادی بولنمیه اشته نه شرعی ونه ده سیاسی قیدلردن هیچ برقید ایله مقید اولمیان اولیای امورك تصرفات واجراآت کیفیه لرندن نشأت ایدن مضرتلردن طولایی اجنبیلر ادارهٔ امور مملکتده مداخله یه واغراض ومنویاتنه مناسب اسباب ایله دولتك ادارهٔ سیاسیه سنی اخلاله قولایجه یول بوله بیلدیلر وایشته اجنبیلرك بو مداخله سندن طولایی مملکتك جهات مختلفه سنده مدت مدیده امتداد ایتمش برچوق محاربات داخلیه سرمایهٔ دهشت اوله رق بو محاربه لرده نفوس وفیره واموال کثیره اهلاك واتلاف ایدلدکدن بشقه دولت علیه نك النده برچوق ممالك وسیعه چیقمش اولدی . ممالك سائره ده دخی او درجه لرده انتظامسزلقلر میدانه چیقدی که اکرچه جنتمکان سلطان محمود خان حضرتلریله انجال کرام معدلت التساملری سلطان عبد المجید وسلطان عبد العزیز خان حضراتی تدارك مافاته صرف همت وشوکت ایتمیدیلر اولوردی او کبی انتظامسزلقلر حفظنا اه پك بیوك مضرتلری انتاج ایتمش زیرا جنتمکان سلطان محمود خان حضرتلری یکیچری عسکرینی عساکر نظامیه یه تبدیل ایدوب دره بکلرك نام ونشانی صحیفهٔ عالمدن قالدیرمش و بو وسیله ایله شو ایکی فرقه دن یول آلمش اولان مظالمك اوکنه سد سدید چکمشدر . جنتمکان عبد المجید خان حضرتلری دخی رجال دولت وعلمای امتك اعانه سیله بیك ایکی یوز اللی بشده

دولتك اليوم اساس تصرف واجراآتی مثابه‌سنده اولان تنظیمات خیریه واسطه‌سیله امور سیاسیهٔ شرعیه‌یی ضبط وتحکیم بیورمش وجنتمکان عبدالعزیزخان حضرتلرینك غیرت وهمت مهام شناسیلریله تنظیمات خیریه‌نك حسن تمشیت وتهذیبنه چالیشه‌رق امور ادارهٔ ولایات مؤخراً وضع وتأسیس بیوردقلری قانون کبی تجربه‌یه مستند اولوب احوال مقتضیهٔ زمانیه‌یه لایق ومناسب دوشه‌جك بعض شیلری دخی علاوه ایلشدر

عوام اهالی ایسه اول امرده تنظیمات مذکوره‌یه فوق العاده نظر نفرتله باقوب مملکتك بعض جهتلرنده بوندن طولایی شورش اماره‌لری کورینمکه باشلامش ایدی . زیرا اوجهتلرك والیلریله اجرا آتلرنده هیچ بر قیدایله مقید اولمامق کندیلرنجه مفید اولان مامورین سائره تنظیماتك مقتضای احکامی اوزره ادارهٔ امور فوائد شخصیه‌لرینی اخلال ایدن اسبابدن اولدیغنی درك وتیقن ایتملریله « بویکی قانوندر . شریعت اسلامیه‌یه مغایردر . » کبی عوام اهالینك افکارینی تخدیش ایدر برطاقم یلان یاکلش دلائل کاذبه سرد واتیانه باشلادیلر ودولتك مملکتك سعادت حالنی استحصالده کوریلان همت وغیرتنی ثمره‌سز براقق کندیلرنجه پك بیوك فائده‌یی مستلزم اولان اوروپا دولتلرندن بعضیلری دخی عوام اهالی‌یه یاردم ایتدیلر

اجرای تنظیماتده کرك اجانبدن وکرك عوام ناسدن بوقدر مخالفت ومقاومت کورمش اولدیغی حالده دولت علیه‌نك مخالفت ومقاومت واقعه‌یی فرصت بیله‌رك بعض اوروپا دولتلرنده اولدیغی کبی ینه اسکی استبدادینی اله آلمسی امور طبیعیه‌دن

ایكن دولت مشار الیها مخالفت واقعه‌یی انتاج ایدن اوهامی تكذیب وتزییف ایتمك اوزره اوعصرك علما واتقیای بنامندن شیخ الاسلام عارف حكمت بكی اجرای تنظیماتدن طولایی شورش واختلال اماره‌لری حس اولنمقده اولان مملكتلره اعزام ایله مشار الیه تنظیماتك احكام شرعیه‌یه مغایر اولمدقدن بشقه چوقدن برو ورای پردهٔ اهماله آتلمش اولان قوانین سیاسیهٔ شرعیه‌نك ضبط احكامنه ومملكتك حسن ادارسنه وغدار وانیلرك دست ظالملرینی چارپوب ملتك مال وجان وعرضنجه اولان حقوقنی محافظه‌یه بوندن بشقه وسیله اولمدیغنی منبرلرده اهالی‌یه نشر واعلان بیورملری اوزرینه اهالی دخی مشار الیهك اشبو مواعظه شرعیه وحكمیه‌لرینه روی انقیاد ومطاوعت كوستروب هرجهتجه امنیت وآسایش اعاده وتأسیس اولندی وامكان مساعد اولدیغی مرتبه تنظیماتك اجراسنه مباشرت قلندی بوده امور معلومه‌دندركه كرك علما وكرك علا بین العلما كسب اشتهار ایدن عارف حكمت بك كبی برذات عالیقدر ایله افریقا اقطارینك مابه الافتخاری اولان علامهٔ زمان مولانا ابراهیم ریاحی كبی برعالم زاهد اكرچه شو تنظیماتك اجراسنده مساغ شرعی كورمامش اولیدیلر منابر عالیه اوزرنده آنك موقع اجرایه قونمسیچون تشویقات مؤثره ایرادینه جواز كوسترمزردی

تنظیماتك دقایق وحقایقی نظر انصاف وعبرته آلندیغی تقدیرده ملتك سعادت حالنه الویرشلی اولدیغنه اعتراض كونوره‌جك بركوشه بوله بیلمك شویله طورسون دولتك شوكت وسطوت

سابقه‌سنی اعاده‌یه وسیله اولدیغنده واستقلالیتك ما به القیامی بولندیغنده قطعا شبهه قالمز ودولت وملتك سعادت وشوكتنی استحصال خصوصنده شو اوچ پادشاهك ماسبقه نسبة وقوعه كلان همتلری جای انكار دكل ایكن ینه بونكله قناعت كلیوب مسلمانلرله خرستیانلردن بعض كیمسه‌لر اهالی طرفندن منتخب برمجلسك تأسس ایده‌جكی وحمایه‌سی التنده بولنه‌جغی قانون مقتضاسنه كوره حریت مطلقه‌نك اعطاسنی دولتدن طلب ایده كلمكده وشو ارالق « اورالق » اوراق حوادثك ویردیكی خبرلره كوره فرقهٔ مذكوره‌نك شو طلبده اصرار والحاحی ارتقده‌در . واقعا فرقهٔ مذكوره‌نك بو بابده اولان تظلم حالنك اسباب صحیحه‌یه مستند اولوب اولدیغنی بیلمك ایچون ممالك عثمانیه‌نك اصول اداره‌سیله تنظیماتك صورت جریاننه معلومات كافیه‌مز یوق ایسه‌ده دولتك محافظهٔ نظام وانتظامی وقوت وشوكتنك بقاسی وممملكتنك ترقیٔ معموریتی واهالینك استراحت ورفاهیتی ایچون علی الخصوص زمانمزده بوندن بشقه وسیله اولمیوب فرقهٔ مذكوره اعضای مسلمه‌سنك شو مطالبده بولنملری انجق دوات وملتك اصلاح حالی مقصدینه مبنی اولدیغنی تسلیم ایده‌بیلورسه‌كده لكن كندیلرینه صورارزكه متفقلری اولان اعضای سائره‌نك مقصدی دخی كندی مقصدلرینه موافقمیكه بونلر كسب وثوق ایدوب بو مطالبده بولنیورلر چونكه بعض قرائن حالیه‌یه استنادا اعضای غیر مسلمه‌دن اكثریسنك مرادی یالكز دولت عثمانیه‌نك احوالنی اراشدیرمق واو واسطه ایله برابر اوبجی اله كچرمك اولوب زیرا موجود اولان حریته نائل

اولدقدن صکره کندیلرنده ذره قدر دولت خیرخواهلغی شویله طورسون خفی اولمیان بعض اغراضه مبنی اجنبیلرك افسادات والقاآتی دوام ایتمسی ومزرعهٔ قلبلرینه تخم حمیت جاهلیه‌یی اکمسی حسبیله اکثریا دولتك اصول اداره واجراآتندن تظلم حال ونائرهٔ اختلالی اشعال ایدرك ابنای جنسلرندن بولنان حکومتلره التحاقی آرزو ایتمکده اولدقلرینی کوریورز . لهذا عواقب اموری عریض وعمیق نظر تیقظ وانتباهه آلدقجه فرقهٔ مذکوره‌نك مطلوبی وجهله حریتك تأسیسی اوفرقه‌نك اعضای غیر مسلمه‌سنك اغراض مشروحه‌لرینی تسهیل ایتمش اولور . زیرا مسائل عالیه‌ده بولنمق جمله‌سندن بری اولان حقوق سیاسیه‌ده بالجمله رعایانك مساواتی شو حریتك التزام ایتدیکی حالاتدن اولوب بوندن بشقه مملکتك مصالحی ودولتك تقویهٔ شوکتی بالجمله اهالینك اتفاقنه منوط اولمسی دخی شو حریتك شرائط معتبره‌سندندر اوروپا حریتنه دائر ایلروده بحث ایده‌جکمز صره‌ده اوروپا دولتلری اهالیدن بعضیسنك خاندان قرالی‌یی تبدیله اتفاق ایتملرندن اجتناب کبی بر وسیلهٔ جزئیه‌یه استنادا بویله بر حریت مطلقه‌یی اعطادن امتناع کوسترمشلردر . وقوعی ملحوظ بولنان فنالق حالا موجود اولان فنالغك نوع وجنسندن بولندیغی حالده اعطای حریتدن امتناعه مساغ کوستریلورسه ملحوظ اولان فنالق موجود بولنان فنالقدن باصقین بولندیغی حالده اعطای حریتدن امتناعه بطریق الاولی مساغ کوستریله بیلور . بوندن بشقه دولتك تبعه‌سی دین ولسان وعادتجه بربرلرینه مباین اجناس مختلفه‌یه منقسم اولوب

اکثریسی دولتك لسان رسمیسی اولان ترکجه‌یی لایقیله بیلدکدن غیری بربرلرینك لسانینه دخی واقف اوله‌مامه‌لری سببیله هر بر قومك افرادندن منتخب برمجلس عمومی تشکیل ایدلمش اولسه تعاطیٔ افکارده کوجلك چکیله‌جکی بدیهی اولدیغی کبی بعضیلرینه حریت اعطاسیله انلردن اعضانك قبولی شورش واختلالی مؤدی اولور حالاتدن اولدیغی جهتله بونك دائرهٔ امکان داخلنده طوتلمیه‌جغی امور مجزومه‌دن اولوب بنابرین تبعهٔ دولتك احوال مشروحه‌لری نظر دقته النـدقده فرقهٔ مذکوره‌نك مطلوبی وجهله حریتك تأسیسنه موانع قویه‌دن عد اولنسه بجادر . بوآنه قدر سرد واتیان ایتدیکمز عوائق وموانع نظر اعتباره النمدیغی تقدیرده بوآنه قدر حریت مطلقه‌نك اعطاسنده کوریلان توقف وترددی ایچون باب عالی‌یی توبیخ ومواخذه‌یه کیمسه‌نك حق اولمز . اوت . باب عالینك موانع وعوائق مشروحه‌نك رفع وازاله‌سنده شمدی‌یه قدر اقتضا ایدن اسبابه عدم تشبثی جای توبیخدر ....

بوندن بشقه ممالك اسلامیه‌ده تنظیماتك اجراسنی منع وتعویق ایدن اسبابك باشلوجه‌سی اوروپا دولتلرینك بو زمانه‌یه یاقتمز وبلکه‌ده شروط صحیحه‌یی مخل شرائط اوزره مبتنی اولدیغیچون شروط نامی ویرمك بیله جائز اولمز برالای شروط قدیمه‌یه استنادا ممالك مزبوره‌ده متوطن تبعه‌لرینی اوممالکتك احکام قانونیه‌سی التنه کیرمکدن قویا ممانعت ومخالفت کوسترملریدر شرائط مذکوره‌دن بعضلرینك وجوب ودوامنی فرض وتسلیم ایتسه‌ك بیله اوشروطك ناطق اولدیغی احکام دائره‌سنده

طورمیوب مساوات بین الملل حقوقنه بسبتون منافی وحقوق سلطنت ارضیه یه یعنی کیم اولور ایسه اولسون هرقنغی مملکته کیررسه او مملکتك احکام قانونیه سنه تابع اولق قاعده سنه مغایر حرکت وادعالرده بولنیورلر وبو ادعالرینی دخی تبعهٔ اجنبیه نك حقوقنه احکام اسلامیه نك معلوماتی درجهٔ کفایه ده بولنمدیغی وخرستیانلره اولان نفرت وعداوتلری دخی طریق حقانیتدن عدوللرینه وسیله اولدیغی ماده لری اوزرینه ابتنا ایدیورلر .

بو ادعالرك برنجیسنه جواب اوله رق دیه بیلورزکه مدعینك احکام اسلامیه دن مرادی عموم اوزره اولیوب یعنی کرك احکام شرعیه وکرك احکام سیاسیه نك معلوماتی درجهٔ کفایه ده اولمامق ادعاسنده بولنمز ظن اولنور . زیرا نصاب عقل وشعوره مالك اولوب برازده انصافی اولنلرك معلومیدرکه علمای شریعت اسلامیه نك کافه سی شریعت احمدیه نك اصول وفروعنه کمالیله واقف اولوب بنابرین مدعینك احکام اسلامیه دن مرادی احکام سیاسیه اولدیغنه حکم ایتمك اقتضا ایدر . بوایسه تسلیم اولنمز . چونکه احکام تنظیماتی یرلی یرینه قویه بیله جك برادمك بیله بولنه جغی صورتده قوجه برمملکت اهالیسنه جهل اسنادی ظاهر البطلاندر . اوت » بوراده بردقیقه جق وارکه اوده هر بر ایشلك باشلانغجنده ممارسه ومداوله دن واره واره کسب الفت واستیناس ایدیلنجیه قدر بعض مرتبه قصور وانتظامسزلغك بولنمسی امر طبیعی ایسه ده بوده تنظیماتك حسن جریانه خلل ویرمز . زیرا بز کوریورزکه اوروپا مبادئ امرده ایشه شروع ایدر ایتمز تنظیماتجه الیوم مشهود ومعلومنز اولان موفقیت وسعادتلره نائل اولیوب

بلكه اهالی طرفندن برچوق فتنه وآشوبك ایقاعندن صكره اهالینك امداد واعانه‌سیله انجق بودرجه ترقیات مدنیه‌یه نائل اوله‌بیلدیلر .

زیرا بونسز هیچ برشیئك نتایج صحیحه‌سنه واره بیلمك امیدنده بولنمق بیهوده‌در .

بوندن صرف نظر اوروپا دولتلرینك كرك تنظیمات متخذه‌لرینه حسن رابطه ویرمك وكرك محكمه‌لرنده اصحاب معلومات وعفتدن حاكملر بولاندرمق خصوصنده اره‌لرنده پك چوق فرق وتفاوت كورمكده اولدیغمز حالده بوفرق وتفاوت ایلروده بولنان دولتلرك تبعه‌سنی كیروده قالان دولتلرك احكام قانونیه‌سی التنه كیرمكه مانع عد اولنمیور . بنابرین مدعینك شو دعواسی محضا برطاقم اوهام وخیالات كاذبه‌دن عبارت اولوب هیچ بر تجربه وادله‌یه مستند اولمدیغنه حكم ایده‌بیلورز چونكه بوآنه قدر اوروپا دولتلرندن هیچ برینك تبعه‌سی بزم تنظیماتمزك احكامی التنه كیرمامشدركه بوندن طولایی كندوسنه ضرر طوقندیغی ادعاسنده بولنه بیلسون .

ایكنجی ادعایه یعنی مسلمان حاكملرینك خرستیانلردن نفرتلری ادعاسی بحثنه كلنجه بونك صحتی تسلیم اولندقدن صكره طرفینی الزام ایده‌جك برمسئله‌در . زیرا مسلمانلر دخی خرستیانلرك مملكتلرینه كیردكلری زمانلرده خرستیان حاكملرینك تعصب دینیه‌لری مسلمانلر حقنده حقسزلغی التزامه باعث اولمق ذهابنه صلاحیت ویره بیلیر . لكن

حق بودر كه عداوت دينه بر وقت و زمان شريعتك تأسس ايلديكى
حقانيت دائره‌سنده بولندرمقدن وحق وعدالت كورديكى يرده
طورمقدن حاكمى اليقويمز . حتى اكر بالذات حاكم عليهنه بر حكم
لاحق اولسه هر بر قانوندن زياده فنالغى يله مدافعه ايدوب استبداد
ايچون هيچ بر محل براقميان قواعد دينيه‌يه تمسكا هرزه‌ده اولور ايسه
اولسون مدعى يى حقلى كوسترمكه قطعا ممانعت ايتمز

روايات صحيحه ايله ثابت اولديغى اوزره زيد ابن سعنه اسلام ايله
مشرف اولمزدن اول الهجغى ايستمك ايچون فخر عالم افندمز
حضرتلرينك حضور سعادتلرينه كيروب رداء سعادتلرينى بر
شدتله چكه‌رك مبارك كردننده اثر براقمش و « اى عبد المطلب
اوغللرى سز مماطله‌يه آليشقين بر قومسكز » ديو فخر كائنات
عليه افضل التحيات افندمز حضرتلرينك يوزينه حيقرمش
اولديغندن حاضر بالمجلس بولنان جناب عمر حضرتلرى ابن سعنه‌نك
بو كستاخلغنه قارشو مومى اليهى تكدير وتوبيخ ايلمسى اوزرينه
فخر عالم افندمز « يا عمر نه بن، ونه ابن سعنه سندن بونى بكلمزايدك
سكا لازم اولان شى كوزلجه بورجمى ايفا ايتمك وابن سعنه‌يه
الهجغنى يوليله ايستمك خصوصلرينى امر ايتمك ايدى » بيورديلر .
بونى متعاقب « ابن سعنه‌نك الهجغنه دها اوچ كون مدت وار
ايسه‌ده الهجغنى كاملا تأديه وتسليم ايتدكدن بشقه كورديكى تهديده
مقابل اولمق اوزره مطلوبندن فضله اوله‌رق يكرمى كيله‌نك دها
ويرلسنى جناب عمر حضرتلرينه امر ويرديلر . بو ماجرى ابن
سعنه رضى الله عنه حضرتلرينك شرف اسلام ايله مشرف
اولمسنه سبب اولدى

روایات صحیحه وموثوقه ایله ثابت اولدیغی اوزره یهودیلردن بری خلیفهٔ عالیجناب عمر بن الخطاب حضرتلرینک حضورینه کلهرک جناب علی کرم الله وجهه حضرتلری علیهنه اقامهٔ دعوا ایلمسی اوزرینه جناب عمر حضرت علی‌یه خطاباً « یا اباالحسن قالق خصمکله یان یانه اوتور » بیوروب بوندن طولایی جناب علینک یوزنده اثر اغبرار مشاهده بیورمش اولدیغندن فصل دعوی قلندقدن صکره حضرت عمر جناب علی‌یه خطاباً « خصمک ایله مساوات اوزره بولنمق طلبندن طولایی اظهار اغبرارک معناسی ندر » دیو وقوعبولان سؤاله جواباً « حضرت علی بن مساوات طلبندن طولایی کوجنمدم . بلکه خصمم مواجهه‌سنده تعظیمی ایما ایدن کنیه ایله خطابکزدن ناشی مغبر اولدم . » بیوردیلر

اشته مادامکه حاکم بولنان ذات دیانتی اقتضاسنجه احکام شرعیه‌نک اتباعنه ونجوم اهتدا اولان خلفای راشدینک اثر شریفلرینه اقتدایه کندیسنی مجبور کوریور . ارتق غیر مسلم علیهنده مسلمانک طرفنی التزام وترجیح کیفیتلری نصل خاطره کله بیلور . بورالری کوزجه نظر تدقیق وانصافه آلندقدن صکره حفظ حقوق ایچون بوندن اعلا تأمینات اولمدیغنی هر بر منصف اوروپالو تصدیقه مجبور اولدیغی مثللو اهالیدن بعضیلرینک اجرای قوانین محلیه ده مساواتدن امتناع کوسترمسی وامتناع جهتنی التزام ایدنلرک النده مملکتک اکثر صنایع وتجارتی بولنمسی خاطره کتورلدیکی حالده او مملکتده نتایج مقصوده‌یی استحصال ایده بیله جک صورتده قوانینک اجرای احکامنه امکان مساعد اولمدیغنی اعترافه مجبوردر . بوندن بشقه اجنبیلر قوانین محلیه احکامنه تبعیتدن امتناع ایله تعطیل

اجراآته سببیت ویرمکله ده اکتفا ایتمیوب بلکه ملوك اسلامیه‌نك تأسیسنی آرزو ایتدکلری تنظیماتك قبولندن تنفیره و « شو تنظیمات سزه کوره یاقیشق المز واسکی حالکزه کلمك سزجه بیك قات اولادر » القاآتیله اهالینك افکارینی تغییره چالیشیورلر حالبوکه بوکبی القاآت کندی مملکتلرینك قوانین سیاسیه‌لرینه مغایردر . وممالك اسلامیه‌ده اعطا اولنان حریت بوکبی القاآت ایله اوغراشان اجنبیلره دولتلری طرفندن ویریلان حریتدن زیاده اهالینك حفظ حقوقنه مساعد ایکن « بو سزه ویریلان حریت حفظ حقوقکزه کافی دکلدر » دیو افکار اهالی‌یی تشویشدن کیرو طورمیورلر . بنابرین اجنبیلرك بو طور وحرکتی ممالك اسلامیه‌یی سعادته نائلیتدن الیقویمق ودائما اداره‌ٔ دولتی مشوش بر حالده بولندیرمقدن بشقه بر نقطه‌ٔ نظردن باقدقلری اعتقادنده بولنمق بزجه مجبوریدر

خلاصهٔ کلام اوروپا دولتلرینك ممالك اسلامیه‌یه کوره اولان پولیتیقه‌لری بری برلرینه متناقض ومخالف اولوب زیرا بعضلری اجراآت وتنسیقات مناسبه‌نك ترویجی خیرخواهلغنده بولنورسه‌ده دیکر بری خیرخواهلق ایشنه کلیوب دائما مصمم اولان تنسیقات واجراآت حسنه‌نك تعطیلی اسبابنی اراشدرمقده وبو خیرخواهلغی اغراض ومنافعلرینه اویه‌جق دیکر بر حکومت اسلامیه حقنده استعماله چبالمقده درلر

ایشته بو . واقعا هر نقدر اوروپا دولتلرندن الك چوغنك پولیتیقه‌سی بو مرکزده ایسه‌ده شروط قدیمه حقنده حقانیت بونی دیدیرمك استیورکه بعض اوروپا دولتلرینك ایلرو کلانلریله محاوره‌مز اثناسنده

شروط مذكورهنك بوزمانه ياقيشقسزلغنى اعتراف ايله برابر مناسب وجهله تبديلندن روى امتناع كوسترييه جكلر ايسه ده تبعه لرينك حفظ حقوقنه كافل وكافى تأمينات ويرامى يعنى محكمه لر ترتيبيله احكامك حسن جريانى بالتجربه ثابت اولق وتدريجا محكمه لرك نظام وانتظامى رابطه پذير اولدقجه بالجمله اجنبيلرك قوانين محليه احكامى التنه كيرمك امكانى تسليم ايديورلر

بزده بيلورزكه اجنبيلرك بوكونكى كونده نائل اولدقلرى امتيازاتك اوزرلرنده قالمسى ممالك اسلاميه يه مضردر ومادامكه بروجه مشروح تأمينات كافيه ويرلدكجه اوروپا دولتلرى شروط قديمه نك تبديلنه مساعده كوسترمز . اسلام حكومتلرينه بو مضرتك ازاله سيله مطلوب اولان تأميناتك اعطاسنه واثارينى موقع فعله چيقارمسنه چالشمسى اقتضا ايدر

تنظيماتك تأسيسنى تعويق ايدن موانعك باشلوجه سى ايسه بعض موظف مأمورينك تعرض ومداخله ايتمسيدر . زيرا مأموريتلرنده هيچ برقيد ايله مقيد اوليه رق وهيچ برمسؤليت التنه آلنميه رق كيف ما يشاء اداره ده بقاى استقلاللرى كبى مصالح ومنافع خصوصيه لرينك محافظه سنى تنظيماتك تعطيل احكامنده بوليورلر

اوزمانلردهكه ملت اسلاميه اجراآت وتشبثات دينيه ودنيويه ده دنيا . آخرت مصالحنك حسن جريانى متكفل اولوب الك طوغرى ميزان اوزره قورلمش اولان حدود الهيه وشريعت سماويه يه مقيد ايدى . او زمانلردهكه ملتك انتظام حال وشانيله اداره ٔ امورينك حسن جريانك موقوف عليهى اولوب الجاآت زمانيه اقتضاسنجه

حوايج

حوایج ومصالح ضروریه منزله‌سنه تنزیل اولنمش وفقط قبول وتلقیسنه صورت مخصوصه‌ده نص قاطع اولمدیغی کبی ردینه دائردخی شرعا اتیان دلائل ناقابل ایسه‌ده صورت مجمله‌ده اصول شرعیه‌نك متضمن اولدیغی قواعد عمومیه احکامیله مقبول ومعتبر طوتلمش ایدی . * میدان ترقیده مسابقت ایتمك وسعادت حاله نائل اولق ایچون او قواعد عمومیه‌نك مقتضیاتی اوزره حرکت ایلمك علمای متشرعین ایله دقایق سیاسیه ومصالح ملیه‌نك کشفنه مقتدر واحوال داخلیه وخارجیه ایله جلب منفعت ودفع مضرت کوشه‌لرینی تدقیقه قادر رجال دولتدن مرکب برهیئتك اجتماعنه موقوف اولدیغی بیلورلر ایدی . ایشته اوزمانلرده بوهیئت اجتماعیه مصالح عمومیه‌نك حسن جریاننه ومشکلاتك حل وازاله‌سنه ال برلکیله چالیشوب المؤمن للمؤمن کالبنیان المرصوص یشد بعضه بعضا » حدیث شریفنك مؤداسنجه یکوجود اوله‌رق چالیشور و « المؤمن کالجسد الواحد اذا اشتکی منه عضو تدعی له سائر الجسد » اثرحکمت مشمولنجه علما ورجال دولت حرکت ایتمکده اولوب مأمورین سیاسیه جالب مضرت اولان موادی تعیین وتشخیص ومصالح عمومیه‌یی داعی اولان اسبابی تشریح وتلخیص ایتدکدنصکره علمای متشرعین دخی مأمورینك کشفیات وتدقیقات مخصوصه‌لرینی اصول شرعیه‌یه تطبیق ایدرك مقتضاسنه کوره عمل اولنوردی

یوقاریدن بری شرح وایضاح ایتمش اولدیغمز ادله وبراهین خزانهٔ تخیل وتصورده طوپلیجه طوپلوب نظرکاه مطالعه‌یه

وضع ایلدیگی تقدیرده یکدیگرلرینه یاردم ایتمك ومصالح عمومیه یی منهاج استقامت اوزره یوریده بیلمك ایچون علمای متشرعین ایله مأمورین سیاسیه نك یکدیگرندن تباعد گوسترمیوب شدت ارتباط واختلاطلری فرائض شرعیه نك الك اهمیتلیسندن اولدیغی میدانه چیقار . زیرا احکام شرعیه نك الجاآت زمانیه یه تطبیقی علمانك اسباب موجبه وتجربه یه کسب معلومات ایتملریله اولوب بونك ایسه سیاسیون ایله حسن اختلاط وآمیزشدن نتیجه پذیر اوله جغی ومصالح عمومیه نك حسن جریانی ایسه بوکا موقوف اولوب واجبك موقوف علیهی اولان اسبابك دخی واجب اولدیغی ازادهٔ کلفهٔ بیاندر

شوراسنی دها آچیقجه سویلیه لم : احکام شرعیه نك ما وضع لهنه صرفی نصوص قاطعه نك بیلنمسنه موقوف اولدیغی کبی نصوص مذکوره نك اسباب نزولنده نظر اعتباره آلنمش اولان احوالی بیلمك اقتضا ایدر بنابرین عالم متشرع هرنه قدر معلومات کامله اصحابندن اولسه بیله سیاسیون ایله اختلاطدن اجتناب ایدوب گوشهٔ عزلتی اختیار ایدرسه احوال مشروحه یی بیلمکه واسطه اولان قپویی کندو اوزرینه قپایوب اولیای امور ایچون ظلم وتعدی قپولرینی آچمش اولور . زیرا اولیای امور رتق وفتق مصالح جمهور ایچون علمادن استعانه ایدوب انلردخی امتناع گوستره جك اولسه لر اووقت اولیای امورك هیچ برقید ایله مقید اولمیه رق اجرای احکامه قویلیویرملری امور طبیعیه دندر

واقعا وقت وزمان الجاآتی اوزره حوایج ضروریه منزله سنه وارمش اولان مصالح عمومیه یی نظر اعتباره آلمقسزین یالکز

اغراض وشهوات نفسانیه‌یه ایشی توفیق ایتمك ایچون نصوص قاطعهٔ ظاهره‌نك معنای مرادندن صرف نظرله برطاقم صاپه یولره صاپمق واثبات مدعا ایچون برآلای اقوال ضعیفه‌یی اورته‌یه آتمق شرعا وعقلا علمایه پك چوق معیباتدن صایلور . فقط وقت وزمان الجاآتیله حوایج ضروریه صره‌سنه كیرمش اولان مصالح عمومیه‌یی ترویج وتسهیل ایتمك قضیه‌سی معیار حقیقتله طارتلدیغی صورتده ضعیف عد اولنان اقوالی دلائل قویه صره‌سنه صوقمق مقتضیات قوانین اصولیه دندر . مادام كه بومحلده شرح وایضاحی اوزون اوله‌جق برطاقم اسباب متعدده ومتنوعه‌دن طولایی . امورین سیاسیه‌دن اك چوغی اجراآتی اصول شرعیه‌یه تطبیق ایده‌میوب اجراآتده بونلرك سربست براقلملری تعمیری ناقابل مضرتلری جالب اوله‌جقدر علمای متشرعین حضراتنه شو لازم كلور كه وطنلرینك امور سیاسیه‌سنده داخلی وخارجی وقوعبوله‌جق حالات مضره‌نك اسباب دفعنه تشبث ایتمك ومصالح عمومیه‌یه شمول كلیسی اولوب یوكلمسی اقتضا ایدن مضرتلرك اك خفیفنه قاتلانمق واصول شرعیه ومسائل متفرعهٔ مرعیه اوزره برطاقم قوانین سیاسیه‌نك ترتیبی ایله اویوزدن سیاسیونه اعانه‌یه غیرت كوسترمك اقتضا ایده‌جكی كبی تأسیس ایده‌جكلری قوانین سیاسیه‌ده عمر بن عبد العزیزك « خلقك طریق حقدن عدولی نسبتجه احكام تجدد وتكثر ایده‌جكدر . » مآلنده اولان كلام وجیزنه وانقلابات زمان شریعت احمدیه احكامنی نسخ ایده‌میه‌جكنه دائر اولان ادلهٔ معقوله‌یه استنادا اصول

شرعیه‌یی کوزتملیدر . تونس مفتیسی اولوب کبار مشایخ حنفیه‌دن بولنان مولانا محمد بیرام اولك رساله‌سنی تتبع ایدنلر بزم بوآنه قدر نقل وایراد ایلدیکمز موادك اثباتنه کافی ادلهٔ معتبره بوله بیلورلر . زیرا مولانای مشار الیه سیاست شرعیه‌یی شو وجهله تعریف ایدیور . « اهالی‌یی سعادت حاله یاقلاشدیروب فلاکت وسفالتدن اوزاقلشدیرن قوانین ونظامات واوکه بر پیغمبر ذیشان جانبندن وضع اولنمامش ووحی ایله دخی نازل اولمامش اولسه بیله ینه بوکا سیاست شرعیه اطلاق اولنور . » مولانای مشار الیه سیاست شرعیه‌یی بو وجهه محرر تعریف ایلدیکی صره‌ده افراط ویاخود تفریط طرفلرینی التزام ایله وقوعبولان اجراآت سیاسیه‌یی فوق العاده تقبیح وتزییف ایدرك دیرکه :

« الجاآت زمانه‌یه کوره بعض اوفق تفك شیلر مستثنا اوله‌رق سیاست شرعیه‌نك احکام مرعیه‌سی پیشنهاد نظر اهتمام ایدلیوب نابجا تعصبلر کوستردیکی حالده حقوق عباد تضییع وحدود الله تعطیل واهل فسادك آمالی ترویج ایدلمش اولور . سیاست شرعیه حدندن زیاده توسیع ایدلدیکی تقدیرده قانون شریعت دائره‌سندن چیقیله‌رق انواع مظالمك ایفاسنه سببیت ویرلمش اولور . « ابن قیم الجوزی » ابن عقیلدن نقل ایدرك دیرکه . ابن عقیل « لا سیاسة الا ما وافق الشرع » قاعدهٔ اصولیه‌سنی ایراد ایدن ذاته خطابا اکرچه شریعته موافقتدن مراد شریعتك ناطق اولدیغی احکامه عدم مخالفت ایسه بوپك طوغریدر . اکرچه شریعته موافقتدن مراد شریعتك ناطق اولمدیغی احکام ایسه بوهم یاکلشدر وهمده

صحابهٔ کزینه یاکلشلغی اسناد ایتمکدر . دیوب صحابهٔ کرامك اتخاذ ایلدکلری امور سیاسیه دن برچوق مثال ایراد ایلدیلر

ینه بو مسئله یه متعلق مشار الیه ابن قیم الجوزینك برملاحظه سی واردرکه خلاصهٔ مألی « عدالت وحقانیت اماره لری هرنه طریق ایله اولورسه اولسون هرنرده ظهور ایدرایسه ایتسون شریعت الهیه واحکام دینیه اوراده بولنور . وطریق عدالتی برجهته حصر ایله دها آچیق ودها عیان یوللری کورلتمك بروقت وزمانده احکم الحاکمین اولان جناب حقك حکمت الهیه سنه ویریله مز » کلمات حکمیه سندن عبارتدر

عادات بلده یه تابع اولان احکام شرعیه عادات مذکوره نك تغیر وتبدلیله تغیر ایده جکمی . یوخسه بز مقلدز مقلد اولدیغمز واجتهاده عدم قابلیتمز حسبیله شرع جدید احداثنه صلاحیتمز یوقدر دیو احکام مذکوره کالاول مرعی الاجرا طوتیله جقمی . دیو امام قرافی حضرتلرینه سؤال اولندقده « عادات بلده اوزره مبنی اولان احکام عادات بلده نك تغیرنده دخی عینیله اجراسی هم خلاف اجماع امت وهم ده اصول دینده محض جهالتدر بلکه عاداته تابع اولان احکام شرعیه عاداتك تغییریله تغیر ایدرك بو ایسه اهل تقلید طرفندن یکیدن اولنمش براجتهاد صاییلیوب بلکه علمانك اجتهاد ایتدیکی ومتشرعینك اجماع ایلدیکی برقاعدهٔ کلیه در » جوابنی ویرمشلردر

ومشار الیه ابن القیم شریعت مطهره نك ملتك امور سیاسیه ومصالح عمومیه سنی حسن اداره یه کفایتسزلکی توهمنده بولنمق کیفیتی

بیوك برپاكلشلق واثر جهلدن عد ایدرك دیوركه « اشته شو پاكلشلقدن طولایی اولیای امور شریعت مطهره‌نك احكامنه مخالفتله حدود الله دائره‌سندن چقمش وامور سیاسیه‌ده ظلم وبدعتك انواعنی ارتكابه جرأت المشلردر یعنی اولیای امورك بو جرأتده بولنملرینه سبب مستقل بالذات كندولری ویاخود استفتا ایلدكلری علمانك ظواهر نصوص شرعیه‌یه تمسك ایتلری اولوب اشته بو تمسكدن طولایی جناب واجب الوجودك اجرای احكام ایچون احسان بیوردیغی فضای وسیع الانحای شریعتی باشلرینه طارلاشدیره‌رق بنابرین مقید اولدقلری سلسلهٔ احكام شرعیه‌یی قرمغه وحدود الهی كچوب هتك حرماته جرات ایتمكه مجبور اولیورلر

بنابرین امور سیاسیه‌یی قواعد شرعیه‌یه تطبیقه مأمور اولان علمایه لایق بودركه افراط وتفریط جهتلرینی ترك ایله حد اوسط واعتدالی كوزتمك وكذلك اولیای امورك اجراآتنی شریعتك احكامندن اوزاق طوتمغه سببیت ویره‌جك صورتده سیاسیون ایله یكانه طورمقدن ویاخود اولیای امورك شهوات نفسانیه‌لرینی اجرا ایچون اقتضا ایدن یوللری تسهیل ایده‌جك صورتده مأمورین سیاسیه‌یه یناشوب یالطاقلنمقدن بغایت مجانبت كوسترملید

اگركه اجنبیلرله موظف مأمورلرك نفرت انكیز تسویلات وافساداتی اورته‌یه ذهن قاریشقلغی ویرمش اولمیدی اوته‌دنبرو تنظیمات سیاسیه‌نك وجوبنه دائر ایراد ایلدیكمز ادلهٔ عقلیه وبراهین قطعیه تنظیمات مذكوره‌نك مصالح عمومیه‌یه فوق العاده

مناسب اولدیغنی اثباته کافی اولوردی بنابرین اولیای امورایله وکلای اسلامیه وعلمای شرعیه‌یه فرض عین وبلکه عین فرض اولان شودرکه عدالت ومشورت اساس قویمی اوزره قوریلوب عموم تبعه‌نك مزرعهٔ افکارنده محبت وطنیه تخمنی اکمك وصورت منفرده ومجتمعه‌ده عمومه عائد اولان وظائفی بیلدیره‌جك قوانینك تنظیمیله تبعه‌نك استحصال ثروت وسعادتنه چالشمق ایچون اتحاد واتفاقده بولنملی وآتیده سرد واتیان اولنه‌جق درت شبهه‌یه استنادا تنظیماتك ملت اسلامیه‌یه اویرمیه‌جکی وشریعت احمدیه‌یه موافقت ایتمیه‌جکی کبی درمیان اولنان لاف وکذافلری نظر اعتباردن اوزاق طوتملیدر

« برنجی شبهه » تنظیماتك شریعته مغایرتی

« ایکنجی شبهه » ملت اسلامیه‌نك حکومت مشروطه ومدنیته عدم قابلیتندن طولایی تنظیماتك ممالك اسلامیه‌یه کوره نابجا اولمسی

« اوچنجی شبهه » سائر مواد قانونیه‌نك اجراسنده مشهود اولدیغی کبی فصل دعوانك محکمه‌لرده اوزون اوزادی‌یه سورنجمه‌ده قالمسیله اکثریا حقوق عبادك اضاعه‌سنه منتج اولمسی

« دردنجی شبهه » تنظیماتك وضعی اوزرینه حکومت مشروطه‌نك تأسسیله امور اداره‌نك صورت فوق العاده‌ده تنوع وتعدد ایتمسی وبونلرك حسن جریانی ایچون مصرف خانه‌لری

اچدیرلوب مملکتده اقتدارندن اشوری ویرکونك تحمیلنه لزوم کورنمسی

شو درت شبهه‌نك استناد ایلدیکی نقطه‌لرك نه درجه‌لرده واهی اولدیغی ازه‌جق حلیهٔ عقل واذعان ایله متحلی اولانلرجه خفی اولمیوب برنجی شبهه‌نك رد وجرحی ایچون اوللری ایراد ایلدیکمز ادله کافی اولدیغی کبی شو عصرك اولیای اموری احوالنه امالهٔ نظر انتباه ایدلدیکی تقدیرده شریعت احمدیه تنظیماتی رد وجرح ایتمك شویله طورسون تأسیسنه لزوم حقیقی کوستره‌جکنده اشتباه یوقدر . اوروپا تنظیماتنده مخالف شریعت بعض مادلرك بولندیغی فرض وتسلیم ایدسه‌ك بیله تنظیماتك تأسیسندن صکره علمای شرعیه ومأمورین سیاسیه طرفندن خلاصه ایدیله‌رك مساغ شرعی اولیان خصوصاتك تبدیل وتحویلنه هیچ برمانع اولمدیغی کبی تعدیلی ممکن بومثللو مسائل جزئیه‌نك ملاحظه‌سیله تاکوکندن تنظیماتك تأسیسندن صرف نظر ایتمکه سبب اولمه‌ز

شبهات باقیهٔ ثلثه‌یی ده ایچون مقدما ایراد ایلدیکمز ادله ایله اکتفا ایده‌جك اولسه‌ق بیله مطلوب حاصل اولورسه‌ده لکن شوراجقده برازدها ایضاحات ویرمکی التزام ایدوب ایکنجی شبهه‌نك جوابنده دیرزکه . هرنه قدر تنظیمات سیاسیه‌ده بعض اوروپا ملتلرینك نائل اولدقلری معارف دنیویه‌یه نسبة بزم اویوزده اولان معلوماتمز ناقص اولدیغی تسلیم ایدرسه کده اجرای تنظیمات ایله نقطهٔ منتهای مدنیته وارمش اولان ملتلرك حالی ابتدای

امرده بزم شمدیکی بولندیغمز حالدن بیك قات فنا اولدیغنی انکاره مجال یوقدر

مع مافیه بر از امالهٔ نظر تدقیق ایدلدیکی تقدیرده اوروپا منصفلرینك اعترافی اقتضاسنجه ملت اسلامیه افرادندن اوسط حالده بولنانلرینك قوهٔ فکریه‌جه ملل سائره‌نك عمومنه رجحانیتلری میدانه چیقار بنابرین ملت اسلامیه‌نك حائز اولدیغی مدنیت فطریه وسلفدن خلفه بطریق التوارث انتقال ایدن عادات مقبوله‌نك بقیهٔ آثاریله سعادتحالك استحصالنه دائرهٔ مدنیتك توسیع واستکمالنه مقتدر اولوب اکر بعض قواعد اساسیه ایله امور سیاسیه‌یه مداخله‌یی تسهیل ایدن قواعد مضبوطه واسطه‌سیله ملت اسلامیه‌نك خلقتنده مرکوز اولان جوهر حریت پارلاتدیرلدیغی حالده هر زمنده اولورسه اولسون میدان مدنیتده ملل سائره‌دن دها زیاده برسرعتله نقطهٔ مطلوبه‌یه واصل اوله‌جغنده اشتباه ایدیله‌مز . زیرا کافه مصنوعات غریبه ومفیده‌نك منشأی اولان حریت وهمت انسانیه اهل اسلامك طبیعت غریزیه‌سندن اولوب بودخی شریعت احمدیه‌نك تهذیب اخلاق ایچون وضع ایلدیکی فنون عالیه‌دن اکتساب اولنان خصائل حمیده ایله کسب تقویت ایتمش وسائر ملتلر ایسه حریت وهمت انسانیه کبی فضائل غریزه‌یی انجق ممالکتلرنده اجرا اولنان تنظیمات واسطه‌سیله قازانه بیلمشدر .

واقعا اصول حریتی تأسیس ایدنلر اول امرده مملکت اهالیسنك حال وشاننی ومعارفجه درجهٔ ترقیسنی نظراعتباره المق وبونکله نه زمان

حریت تامه‌نك ویریلوب ویرلمیه‌جکی و ویریلان حریتك عموم اهالی‌یه تعمیم ایدیلوب ایدیله‌میه‌جکی و اعطای حریتده بعض شرائطك وضعنه لزوم کوریلوب کوزله‌جکنی اوکرنلمك واسباب تمدنك تدریجا نشو و نماسنه کوره دائرهٔ حریتی توسیع ایتمك امور مقتضیه‌دندر

بالاده ایراد اولنان ادلهٔ قاطعه ایله رفع شبهه ایدلدکدن صکره علی طریق الفرض والتخمین ملت اسلامیه‌نك تنظیماته عدم قابلیتنی تسلیم ایتسه‌ك وتنظیماتك تأسیسنی تزییف ایدنلرك زعمنجه ملت اسلامیه هنوز سن رشده وارمیوب وصی‌یه محتاج اولان برچوجق مثابه‌سنده تنزیلنه موافقت کوسترسه‌ك بجبا وصینك حرکاتی او چوجغك مصالح ومنافعنی مراعاتدن خالی اولسی جائزمیدر . و قواعد شرعیه اوزره مؤسس اولان اصول مسولیتدن چکینمکسزین بو مراعاتك حسن جریانی ممکنمیدر . اشته بورلری جای سؤال اولوب بوکا ایسه جواب کافینك ویریله‌میه‌جکی بدیهیدر

اوچنجی شبهه‌نك رفعنه کلنجه محکمه‌لرده دعاوینك اوزون اوزادی‌یه قالمسی ایکی سببه راجعدر . زیرا دعاوینك تیز الدن کوریلوب چیقاریله‌مامسی یا مسئله‌نك اطرافیله تدقیق وبوکا متعلق اولان احکام ناطقه‌یه تطبیق خصوصلری مشکلاتندن ایلرو کلور ویاخود مأمورینك قصورندن نشأت ایدر .

برنجی سببه مستند اوله‌رق دعوانك اوزامسندن شکایت ایتمك انجق صرف جاهل ویاخود معند متجاهلك عادات سیئه‌سندن

اولوب زیرا حاکم بولنان ذاته ویریله جك حکمك اسبابنی میدانه چیقارمق ایچون زیاده سیله دوشونمکه میدان ویرمك اقتضا ایدر ودعوانك صعوبت وسهولتیله مواد متفرعه سنه کوره میدان حسم وفصلك کنیش طوتلمسی کرك حاکم وکرك محکوم علیهجه بشریت مقتضیاتندن اولوب زیرا ویریله جك حکم وقرار کرك احکام شرعیه یه مبتنی اولسون وکرك قوانین عقلیه یه مستند بولنسون حقوقنی مدافعه ایچون اقتضا ایدن ادله نك تحری وتحقیقنه محکوم علیهه مناسب مهلت ویرلدکجه وطرفینك اقامه ایلدکلری دلائل وحجج حاکم طرفندن عریض وعمیق نظر تدقیقه آلندقجه ویریلان حکم وقرارك هیچ بر حکمی اولهمز .

ایشته حاکمك بو یولده ذره قدر نقصانیتی کوریله جك اولسه هم کندی نفسنه وهم ده محکوم علیهه ظلم ایتمش اولور .

مادامکه فصل دعاویده بو کبی عوائق طبیعی اولوب لزومی دخی احکام شرعیه وقوانین عقلیه ایله مثبتدر . بو حالده دیه بیلورز که تنظیماتی قدح وتزییفدن مراد کرك اهالینك وکرك مأمورین سیاسیه نك عادات سیئهٔ مستمره لرینی تحسیندن بشقه بر شی دکلدر زیرا مأمورین سیاسیه یه عرض اولنان بعض دعاوینك اگرچه حکام شرعیه نك الك متفننی والك حاذقی حضورینه عرض ایدلسه ینه آنك حسم وفصلی کونلرجه مطالعه وتدقیقه محتاج ایکن حکام سیاسیه برقاچ دقیقه ایچنده هیچ بر مسؤلیتی یوکلنمکسزین او دعوایی کسوب آتیورلر .

واوکه فصل دعاویده مأمورین سیاسیه نك مسؤلیتی بولنسه

بیله مادام که ویریلان حکم مسجل دکلدر . آنی مسئول طوتمق ممکن اوله‌مز . زیرا مسئولیتله مأمورك محکوم طوتلسی ویاخود خطایه اسناد ایدلمسی مطلق حکمك مسجل اولمسنه موقوف اولوب حالبوکه بو مثللو مأمورین سیاسیه‌دن صادر اولان احکام شفاهی اولمق ودعوایه جهت تعلقی اولمیان برطاقم اسباب خارجیه‌یه مستند بولنمق حسبیله بافصل دعوا امور اتفاقیه وسنوحات قبیلندن اوله‌جق ویاخود مأمورك سجل ذکرندن خارجه چیقمیان بر دلیل معقوله مستند بولنه‌جقدر که اکثر دعوالرده معنا اتحاد و مبنا اختلاف ظهوری بوندن نشأت ایدر . ایمدی بو ایکی حالده حکمك حقسز اولوب اولمامسنه کسب اطلاع ممکن اولمدیغندن او مأموری مسئول طوتمق ایچون الده بر سند بولنه‌مز

واقعا عدم الفت ومهارتدن طولایی تنظیماتك تأسیسی ابتدالرنده محاکم نظامیه‌ده عادتدن زیاده ایشك اوزامسنی انکار ایده‌مز ایسه‌کده اخف ضررینی ارتکاب ایله حاکملرجه مصالحك حسن جریانه مدار اوله‌جق ملکه ومهارتك بالتجربه و از بر وقت ایچنده حصولی بعون الله تعالی مأمول قوی اولدیغندن بو یوزدن ملحوظ اولان فنالغك برطرف اولمسی امور بدیهیه‌دندر . بوندن بشقه سائر مأمورین سیاسیه‌نك تسریع ایفای وظیفه‌لری ایچون مدعی علیهك محکمه‌یه وقتی وقتنه جلبی وحکم وقرارك موقوف علیهی اولان اسبابك تهیئه واحضاری وتطویل محاکمه‌یه سببیت ویره‌جك صرف دعوانك قاریشقلغندن بشقه هردرلو موانعك اندفاعی ایچون دولت طرفندن حکامك تشویق وتحریصی دخی ایشی قولایلشدیره‌جقدر

هایدی فرض محال اوله‌رق دیه‌لم که تنظیمات و مشروطیت علیهنده
بولنانلرك دیدکی کبی محکمه‌لرده دعوالر مدت مدیده کوریله‌مسون
فقط حکومتك مشروطیتیله تنظیماتك تأسیسی عجبا دعاویٔ
شخصیه‌نك بر وجه حقانیت فصل ورؤیتی کبی امور جزئیه‌یه
منحصرمیدر . خیر . زیرا بو تأسیسات ایچنده برطاقم مصالح عمومیه
بولنیور که بونلرك اك اهمی اولیای اموری اجرای ظلم واعتسافدن
مغلول الید براقه‌جق کلیات سیاسیه‌نك صورت منتظمه‌ده ضبط
وتأسیسندن عبارتدر شو حاله نظرا دعاویٔ جزئیه‌نك براز
تأخرندن حاصل اولان مضرت ایله جان . مال . وعرض حقنده
کیف ما یشا اولیای امورك مطلق العنان براقلمسندن ایلری کلن
ضرر وزیانی مقایسه ایده‌جك اولسه‌ق ارالرنده دنیا قدر فرق
وتفاوت بوله‌بیلورز . محاکم نظامیه‌ده دعاوینك تأخرینی تسلیم
ایده‌جك اولسه‌ق بیله بوندن تنظیمات و مشروطیت حکومتك
اساساً قبولنی چوریته‌میوب دعاویٔ شخصیه‌نك رؤیتنه مخصوص
اولان مجالس نظامیه‌نك تعطیلندن بشقه بر شیئی انتاج ایده‌مز
ومملکتك ثروت ومعموریتنك مبنی علیهی اولان اصول سیاسیه‌نك
مضبوطیتنی جرح وتزییف ایده‌جك دلائلك ایرادی بر وقت وزمانده
خاطرلره بیله کتوریله‌مز . بوندن بشقه مجالس نظامیه‌ده دعاوینك
عقدهٔ تأخره دوچار اولمسی اساس تنظیماتك حسنیتنی اخلال
ایده‌جك مواددن اوله‌یوب بوندن تولد ایده‌جك مضرت وشکایتلر
بالذات دولته عطف اولنه‌جقدر . زیرا بو تأخیر ماده‌سی انجق
موظف مامورلرك حالنه نظر امعان ایله باقیله‌ماسندن وکمال

دقتله امتحان وتجربه‌لری نظر اهمیته آلنه‌مامسندن ایلرو کلور دها آچیقجه دیه بیلورزکه ممالک اسلامیه‌ده بولنان مأمورین سیاسیه اوچ قسم اوزره اولوب برقسمی اصول تنظیماتی صدق نیت وطوتیله تحسین ایدوب استبداد واسطه‌سیله کسب ایده‌بیله‌جکلری منافع خصوصیه‌لرینه مصالح عمومیه‌نک حسن جریانه سبب حقیقی اولوب حریت و همت انسانیه‌دن تولد ایدن منافعی ترجیح ایدرلر . ایکنجی قسمی دخی اصول تنظیماتک مصالح عمومیه‌نک حسن جریانیله اولان کیفیت ارتباطنی بیله‌میوب وحکومت استبدادیه ایله مشروطیه‌نک اراسنده اوقدر فرق بوله‌میوب بلکه بوکا آخر زمان بدعتلری نظریله باقیورلر وحال استبداد اوزره قالملرینی ایسته‌یورلر . بو فکر سقیم ایسه شو معموره‌ٔ ارضک اکثریسنده تأسس ایدن اصول تنظیماتک نتایج نافعه‌سنه عدم اطلاعدن ایلرو کلدیکی امور مسلمه‌دندر . اوچنجی قسمه کلنجه . واقعا بونلر تنظیماتک مصالح عمومیه‌نک جریانده اولان حسن تأثیریله دولت ومملکتک بو یوزدن کسب ایده‌جکی ثروت و سطوتی پک اعلا بیلورلرسه‌ده حیفا که حکومت استبدادیه‌نک منافع شخصیه‌لرینه ایده‌جکی خدمتی مشروطیتدن بوله‌میه‌جقلری جهتله منافع ذاتیه‌لرینه منافع عمومیه‌یی فدا ایدیورلر . بوقسمک شو افکار مضره‌یه صاپلانمسی ایسه قلت دیانت ونقصانیٔ همت وانسانیتدن ایلرو کلدیکی بدیهیدر شورالری بسط وتمهید اولندقدنصکره دیه بیلورزکه هر نه قدر اصول تنظیمات مقتضای حاله تمامیٔ مطابقتندن طولایی حسنیاتی قابل انکار اولمیه‌جق درجهٔ بداهته وارمش ایسه‌ده برنجی قسمدن

معدود اولوب اصول تنظیماتك تأسیسیله حسن تمشیتنه اعتماد اولنه جق ومصالح عبادی منافع شخصیه لرینه ترجیح ایده جكلری ایچون امنیت كامله ایدیله جك ذواته تنظیماتك اجرای مقتضاسی تفویض واحاله قلنمدقجه بوندن فائدهٔ مطلوبه حاصل اوله مز ایكنجی واوچنجی فرقه نك اخص امالی اصول تنظیماتك اخلالی جهتنه معطوف اولوب بنابرین ایكنجی وبالخاصه اوچنجی فرقه یه تنظیماتك اجراآتی احاله وتفویض خلاف مقصود دن بشقه برشیٔ نتیجه ویره مز . بنابرین تنظیماتك تأسیسی قصد ونیتنده بولنان دولته كوره شو ایكی فرقه نك حال وشاننه واقف اولدقدنصكره برنجی فرقه نك قلبا وفعلا تنظیماتك محسناتنی تصدیق ایتدیرمدكجه وایكنجی فرقه نك مصالح عمومیه یی حظوظات شخصیه سنه ترجیح ایده جك صدق نیت ومروّت وانسانیتی تجربه ایله ثابت اولمدقجه او دولت بوایكی فرقه یه امنیت ایدوبده اصول تنظیماتك نه محافظه سنی ونه ده اداره سنی بونلره احاله ایتمامك اقتضا ایدر خلاصه برشیئك زوالنی تمنی ایدن ذاته اوشیئك حسن جریاننی تفویض واحاله ایتمك عادتا آنی اخلال واضمحلاله چالشمق دیمكدر .

دردنجی شبهه نك حلنه كلنجه . واقعا اصول تنظیمات علیهنده بولنانلر تنظیماتك مملكته برچوق ویركونك طرح وتوزیعنه سببیت ویرر دیو بیان افكار ایدیورلرسه ده بوكبی افكار واهیه یه قاپیلان بیچاره لره جواب اوله رق دیه بیلورزكه : استبداد ایله قیود وقوانین معقوله یه مقیدیت حاللری نظر امعانه النوب بوایكی حالده بولنمقدن ترتب ایده جك فوائد ومضراتی یكدیكریله

مقایسه ایده‌بیلمش اولسه ایدیلر قضیهٔ مطلوبه‌نك عكسی اوزرینه مبنی اولان بو مثللو مقدمات وهمیه‌یی سرد واتیاندن بیله عار ایدرلردی چونكه تكالیف میریه‌نك تكثیرینی ایجاب ایدن حال انجق حال استبداددر . زیرا لزوملی لزومسز اهالیدن پاره آلمق واكثریا لزومسز یره صرف ایتمك اصول استبدادك برنجی لوازمندندر .... بالعكس قوانین ونظامات مشروعه‌یه باغلنمق . واردات ومصارفاتی بر دائرهٔ معقوله‌ده بولندیرمقله اهالینك وطنلری منافعنه لزوم كوردكلری وصرفنده احتیاج حس ایده‌جكلری مبالغدن بشقه حبهٔ واحده ایله مكلف اولمیه‌جقلرندن تكالیف میریه‌یی كمال خواهش ورغبتله تأدیه‌یه هردائم حاضر اوله‌بیلورلر

تنظیماتك حسن اجراسنه موقوف اولان مبالغ ایله تنظیماتدن اول هیچ بر حد ایله محدود اولمیان مبالغ مصروفهٔ غیر لازمه‌دن تناقص ایدن مقداری قارشولشدیرسه‌ق واصول تنظیماتك تأسیسندن بشقه چاره‌سی اولمیان مظالمك دفع ورفعی وعلی الخصوص تحصیلدارلرك قوانین عادله ایله مقید اولسی میزان مقایسه‌یه قویمش اولسه‌ق مواد متفرعه‌سنك چوقلغنی تسلیم ایله برابر تنظیماتك اسباب اقتصاد وتكثیر وارداتك برنجیلرندن اولدیغی منصفلر ایچون قطعا شك وشبهه قالمز

ایمدی كیف ما یشا تعاطیٔ اموره مأمور اولان بر آمر مستبدك حال وشانیله قوانین مشروعه ایله مقید اولان آلتك احكامی اقتضاسنه توفیق حركت ایده‌جك وكالتده خیانتی دكل بلكه اجراتده

قصورینی ارائه ایده‌جك آرای عمومیه‌دن قورقه‌جق اولان مأمورك حال وشانی اراسنده طاغلر قدر فرق واردر . بوندن آكلاشیلور كه مملكتك تحملندن زیاده تكالیف میریه ایله مكلف اولمسی انجق عهد استبدادده اولوب مملكتك ثروت ومعموریتنی مستلزم اولان قاعدهٔ تصرف واقتصاده رعایت ایسه كافهٔ اجراآتك قیود مشروعه ایله ضبط ومحافظه‌سنه كافل اولان اصول مشروطیته متوقف اولدیغی بی اشتباهدر

اشته حال استبداد ایله زمان انقیاد آره‌سنده اولان فرقی بوله‌بیلمك ایچون آزاجق درك واذعانی اولانلرجه بزم شو ویردیكمز ایضاحات كافی اولوب اگرچه بعض دولتلرك تنظیماتك تأسیسندن اول وصكره‌كی مصارفیله تنظیماتك اجراسنه مأمور اولان ذواتك حال وشانی وتنظیماتك تأسیسندنصكره اغراض وحظوظات ذاتیه اسیرلری درمیان طرفندن ایدیلان القاآت واسطه‌سیله مشروطیتدن چیقه‌رق حال استبداده رجعت ایتمش اولان دولتلرك بولندقلری نوعی ایضاح وبیان ایتمك ایچون كمیت سبك سیرخامه‌یه ارخای عنان ایده‌جك اولسه‌ق اصول تنظیماتك جرح وتزییفنه قالقیشانلرجه معلوم اولور كه كندیلری محضا تنظیماتك نتایج حسنه‌سنه عدم وقوف سببیله بویله بر یاكلش كریوه‌یه صاپوب یوقاریدن بری سویلدیكمز تزییفات ایله تنظیماتی چورتمكه ومنافع ذاتیه‌لرینه طوقنوب دولت وملتجه محض خیر ومنفعت اولان اساس تنظیماتی یقمغه چالیشانلره یاردم ایتمكه موافقت كوستریورلر لكن تطویل

ـكلام بزی صدددن چیقاره‌جغی جهتله او واديدن اماله‌ٔ لجام ايدلدی

خلاصهٔ كلام مادامكه مركز خلافت اسلاميه اولان دولت عليهٔ عثمانيه آنفا ذكر وبيان ايلديكمز عوائق وموانع خصوصده ايچنده بولنديغی حالده مملكتنك منافع مستقله‌سی جهتندن بولنسان ومحافظهٔ حقوق تبعه‌نك ما به القيامی اولان اصول تنظيماتك تأسيسنه چاليشمقدن وظهور ايدن موانعك رفع وازاله‌سنه بذل سعی وغيرت ايتمكدن خالی قالميور بوشكله عوائق ايچنده بولنوب حظوظات نفسانيه‌يه خدمت ايده‌جك استبداددن بشقه تنظيماتك تأسيسنه امكان اوله‌جق بر سبب يوغيكن سائر حكومات اسلاميه‌نك اصول مشروطيتی ترويج وتأسيسنه چاليشمسی بطريق الاولی امور مقتضيه‌دندر

بزم اعتقادمزه كوره الحالة زمانه‌نك اقتضاسنه رعاية اصول تنظيماتله حكومت مشروطه‌نك تأسيسی بو يولده درجهٔ منتهای ترقياته وارمش اولنلرك وجيبهٔ ذمتلری اولديغی كبی نوع انسانك سعادت وترقيسنی اوزليان اوروپا دول متمدنه‌سی وبالخاصه ملت اسلاميه‌نك استقلاليتنده فوائد عموميه‌لری بولنان دولتلر دخی بو يولده ملت اسلاميه‌يه معاونت وياخود هيچ اولمزسه اصول تنظيماتی اخلال ايدن اقداماتدن مجانبت كوسترملری لازم كلور

ملت اسلاميه‌نك ترقی وتمدنی خصوصلرينه متعلق اولان اشيانی ايشته بو وجهه مشروح عرض وتبيان ايدرك بونلرك اك چوغی كتب اسلاميه وافرنجيه‌دن خلاصه وجهله استخراج واستنباط اولنمشدر

اولمشدر . ایشته شو ویردیکمز معلومات ایله احکام شرعیه‌نك تنفیذ وتشریعی دورلرنده و اولیای امورك احکام مذکوره ایله مقیدیتی هنکاملرنده ملت اسلامیه‌نك معارف وفنون مفیده وصنایع عدیده‌ده حائز اولدیغی ترقیاته معلوماتی اولمیان وملت جلیله‌ٔ اسلامیه‌نك احوالنه وقوفی بولنمیان اسلام واجنبیلرك افکار غیر صائبه‌لری تصحیح اولنه بیله‌جکی کبی اسباب مدنیتك تقویه‌سنه ومعموریتك نشو ونماسنه سبب مستقل اولان تنظیمات سیاسیه‌نك شریعت غرا احکامنه مغایرتی ذهابنده بولنان اوروپالیلرك تصحیح اعتقادینه دخی یاردم ایدر

اوروپاونك قوه‌ٔ واهمه‌لرنده بو افکار سقیمه او قدر یرلشمشدرکه حاشا شریعت غرانك تنظیمات سیاسیه‌یه مغایر اولدیغندن بحثله غزته‌لرنده وبیكچوق تألیفلرنده عریض وعمیق مطالعه‌لر یازیورلر وبویله بر اعتقادده صاپلانمقلریچون محل اعتذار واستناد وارایسه اوده ممالك اسلامیه‌ده کورمکده اولدقلری مامورینك سؤاداره‌لرندن ایلری کلان اهالینك فلاکت وسفالتلریدر . حالبوکه بو سؤاداره وبوکا مماثل سوء استعمالاتك کافه‌سی احکام شرعیه‌نك حسن محافظه‌سی حقنده مامورینك اهمال وتغافللرندن وحظوظات نفسانیه ومنافع ذاتیه‌لری یولنده حب استبداد واستقلالدن ایلرو کلدیکی و مامورین سیاسیه بونکله‌ده اکتفا ایتمیوب وقت وحالك مقتضیاتنه احکام شرعیه‌نك توفیق وتطبیق خصوصنده علمای اعلامك تنفیر واغفالنه چالیشلدیغی امور بدیهیه‌دن واداره‌ٔ حکومتك

بوحال اوزره بقاسی غایت قورقنج ونتیجه‌سی فوق العاده مدهش مواددن بولندیغی مواد جلیه‌دندر

محاوره اثناسنده اوروپا دیپلوماتلرندن بریله جریان ایدن مکالمه‌ده شویله‌جه تصویر مسئله ایدوب دیدی که « شمدیکی حالده اوروپانك بحار مدنیتی جوش وخروشه کله‌رك کرهٔ ارضك هر طرفنه یایلمش وبوکا قارشو طورمق استیانلری امواج متتابعه‌سیله بهمه حال کوکندن قوپاروب محو واستئصال ایده‌جکی امور معلومه‌دن بولنمش اولدیغی جهتله اوروپایه مجاور اولان حکومتلر بو طالغه‌لرك اقندیسنه کتدکجه وتنظیمات دنیویه‌ده اوروپانك اثرینه اقتفا ایتدکجه ساحل سلامته واره‌بیلمك محال قبیلندندر . هر بر وطننی سونلری دریای حزن وآلامه القا ایدن بو تصویر دلخراش بالتجربه ورأی العین مصدق ومثبتدر . زیرا اوروپایه مجاورتله کثرت اختلاطدن طولایی بالطبع حوایج ضروریه زاید ایده‌جکی واکا کوره صنایعك چوغاله‌جغی ونتایج حرفت وصنعتك خارجه چیقارلماسنه مجبوریت حاصل اوله‌جغی جهتله اکرچه بورالری نظر دقته آلنمز واوروپالیلرك اثرینه کیدلمز ایسه بهمه حال محو واضمحلال امر طبیعیدر . ملت اسلامیه‌نك اسباب ترقی وتدنیسنه دائر ویریلان معلومات وایضاحات ایله اکتفا ایدرك ترقئ معارف واسطه‌سیله اکتساب اولنان مدنیتك انواعنی احاطه ایده‌بیله‌جك وخزائن طبیعیه واسرار ودقایق سیاسیه‌نك استکشافنه موفقیتله اشتهار ایدن فضلایه کسب معلومات ایتمك استیانلرك استفاده‌سنه الویره‌جك

وجهله ایمپراطور شارلمان عصرندن بو آنه قدر اوروپا مدنیتنك نه رنك وقالبلره کیردیکنه دائر معلومات مختصره ویرمسنی تنسیب ایلدك

اوروپا مدنیتی

خفی دکلدرکه روما دولتنك اضمحلالندن شرق ایمپراطورینك سقوطنه قدر جریان ایدن مدت اراسنده اوروپاده ظهوره کلان ایمپراطورلرك الك مشهوری ایمپراطور شارلمان اولوب مشار الیه امور سیاسیه واحکام قوانینیه یی تأسیس ایتدکدن و داخل حوزهٔ حکومتنده بولنان مملکتلره علوم وصنایعی ادخال ایلدکدن بشقه اکثر وقتنی علوم وفنونك قرائتیله امرار ومجلسی دائما فضلای بنام ایله طولو اولوب بو وجهله کسب اشتهار ایتمش و پارسده بر دار الفنونك تاسیسنه دخی موفق اولمش اولدیغندن خلفای عباسیه دن هارون الرشید حضرتلری ایمپراطور مشار الیهك بومثللو مساعئ ترقی پرورانه سنه دلداده اوله رق مصاحبت والفتنه فوق الحد خواهش کوسترمش و بو کونه قدر فرانسه سرایلرندن برنده محفوظ صندوقچه اعتبار اولان بر (منقله) نك اهداسیله ایمپراطور مشار الیهی تلطیف بیورمشدر . ایمپراطور مشار الیهك وفاتندن صکره تأسیس وتمهید ایتمش اولدقلری تدابیر نافعه واجراآت مفیده عقدهٔ تعطیله اوغرایه رق بنابرین مصالح عمومیه خلل پذیر اولمش و اوروپانك ترقیاتی تدنی یه یوز طوته رق التی یوز سنه مدت ظرفنده ظلمت جهالت اتنده ازیلوب قالمش ایدی .

شوالى يوز سنه مدت ظرفنده اوروپا ممالكى باربارلرك اياغى آلتنده چيكنه‌نوب ازلمكده و زمام ادارهٔ حكومت برطاقم وحشى مستبدلر يدلرنده تعاطى اولنمقده اولوب مع مافيه اوروپا بويله قورقنج برحال ايچنده بولنديغى زمانلرده بيله پاپاسلر معارف وفنونه متعلق كتابلرى محافظه يه ويونان و لاتين لسانلرينى حمايه يه فوق العاده غيرت كوسترمشلر وبو واسطه ايله فضلاى اخلافه بيوك برخدمت ايدوب كنديلرينى ممنونيت آلتنده براقمشلردر . هجرت حضرت فخر انبيانك بشنجى عصرينه مطابق اولان ميلادك اون برنجى عصرينه دكين حال بومنوال اوزره جريان ايدوب مؤخرا صنايع وفن معمارى يه متعلق هندسه وفنون سائره مباديسى ميدان انتشاره قونيله رق بو واسطه ايله اوروپانك جهت غربيه سنده برطاقم هيكلر ياپيلمغه ومحاورات كلاميه ومباحثات جدليه آراسنده فن فلسفه دخى ترقى بولمغه باشلادى . بو آرالق (شواليه) اسميله وجوه ومعتبران اهاليدن برفرقهٔ ممتازه سرعتله ظهور اوله‌رق طائفهٔ نسانك حريتيله ضعفا و فقراى اهالينك محافظهٔ حقوقى حقنده دائما درميان عهد و پيمان اولمشلر وكافهٔ حركات وسكناتنده وبالخاصه محاربه‌ده علو همت كوسترمشلر وانسانيت نقطهٔ نظرنده شرف وشانه مغاير اوله‌رق دشمنلرينه شائبهٔ بغض وعداوتدن تباعد ايلملرينى درعهده ايلمشلردى مثلا دشمندن استرحام ايدنلره مرحمت ايتمك ويارەليلره طوقونمامق وميدان محاربه‌ده دوشنلرى صويمامق كبى انسانيته ياقيشور حالاتك محافظه سنه كمال درجه اهتمام ودقت كوسترلردى . عصر مذكورك اواخرندن اون اوچنجى

عصرك اواسطنه قدر اوروپالیلر كندی زعملرنجه قوهٔ اسلامیه‌نك استیلاسی اوكنه سد ممانعت چكمك و بیت المقدسی قورتارمق قصدیله مسلمانلر علیهنده محاربات صلیبیه بربرینی ولی وتعقیب ایتمشلردر . بوكبی محاربات ایله شوالیه جمعیتلرینك ظهورینی بوراجقده ادعایه سبب شودر كه اوروپا مؤرخلرینك اعتقادنجه بو محاربه‌لردن مقصود بالذات اولان نتیجه‌یی میدانه كتوره‌مكسزین هرنه قدر برچوق نفوسك اهلاكنه ولایعد ولایحصی اموال واشیانك اتلافنه سببیت ویرمش ایسه ده اوروپالیلرجه بشقه‌جه برچوق نتایج نافعه براقمشدر .

ازجمله اوروپالیلرك محاربهٔ صلیبیه‌ده مسلمانلردن كوردكلری هزیمتدن طولایی او وقتدن بری عسكرك ترتیب وتنظیمی دوشونمكه وبو یوزدن شرق اهالیسیله ارالرنده آچیلان طریق مواصله واختلاط سایه‌سنده تجارت و زراعت صنعتلرینی اوكرنمكه وعادتا اقوام مدنیه اخلاقیله تخلق ایلمكه وممالك بعیده‌نك استكشافیچون مشاق سفریه‌یه قاتلانمغه باشلایوب اثنا (مارقوبولو) تالیفاتنده كوستردیكی وجهله اوروپالیلر دخی آسیای وسطی ایله چین احوالنه كسب وقوف ایلدیلر « خلاصه » كندی اعتقادلرنجه اوروپا مدنیتنك باشلانغجی مدنیت وحضارت خصوصنده اوروپالیلری فرسخ فرسخ كچمش اولان ملت اسلامیه ایله اختلاطه باشلادیغی تاریخدن اعتبار اولنمقده وعلی الخصوص اون ایكنجی عصرده جریان ایدن اجتماعات صلیبیه اوروپا مدنیتنه اساس قوی عد ایدلمكده‌در كه بوندن صكره آنا فانا ترقیات آقندیلرینه

دوشدرك بوكونكی كونده كورمكده اولدیغمز درجهٔ ثروت وسعادتی بولمش اولدیلر

اوروپالیلر طریق ترقیده ایلرولیوب مدنیتی تاسیس ایلدكلری زمان علوم عالیه وفنون ادبیه وفلسفیه ریاستی فرانسه‌ده (سن برنار) ایتالیاده (سن طوماس) المانیاده بیوك (البرت) اسپانیاده (رایموند) و (لواو) و انكلتره‌ده (ژان دوسقوت) نام ذاتلره انتقال ایدرك قرون وسطایه منسوب اولان بیوك هیكللر و غریب غریب كلیسالرك انشاسنه موفق اولان مهندسلر توره‌مش وپك چوق شعرا ظهوره كلمشدر

اون دردنجی عصرده صنایع ومعارف مشروحه درجهٔ منتهایه واره‌رق اوزمان ایتالیا بو یوزدن سلم شرف واعتبارك برنجی باصماغنه باصمش ایدی . او عصرده (دانی) ذات ایتالیان لسانی تنقیح واصلاح ایدرك لطافت و سلاسنی الی الابد لسان ستایشله یاد اولنه‌جق صورتده اراجیز عربیه‌یه شبیه لطیف بر شیوه ویردیرمش ومشاهیر رسامیندن (جیوتو) و (تشیمابوی) نام ذاتلر دخی یاغلو بویا صنعتلرینی احیا ایدرك (بترارقا) و (قاتشو) نام ادیبلر دخی نسج كالای نظم و نثرده مشارالیه (دانی) نك اثرینه كیتمشلردر .

صنایع ومخترعات غریبه‌نك منشأ ومأخذی اولق مناسبتیله آثار سائره‌یه تفوق و رجحانیتی دركار اولان اون بشنجی عصر اواخرینه طوغری المانیاده كائن (میانس) شهرنده (غوتمبرغ) نام ذات علوم وفنونك سرعت نمو و انتشارینه وسیلهٔ مستقله اولان

صنعت طباعتی اختراع ایدوب الك اول شهر مذكورده لاتینجه دن آثار شعریه طبع و تمثیل قلنمش وایتالیالولر لاتین لسانی كلیا اونوتمش اولدقلری حالده ینه لسان مذكورك استعمالنه باشلیوب بوسایه ده آثار شعریه‌لری چوغالمش وهرنقدر لاتین لسانجه معانیٔ دقیقه وجواهر بدیعه‌نك قالب وظروف الفاظه افراغی حقنده لاتین قدماسنك مرتبه‌سنه وارەمامشلر ایسه‌ده حسن سبك وسلاست تعبیره اسكی درجه‌یی بولدیرمشلردر .

بوندن صكره علوم وصنایعك ترقیسی نسبتنجه مدنیت دخی ایلرولكه باشلامش و بوندن طولایی حاصل اولان مزیت وشرف ایسه اوعصرده فلورانسه جمهوریتنك رؤساسندن معدود اولان « میدشی » جماعتنه منحصرا اسناد اولنمشدر

مؤخرا فیلورانسه جمهوریتنی تأسیس ایدن « مدشی » كروهی مدنیهٔ مدنیتك سرامدانی صره‌سنه كچمش وشهراه مدنیتی آچمش اولدقلرندن بونلر هندسهٔ معماریه ودقایق شعریه‌ده یونانیلرك اثرینه اقتفا ایدن روما برنجی ایمپراطورلرندن « اوكوست » لك زمانی رجالیله متساویة الاقدام اولوب بو یوزدن عالم انسانیتی تنویر ایتمشلردر . مذكور اون بشنجی عصرك ترقیاتندن بری دخی كروه مذكورك اعضاسندن اولان پاپا اونجی لیون ایله كروه مذكور كتبخانه‌لرده یونان كتب قدیمه‌یی اره‌شدیره‌رق فوائدینی تعمیم ونسخه‌لرینی تكثیر ایچون مقبول كوردكلری آثاری طبع وتمثیل واوزرلرینه حاشیه‌لر وملاحظات غریبه ثبت وتحریر ایتمش اولدقلرندن مرور زمان ایله اورتلمش وعادتا نسیا منسیا حكمنه

کیرمش اولان فضلای قدمانك آثار نفیسه‌لری میدانه چیقارلمشدر عصر مذکورده الیوم مستعمل اولان ایتالیا لساننك اشتهارینه سببیت ویرن « آریوستو » و « تاسو » نام شاعرلرك ظهوری اولوب بونلر ایتالیالیلرك برنجی طبقه‌ده بولنان مشاهیرندن معدود اولدیغی کبی « آریوستو » طاتلی طاتلی تعبیرلر وفقرداقلی فقره‌لرله ابکار افکارینه زیب وفر ویرمش وبونکله ابقای نام ایلمش و « تاسو » دخی یونان شعراسندن « اومیروس » ك درجه‌سنده بر شهرت قازانمشدر

خلاصه اوارالق ایتالیا لسانی سلاست ولطافتجه درجهٔ کماله وارمش والسان مذکور اوزره فنون شتی‌یه متعلق آثار عدیده جمع وتألیف ایدلمشدر عصر مذکورك مشاهیرندن بری دخی « ماکیاول » نام ذات اولوب روما دولتنك انقراضندن صکره قواعد سیاسیه‌یی الك اول وضع وتشریح ایدن اودر . بوندن بشقه حسن تعبیر وجودت قریحه ایله فن تاریخی رونقلندیرن « غویتشردیتی » ایله «افراپاولوم» اولوب بونلرك ایکنجیسی شهوات نفسانیه نك ترویج وایثاری دائره‌سنده دائر اولان پاپالرك ادارهٔ سیاسیه لرینه قارشو حریت وطنیه‌یی مدافعه ایتمك ایله اشتهار بولمش اولان قم غیرت و انصافله مشاهیرندندر اوارالق فن فروسیت و غارغی اویونی ونظما معانئ غریبه تعاطیسی کبی مسلمانلردن اکتساب اولنمش اولان بعض هنر ومعارف سایه‌سنده اسپانیاده دخی « بویت دویغا » و « قالدیرون » نام شاعر ظهور ایدرك تهذیب اخلاق ایچون تهیهٔ واحضار اولنمش اولان تیاترولرده

ایراد اولنمغه شایان آثار شعریه‌یی ایجاد واختراعه موفق اولمشلردر وبونلره معاصر اوله‌رق انکلتره‌ده دخی شاعر مشهور « شکسپیر » نام ذات دخی محفل آرای شعرا اولوب هرنه قدر آثاری هیئت مجموعه‌سیله منقح دکل ایسه‌ده فقط جواهر معانی‌یه رونق و بروجك صورتده بعض آثار نفیسه‌یه مالك اولدیغی کبی وصف وایضاحنی مراد ایلدیکی اشیانی کنه وحقیقتیله کوسترمك وکیفیات حسیه ومعنویه‌یی تصویر ایله تجسم ایتدرمك وعلی الخصوص ایشیدنلره کورمشجه‌سنه وقوعات حربیه‌یی قوشادوب کیدرمك خاصه‌لری مومی الیهه ویرکو بر ملکهٔ ذاتیه ایدی

اوروپانك جهت شمالیه‌سنده متوطن اولان اهالی ایسه اوعصره کلنجه‌یه قدر آثار فکریه‌دن هیچ بر اثر ایله کسب مزیت واشتهار ایدمه‌میوب شوقدر وارکه بیك درتیوز یتمش یدی سنهٔ میلادیه‌سنده تولد ایدن لهلی « قوپرنیق » کبی اهل معارفی مقتدار ایدن بعض ذواتك وجودی منکر دکلدر الك اول شمسك مرکز عالم اولوب ارض ایله کواکب سائره انك اطرافنده دائر بولندیغی قولنه ذاهب اولان مشار الیه « قوپرنیق » در . بعض روایتلره نظرا الك اول بوقوله ذاهب اولان « فیثاغورث » ك شاکردلرندن « فیلولغوس » اولوب مومی الیه دخی قوپرنیقدن ایکی بیك سنه اول عالم وجوده کلمش اولدیغی مروی ایسه‌ده شو ایکی روایتك توفیقی شو وجهله اوله بیلورکه مشار الیه قوپرنیق هرنقدر « فیلولغوس » ك بوبابده ویردیکی ایضاحات ایله تحریر مراده برنوع قولایلق

بولمش ایسه‌ده فقط بو یولده المش اولدیغی طریق ترقی واسطه‌سیله بو مذهبك اختراعی مزیتی مشار الیهه اسناد اولنسه بجادر

بو دعوایی همان کوز ایله کورمك کبی تعیین وتشخیص ایده‌جك دلائل وبراهینی تحریر ایدن ایتالیانی « غالیله » اولوب بو ایسه فلمنکلی « میسیوس » ك اختراع ایلدیکی رصد دوربینی واسطه‌سیله اثبات مدعایه مقتدر اولمش وموی الیه « میسیوس » ك اختراعکرده‌سی اولان رصد دوربینی دخی مرئی یی یوز آلتمش دفعه بیوکلکنده کوسترمك مزیتنی حائز بولنمشیدی . مؤخرا آلات مذکوره تعدیل واصلاح اولنه‌رق مرئی یی ایکی بیکدن اوچ بیك ودها زیاده بیوکلکده کوسترمك درجه لرینه کتیرلدی

ایشته بو آلت سایه‌سنده موی الیه « غالیله » معلوم اولمیان برچوق یلدیزلرك کشفنه موفق اولمشدر . الك اول هوانك ثقلت اضافیه‌سی کشف ایدوب صویك طلومبه دن چیقیشی هوانك سطح مایی تضییقندن ایلرو کلدیکنی وتضییق هوا واسطه‌سیله صویك یوقارییه فرلایشی نهایت اوتوز ایکی قدمدن زیاده اولمدیغنی اثبات ایدن موی الیه « غالیله » ایله شاکردی « توریسه‌للی » ایدی . صویك اوتوز ایکی قدمدن زیاده یوقاری چیقمامسنك سبب طبیعیه‌سی دخی هوانك عمودا سطح مایه نازل اولان مقدار مذکوردن زیاده اولمیوب بنابرین هوانك تضییقیله بوندن زیاده صویك یوقارییه فرلامسی قاعدهٔ طبیعیه خارجنده‌در

خلاصهٔ

خلاصه بو عصرده ایتالیالیلر اداب شعریه وآثار علمیه وصنایع بدیعه ده کسب اشتهار ایدوب علی الخصوص یاغلی بویا ونقاشلق وهندسهٔ معماریه وفنون موسیقیه ده درجهٔ قصوایه وارمش وعلوم فلسفیه ده دخی ممکن مرتبه کسب مهارت ایتمشلردی . المانیاده ده «تیقو براهه» و «قوپلر» نام ذاتلر کسب اشتهار ایدوب برنجیسی عمرینی . ثروتنی تحصیل علم ایله مسائل مشکله نك حلنه صرف ایتمش وبوسایه ده «محسن الی العلم» نامنی قازانمش ایدی ایکنجیسی دخی فن فلکیاتك ترقیسنه بذل وجود ایدوب «صاحب الاحکام» شهرتنی آلمش ایدی . بو عصره یقین وقتلرده علوم ریاضیه وحکمت کلامیه ده یدطولاسی اولوب اوراده کسب اشتهار ایدنلردن بریسی آرای صائبه وافکار ثاقبه اصحابندن اولان «فرانسس باکه» نام ذاتدر که آثار علمیه سنه علوم جدیده نامی ویرلمسی بك بجادر . مومی الیه دعولرینی اسلوب فلسفیه قالبنه افراغ اولنمش تجربه لره استناد ایدوب بو یولده یازمش اولدیغی کتابك قواعد وقوانین مندرجه سی واسطه سیله فن طبیعیات کمالنی بولمشدر

ون التنجی عصرده فرانسه اهالیسی آتیده بسط و بیان اولنه جق وجه اوزره علم حقوقده کسب امتیاز ایتمش وعلم مذکورده «قورثه» «دومیلن» و «میشل دوله پیتان» نام ذاتلر کبی علم حقوق مکتبلرینی شرفلندیرن ذوات تورمش و فصاحت و بلاغتده زماننك برنجیسی اولوب فن طبده درجهٔ کمالی بولمش «ورنیل» وفنون جراحیه ده معاصرلرینه تفوق و رجحانیتی مسلم اولان

« أنبروازبری » و جبر کتابلرینی اختصار ایله عدد یرینه حروف استعمالنی اختراع ایدوب فن منطقك علوم سائره یه میزان اولدیغی کبی علم جبری دخی فن مساحه یه میزان اتخاذ ایتمش اولان « واپت » نام ذاتلر ظهوره کلمش و پارسده کائن « اوور » سراینك خریطهٔ معماریه سنی رسم وتحدید ایدن « بیاراقو » و « مودون » ایله « تویلری » سرایلرینی فن معماری یه تطبیقا ترسیم ایلیان « والباردولورم » نام مهندسلر عرض کالای هنر ایلمشلر در

واقعا فرانسه او عصرده هرنقدر مدنیتك درجهٔ کماله ایرمش وعالم مدنیتده ایلرولیان ملتلرك الك چوغنه تفوق ایلمش ایسه ده اوزمانلرده فرانسه لسانی شائبهٔ زوائددن مبری اولمامسندن طولایی امثالنه مماثل درجه ارتقا ایده مامش ایدی ۰ عصر مذکورده اشتهار ایدن فرانسزلردن « آمیو » ودیکری « مارو » اولوب بونلرك برنجیسی فن انشاده و ایکنجیسی قریحهٔ شعریه ده مالك اولدقلری سلاست وسلامت سلیقه اعتباریله اقرانلری ارا‌سنده کسب تمیز ایتمشلر در

فرانسه مشاهیرندن بری دخی هجویاتده اخلاق وافعال سیئه یی قوشادوب کیدرمك خصوصنده اشتهار بولمش اولان « روبلی » نام ذات ایله معانیٔ مطلوبه نك تعبیرات لطیفه ومناسبه ایله طریق افاده سنی تسهیل ایدن « مونتان » نام فلیسوف مشهور در ۰ عصر مذکورده ایتالیاده دخی اصحاب صنایعدن « رفائل » و « میکلانش » و « دوانیش » کبی ذوات ایله یاغلی بویا وفن معماری ورسامیده ید طولاسی اولان بعض مشاهیر ابراز اهلیت ایدوب بونلر

وبونلردن

و بونلردن تلمذ ایدن ذوات واسطه‌سیله اوروپانك نواحئ سائره‌سنده الله ایشلنان صنایع ظریفه تازه رونق بولمشدر ۰

یدنجی عصرده اوروپا علوم ریاضیه وادبیه‌ده درجهٔ منتهایه واصل اوله‌رق بو ایسه معارف وفنونك ترقیسنه مدار اعظم اولان علما وفضلانك چوقلغندن وجود بولمشدر که اعصار ماضیه‌ده مشاهیر علمادن عد اولنانلر او عصرك عوام ناسی صره‌سنده عد و شمار اولنور ایدی ۰

علی الخصوص فرانسه اهالیسی او عصرده معارف سائره‌ده ترقی ایدرك نظما ونثرا فصاحت وبلاغتده اوروپانك سائر اهالیسنی کچمش وصنایع نفیسه‌ده دخی کسب تمیز ایتمشدر ۰ عصر مذکورك مشاهیرندن بری فن حساب و طبیعیات و انشاده بین الاقران کسب تمیز واشتهار ایدن « پاسقال » نام ذات اولوب « له‌ترده پروونس » نام کتابی تألیف ایتمش واشبو تألیف فن ترسلده میدانه چیقارلمش اولان اثارك کافه‌سنه شهرتجه تفوق قازانمش وبو تألیفنده هرنه وجهله اولورسه اولسون خلقی خرستیانلغه جلب ایتمك و پاپانك امور سیاسیه‌سنی مدافعه‌یه چالیشمق دأب و عادتی اوزره کچینان جزویتلرك مسلك متخذلرینی جرح وتزییف ایتمشلر ۰ فن هندسه‌ده قواعد جبریه‌یی استعمال ایدن وعلوم ریاضیه مخترعلری اراسنده طبقهٔ اولیده بولنان « ده قارت » نام ذات دخی عصر مذکورك مشاهیرندن اولوب فلسفیات ایله علم فن تهذیب اخلاقده فائق الاقران بر ذات فضائل نشاندر

بوندن بشقه فصاحت و بلاغت ادبیه و مواعظ دینیه‌ده خطبا

وادبای سابقه‌یی کچمش اولان « بوردیلو » و « ماسیالون » نام ذاتلر ظهوره کلمش و بونلردن صکره « بوسوئه » نام ذات دخی تاریخ عمومی‌یه دائر یازمش ومثل سائر حکمنه کیرمش اولان خطبه‌لریله حسن تعبیر و شیوهٔ افاده ده اوروپالیلرجه درجهٔ منتهاییی بولمشدر مؤخرا فرانسز لساننك قواعد شعریه‌سنی تأسیس ایدن « بوآلو » وفن تهذیب اخلاقده اقراننه فائق اولان « لابوردیه » وآثار وتألیفات مشهوره ایله شهرت شعار اولان « فنه‌لون » وتراژدیا و قومدیاده « قورنیل » و « راسین » وکذلك قومدیاده « مولیر » وضروب امثالده « لافونتن » نام ادبای مشهوره‌نك ظهوریله عالم معارف زمان زمان تجدد ایتمشدر

عصر مذکورده المانیاده حکیم مشهور « لیانتس » ظهور ایدوب مشار الیه علم تاریخ وطبیعیاتده وعلی الخصوص فلسفیاتده شهرت کامله قازانمش وینه او عصرده علم هیئت وفلکیاتده انکلیز علماسی اوروپالیلر اراسنده کسب تمیز وتحیز ایتمشدر علمای مشار الیهمدن بری « هالی » نام ذات اولوب مشار الیه خواص هوا ایله مد و جزرك اسبابنی تحریر ومقناطیسك سریانیله قویروقلی یلدیزلرك حرکاتنی تعیین وتقدیر ایتدکدن بشقه اقطار بعیده دن کسب معلومات ایچون مشاق سفریه‌یی ومخاطرات عظیمه‌یی ارتکاب واقتحام ایدرك بو واسطه ایله بحر محیطده کائن « سنت الن » اطه‌سنه وارمش وقسم جنوبیده بولنان یلدیزلرك خریطه‌سنی مذکور اطه‌نك طاشارینه حك وترسیم ایتمش اولدیغندن بو واسطه ایله انکلتره ده کائن « غرنیچ » رصدخانه‌سی شرف و مزیت

قازانمشدر بوندن صکره فن فلکیاتده ملاحظات عدیده سی اربابی طرفندن عین قبول ایله تلقی اولنان « نیتون » نام ذات کتبخانهٔ عالمه زیب وفر ویره‌رك فضل وعرفانده کسب ایلدیکی شهرت وشان ایله فضلای سالفه‌یی اونوتدیرمش وفن فلکیاتی بشقه برزنك وقالبه فراغ ایده‌جك براثر جلیل براقوب بو یوزدن عالمك نظر استغرابنی جلب ایتمشدر اوعصرده انکلتره‌ده شعرادن « دراندن » و « بوپ » نام ذاتلر ایله منشیلردن « اودسون » نام ذات دخی شهرت بولمش ایدی

اون سکزنجی عصرده فرانسه مشاهیر منشیاندن بش ذات مالك اولوب بونلر فن فلسفیاتك تمهید قواعد وقوانینیله طریق تعلیم وتعلمی ایضاح ایتمشلردر بونلردن بری « فونتنل » نام ذاتدرکه آنك تعبیرات حسنهٔ فلسفیه ایله یازدیغی کتابلر حسن انسجام بولمش وبریسی دخی « بوقون » نام ذاتدرکه افلاطون ایله مقارن طوتلمشدر

بریسی دخی « پلین » نام ذاتدرکه ابقای نامنه وسیله اولان کتابنده شاهد دلپسند فلسفه‌نك قامت زیباسنه کالای حسن تعبیر اکساسیله تزیین ولطافت طبعنی اظهار وتبیین ایلمش اولدیغی کبی « مونتسکیو » دخی کتب سیاسیه‌نك جمع وتألیفنه صرف همت ایدوب امور سیاسیه‌ده ید طولاسی اولدیغی آثاریله میدانه قویمش وروما دولتنك بیویوب توسع ایتمسی ومتعاقبا انحطاطه یوز توطوب منقرض اولمسی اسبابنه دائر یازمش اولدیغی تألیف جلیل مشار الیهك سیاسلکنی اثباته کافی دلائل علنیه‌دن

بولنمش اولدیغی کبی حقوق انسانیه‌یی اوچ قسم ایدوب بوکا دائر اولان مسائل مهمه‌یی موضوع بحث ایتمش اولدیغی «وحکمت القوانین» نامنی ویردیکی اثر جلیلی دخی فضل و هنرینه بشقه‌جه برجمیلهٔ جلیله‌در

اقسام مذکوره‌دن برنجیسی حقوق بین الملل که مناسبات سیاسیه وتجاریه‌جه بین الاهالی معتبر اولان حقوقدر . ایکنجیسی دولتك تبعه‌سی وتبعه‌نك دولتی اوزرینه اولان حقوقیدر . اوچنجیسی اهالینك بر برلری میانه‌لرنده اولان حقوقدر . مؤلف مومی الیه حقوق انسانیه‌یی بو وجهله اوچه تقسیم ایتدکدن صکره دولتلرك حالنی دخی اوچه تقسیم ایدوب درکه

« اقسام دولیه‌دن برنجیسی بطریق التوارث خلفا عن سلف انتقال ایدوب هیچ بر قید ایله مقید اولمیان حکومت مطلقه‌در ایکنجیسی کذلك وراثت طریقیله انتقال ایدوب فقط تصرفات واجرا آتنده قوانین موضوعه احکامیله مقیددر . اوچنجیسی قوانین ایله مقید اولان بر حکومت جمهوریه درکه سیاسیونك اصطلاحنجه قوانینك اقتضاسنه کوره مملکتك اداره‌سنه حسن رابطهٔ ویرمك ایچون ملت طرفندن دولتلرینه بر رئیسك انتخابندن عبارت اولوب بو انتخاب دخی یا قید حیات ایله مشروط ویاخود مدت معلومه ایله مقید اولدیغی جهتله رئیسك وفاتی وقوعنده ویاخود مدت ریاستك انقضاسنده دیکرینك انتخابی اصول موضوعه‌دندر »

مؤلف مشار الیه دولتلری اقسام مذکوره‌یه تقسیم ایلدیکی

صره‌ده اقسام ثلثه‌دن ترتب ایدن خیر وشر ونفع وضرری برر برر شرح وتعداد ایلمش وبو تألیفی دخی اورپالیلرجه علم حقوقده بر قانون صحیح معیارنده اخذ وتلقی اولنمشدر . مشار الیهك تشبیهات بدیعه‌سندن بری ده حکومت مستبده‌یی میوه دوشیرمك ایچون اغاجی کوکندن کسمك حرکتنی اختیار ایدن ادمه تشبیه ایلمسیدر

عصر مذکورده ظهور ایدن فرانسه مشاهیرینك دردنجیسی « دالامبر » وبشنجیسی « کندیاك » نام ذاتلر اولوب مومی الیه « دالامبر » برچوق آثار برکزیده‌نك تألیفنه موفق اولدیغی کبی « کندیاك » دخی انکلیزلردن نام ذاتك فن فلسفه‌ده تألیف ایلدیکی کتابك مسائل مندرجه‌سنی شرح وایضاح ایله درجهٔ تحقیقه واردیرمشدر . اون سکزنجی عصرك مشاهیرندن بری « وولتر » درکه صحرای وسیع الانحای شعر وانشاده علم افراز فصاحت وبین الملل اکتساب صیت وشهرت ایدرك اکرچه عقیده بوزقلغندن طولایی کندیسی احکام شرعیه ودینیه‌یه حرمتسزلکده بولنمامش اولسه ایدی شهرتی بر قاتدها تزاید ایدوب هرکس اثار علمیه‌سندن دها زیاده مستفید اولوردی

اون سکزنجی عصرك مشاهیرندن بریده « ژان ژاق روسو » نام ذاتدرکه دائرهٔ طبیعت خارجنده برحسن تعبیره مالك اولوب اثار شعریه ودقایق ادبیه خصوصنده « وولتر » ه مماثل بر ذات کامل وفاضل اولدیغی عند الادبا مسلمدر .

١٧٨٩ سنه سنده وقوعبولان فرانسه اختلالنك اسبابنی تهیئه ایدن

مشار الیه « وولتر » ایله « ژان ژاق » اولوب جمعیتلرده ایراد ایلدكلری مؤثر مقاله‌لر و وقت و حاله مناسب نطقلرله اختلالی استعجال ایلمشلردر .

عصر مذكور مشاهیرندن بریده معانیٔ دقیقه‌یی تعبیرات نفیسه ورقیقه ایله تنویر ایدن « ژان باتیس روسو » ایله برمقامهٔ فلسفیه‌یی حاوی اولوب صك و سبكده‌كی آثارك الك كوزلی اولان « ژیل بلاس » نام كتابك مؤلفی « اوسارژ » نام ذات اولوب بونلردن صكره « اسوچ » ده فن طبیعیاتده « یوناوس » نام ذات كسب اشتهار ایتمش وعین او عصرده دخی المانیاده « غوت » و « شیللر » نام شاعرلر توره‌مشدركه برنجیسی شاهد نازك ادای ادبیاتك پرتو افزای حس و انی وایكنجیسی المانیاجه اوینانیلان تیاترولرك مجدد ثانیسی عنوانی دیباجهٔ شرف وشانیدر . كذلك انكلتره ده وطنلرینی سر منزل شرف و اعتباره ایصال ایده‌جك اوچ مورخ ظهور ایدوب بونلر « ریبون » « هی یون » و « روبرتسون » نام ذاتلردركه بونلری متعاقب علم ریاضیاتده . اقونومی پولتیق یعنی فن اقتصاد سیاسیده اقرانه فائق اولان « آدم سمیت » ایله فن جراحیده شهرت قازانمش اولان « ولیم هانتر » وقرنداشی « ژون » وصویك اجزاسنی تحلیل ایدن « قاوندرژ » نام ذاتلر ظهوره كلمش اولدیغی كبی فلكیوندن « براتلی » « هرشل » ایله جاذبهٔ مقناطیسیه‌یه متعلق اسرارك كشفیله ابقای نام ایتمش اولان « بەنژه من فرانقلن » عالم مدنیتی ازسرنو احیا ایتمشدر . عصر مذكورده انكلیز مشاهیرندن

بریده پاموق بوکمکه مخصوص آلتی اختراع ایدن « ارغرایت » نام ذات اولوب بوندن صکره آلت مذکوره یه نظام ویره‌جك قوهٔ خارق العاده‌یی قازاندیره‌جق اولان تعدیلات واصلاحاتك اختراعنه موفق اولمش عوام ناس صنفندن اوچ شخص ظهور ایدوب بونلرده « سمتین » « فیلوتن » و « جیمس وات » نام ذاتلردر . ایشته اك اول « نیوقن » نام ذاتك اختراع ایلدیکی آلت بخاریه دن صورت غریبه ده کیفیت استفاده نك کشف و اختراعنه موفق اولان مومی الیه « جیمس وات » نام ذات اولدیغی کبی مومی الیه مهندس « براتلی » نك الندن بر چوق خدمات عجیبه سرنمای ساحهٔ وجود اوله‌رق بو واسطه ایله انکلتره ده طرق ومواصلات قات قات تزاید بولمش واوته‌دنبرو معطل وخراب اولان مملکتلرده آچدیریله‌رق بو یوزدن ال ایشلرینك نتایج حسنه‌سی چوغالمش وانکلتره‌نك دائرهٔ تجارت وثروتی توسع ایدرك امورسیاسیه‌جه دخی نقطهٔ منتهای شرف ومنزلته وارمشدر چونکه قطعاً صعوبت چکمکسزین جواهر معدنیه‌یی چیقارمق واماکن بعیده دن پاموق وکتان وبوکا مماثل خام اشیانك جلبیله آز بر وقت ایچنده بونلردن اقمشهٔ نفیسه نسج ایتمك کبی فوائد جلیله آلات مخترعهٔ مذکوره نك نتایج حسنه سندندر . خلاصه دائرهٔ تجارتك توسعیله اك اوفق قصبه‌لر بیویوب عادتا بیوك شهرلر زمره سنه کچمش وهربری بر بندر کاه تجارت حالنه کیرمشدر . امور تجارتده وقوعبولان تبدلات عظیمه ایچون مختصرا شویله جه بر مثال کوستره بیلورز . مثلا :

اون سکزنجی عصرك اوائلنده انکلتره مملکتلرندن چیقان معمولات

قطعیه سنه ده بشیوز بیك فرانق كچمز ایكن عصر مذكورك اواسطنده معمولات مذكوره نك اخراجاتی سنه ده بشیوز ملیون فرانغه واره بیلمشدر . اون طقوزنجی عصرك اوائلی رجالی بحثنه كلنجه : عصر مذكورده ساحه زیب ظهور اولان فضلا وادبای مشهوره ایله صنعت وحرفتده ابراز ماثر كمالات ایدن ترقی پرورلرك مقداری درجهٔ حدو احصادن افزون ونوع بشرك حسن حالی انتاج ایده جك مساعیٔ مشكوره ده بولنان ذوات ایسه احاطهٔ قید وتحریردن بیرون اولدیغی وحكمداران ذیشان ایسه اسباب مدنیتك ترقیسیچون جائزه ونشانلر ویرمك وهم جنسلرینی فائده لندیره جك وابقای نام وسیله اوله جق مواد ممكنه یی موضع بحث ایتمك اوزره یاپیلان جمعیتگاهلره كسب شهرت ایدنلرك هیكللرینی اقامه ایتمك كبی ترغیبات وتشویقاتده بولندقلری ایچون بووادیده ارتق عنان قلمی چكوب سوزی قیصه كسمكی مناسب كوردك .

﴿ كشفیات واختراعاتك خلاصه سی ﴾

اون دردنجی عصرك اوائلنده اوروپالیلر عربلردن اخذ وتلقی ایلدكلری پوصله یی كمیلرنده استعماله باشلادیلر . پورتكیزلیلر افریقای غربینك سواحلندن برقاچ جهت كشف ایتدكلری كبی عربلرك « زعزعه » تسمیه ایدوب او وقتدن برو « امید برونی » نامی ویرلمش اولان موقعدن دخی افریقانك جهت جنوبیه سنی

احاطه ایتمشلر و بو واسطه ایله بحرا هند یولینی بولەرق اوسواحلده برقاچ مستعمرات احداث ایلمشلردی .

١٤٣٦ سنه میلادیه سنده المانیاده صنعت طباعت اختراع اولنمش و ١٤٦٦ ده فرانسه ده کائن ایون شهرنده حریر فابریقه سی وجوده کتیرلمش اولدیغی کبی ١٤٩٤ ده « قریستوف قولومب » امریقایی کشف ایتمشدر . اون یدنجی عصرده انکلتره فرانسه ده پاموق فابریقه سی احداث ایدلدیکی کبی رصد دوربینی و پوسته و میزان الهواکبی شیلر ظهوره کلمش و ١٦٤٨ ده اورپاده « کینه کینه » شرابنک استعمالی شیوع بولوب ١٦٦٧ ده دخی پارسده دوشەمەنك اعلی جنسنك نسجنه مخصوص بر فابریقه یاپدیرلمشدر .

١٧٤٠ ده انکلترەده چلیك فابریقه سی احداث اولندیغی کبی بیك یدییوز اللی ایکیده فرانقلن « پاراطونر » یعنی جاذبۂ صاعقه یی اختراع ایتمشدر . ١٧٤٠ ده صاغر و دلسز و کورلره اوقومق و یازمق اوکرتمك ایچون پارسده بر تعلیمخانه تأسیس ایدیلوب مؤخراً سائر اوروپا ممالکی ده بو اثره اقتفا ایتمش و حتی بو کونکی کونده اصناف مرقومه نك تعلیمنه مخصوص اولەرق یوز اللی تعلیمخانه نك موجود اولدیغی جملهٔ تحقیقاتدن اکلاشلمشدر .

١٧٧٦ ده اطبادن انکلتره ده « برکنی » شهرندن دوقتور « ژنر » تلقیح جدری یی اختراع ایتمشدر انکلیز فرانسز و امریقا مؤرخلری آلت بخاریه نك اختراعنده اختلاف ایدوب هر بری اختراع مذکوری مملکتی اهالیسنه عزو و اسناد ایتمکده ایسه ده فرانسه فلکیونندن « آراغو » نام ذاتك تحقیقنه کوره اول امرده اسکندریه لی

ماكنه‌جى « هيررون » نام ذات قوهٔ بخاريه ايله بوندن تحصيلى ممكن اولان منافعى ميلاد عيسادن يوز يكرمى سنه اول نظر تدقيق وملاحظه‌دن كچورمشدر . وفقط مومى اليهك بو بابده اولان رأى وملاحظاتى برقاچ عصر نتيجه‌سز قاله‌رق مؤخرا بيك بشيوز قرق اوچ سنهٔ ميلاديه سنده اسپانيالى « پلاس قودى غراى » نام ذات حصولى ممكن اولان قوهٔ بخاريه ايچون دستورلر تحرير ايتدكدن واستعمالنه دائر ملاحظات بيان ايلدكدنصكره فرانسه‌لى « سدلوه‌ون دوكز » نام ذات ١٦١٥ سنه‌سنده قوهٔ بخاريه ايچون اولوجهله بر دستور ياپمش و ١٦٦٣ ده انكلتره‌لى « ورشستر » نام ذات بوخصوصده كسب اختصاص ايتمش ايسه‌ده قوهٔ مذكوره ايله استفاده ايتمك ايچون نتايج فكريه‌سى درجهٔ كفايه‌يه واره‌مامشدر

مؤخرا ١٦٩٠ سنهٔ ميلاديه‌سنده قوهٔ بخاريه‌نك قابليتنه دائر فرانسه مهندسلرندن « ده‌نيس پاپين » نام ذات صرف ذهن وافكار ايدرك نهايت ١٦٩٥ ده هوان التنه مشابه بر آلت بخاريه‌نك اختراعنه موفق اولمش وآلات نارينك قابل قبض وبسط اولمق قوتنه مالك اولديغنى الك اول استخراج ايدن مهندس مومى اليه اولوب بخارك شدت حرارت زماننده منبسط وصغوديغى اثناده منقبض اولديغنى اثبات ايتمشدر . بوندنصكره ذكرى سبقت ايدن انكلتره‌لى « جيمس وارت » نام ماكنه‌جى مهندس مومى اليهك كشفياتنى ايلرو كوتورمكه اعتنا ايدوب نهايت اون سكزنجى عصرك اواسطنه طوغرى اختراعات

مذكوره‌يى

مذكوره‌يی نظر اهميته المش و آلت بخاريه‌نك اجزای سائره‌سی اصلاحيچون دقايق فكريه استعمالنه مراجعت ايتمش اولديغندن عادتا آلت بخاريه‌نك اختراعی كنديسنه اسناد اولنمق صلاحيتنی حائز اولمشدر . مهندس مشار اليه « دهنيس پاپين » اختراع كرده‌سی اولان آلت بخاريه واسطه‌سيله درياده سير وسفرك امكانی درميان ايتمش و بونك كيفيتنی دخی صورت واضحه‌ده كوسترمشدر ١٧٣٦ ده آلت مذكوره‌نك كميده استعمالی ايچون انكليز « جون تان هلس » نام ذات دولتدن امتياز الدی ايسه‌ده اسباب موجبه‌نك اكمالنه موفق اوله‌مديغی ايچون فعلياتنك نتيجه‌سندن او قدر استفاده اولنه مامشدر . ١٧٧٥ ده فرانسه‌لو ماكنه‌جی « پريا » برنجی دفعه اوله‌رق بر واپور اعمال ايتمش واوچ سنه صكره فرانسه‌لو « ژوفوروی » نام ذات دخی آلت بخاريه‌يی اختراع ايدوب فرانسه‌ده كائن « دوب » نهرينه ايندیرمش و ١٧٨١ ده دخی فرانسه‌ده كائن « صون » نهرينه « بريول » بر واپور ايندیره‌رك يوزديرمش ومؤخرا آلت مذكوره‌نك استعمالنده موفقيت كامله‌لری مشهود اولان انكلتره‌ده بر جماعت توره‌مشدر كه بونلردن « ميلر » ١٧٩١ ده واورد « ستينهوب » ١٧٩٥ ده و « سيمنقتن » ١٨٠١ ده سرنمای عالم شهرت اولشلردر . اون طقوزنجی عصرك اوچنجی سنه سنده امريقالی « ولتن » نام ذات پارسده آلت مذكوره‌نك استعمالنی ميدان تجربه‌يه قويه‌رق كنديجه موفقيت اماره‌لری حس ايتمش و بنابرين وطنداشلرندن « ليونستن » نام ذات ايله برابر سنهٔ

مذکوره اغستوسنك طقوزنجی کونی «صون» نهرینه صورت مکمله ده و یاندن چرخلی بر واپور ایندرمشلردر شو قدر وارکه دولتك عدم اعتناسندن طولایی فرانسه ده اثر نافع مذکور رهین قبول اولمیه رق مومی الیه اوراده سعینك هبایه کیده جکنی اکلادقده اختراعکرده سنی الوب وطنی اولان امریقایه کوتورمش و اوراده موقع اشتهاره قویمش اولدیغندن فرانسه اهالیسی او عصرده دولتك بویله بر نتیجهٔ عالیه نك تلقی و قبولنه میل و خواهش کوسترمامسنی سوء طالعدن عد ایدیورلر

اون طقوزنجی عصرك التنجی سنه سنده «قلرملهت» نام واپور نیورقدن فیلادلفی یه کتمش و ۱۸۱٤ سنه سنده مومی الیه بر فرقتین انشاسنه باشلامش ایسه ده عمری وفا ایتمیوب ناقص قالمشدر . مومی الیه مدت حیاتنده مملکتنده برقاچ واپور انشا ایتدیروب بونلردن بریسی «ولطن» نام واپوردر که اثنای راهده ناپولیونی سنت الن اطه سنه کوتورن یلکن کمیسنه تصادف ایدوب مشار الیه مذکور واپوری سمند تیزرو کبی دومانندن قویروغنی جو هوایه قالدیروب کتدیکنی کوردکده کندی مملکتنك غیریسنده ظهور ایدن بویله بر اثر جلیل نافعك تلقیسنه روی موافقت کوسترمدیکندن بیان ندامت ایتمشدر

مشار الیه «ولطن» حذاق واذکیای مهندسیندن اولوب قوهٔ بخاریه یه دائر جمع و ترتیب ایدیلان دستورلرك کافه سی کندیسنك وضع ایتدیکی قوانین و قواعد اساسیه دن استنباط اولنمش و مؤخرا واپورلر بربرینی متعاقب و تدریجا اوروپانك هر طرفنه

یاپلمشدر . یاندن اولان چرخه بدل قویرقدن ویده استعمالی بخشنه کلنجه : ایلك اول بونی موقع فکر وملاحظه یه قویان ۱۷۲۰ ده فرانسه لو « دوکی » و ۱۷۶۸ ده « بوقتون » نام ذاتلر اولوب مؤخرا ۱۸۰۳ سنه سنده « شارل دولری » نام ذات آلت مذکوره یی ایشلتمکه رخصت المش ایسه ده بوکا صرف واتفاقی لازمکله جك مبالغك فقدانندن ناشی سعی و همایه کیدوب بو فکردن واز کچمش و بنابرین اسوج مشاهیرندن « اریکسون » نام ذات فرصتی غنیمت بیله رك ۱۸۳۶ دن ۱۸۴۴ سنه سنه قدر بو یولده چالشمش و نهایت ۱۸۴۵ ده نتیجهٔ مطلوبه یه نائل اوله رق بو کونکی کونده آلت مذکوره نك استعمالی شیوع بولمشدر

۱۷۸۳ سنهٔ میلادیه سندن فرانسه لو « مونغولفی » نام ذات اختراع ایلدیکی بالون واسطه سیله هوایه اوچمشدر ۱۷۹۴ ده معدنیاتی اریتمك و تلغراف کهربائیده قوللانلمق اوزره « ولطا » نام ذات بر آلت اختراع ایتمشدر .

۱۸۰۱ سنه سنده چولحه اصنافندن « ژاقا » نام ذات ال اعانه سنه مراجعت اولنمیه رق هر درلو اقمشه یی نسج ایده بیله جك بر آلتك اختراعنه موفق اولمش و بو واسطه ایله منسوجات خصوصنده بر تبدل عظیم وقوعه کلوب بو یوزدن اقمشهٔ حریریه و سائره نك نسجنه مخصوص اولان « لیون » فابریقه لری بیوك بر شرف و اعتبار قزانمش و بنابرین شهر مذکور اهالیسی ممنونیتلرینی اظهار

ایچون مذکور نو ایجاد التك هیكلنی شهرك اورته سنده كائن میدانلقده وضع و اقامه ایتمشلر در

١٨١٦ سنه سنده لوندره ده غازك استعمالی شیوعه باشلامش اولدیغی كبی قاعدهٔ مخصوصه واسطه سیله هر سویله نیلانی یازه بیلمك فندن عبارت اولان » استنوغرافی » صنعتنك قواعدی « سكوتلانده اهالیسندن « رامزی » نام ذات طرفندن وضع وتأسیس اولنمشدر ١٨٢٩ سنه سنده انكلیز « ستیونسن » نام مهندسك اختراع كرده سی اولان تیمور یول اوزرنده صورت مكمله ده برنجی دفعه اوله رق بر واغون یوریدلمشدر و « یدیستون » نام ذات دخی تلغرافك استعمالی موقع اجرایه قویمش و « نیپسی » ایله « داغیر » نام ذاتلر دخی فطوغرافی صنعتنی اختراع ایله بو یوزدن كرك فلكیات و كرك طبیعیات فنلرینك ترقیسنه بیوك بر خدمت ایتمشلردر .

اوروپانك میدان مدنیتده ترقیسی ـ كه یوقارودنبری دوكوب صایدیغمز آثار جلیله و اختراعات مفیده انك نتایج مسعوده سندندر » انجق فنون وعلومك طریق تعلم وتلقیسنی اچوب اسباب استحصالنی اكمال ایله میسر اولمش و فرانسه ممالكی دخی اصول و مراتب تعلیم وتعلمده حسن رابطه وانتظامجه ممالك سائره یه شرف ومزیت قزانمشدر بو خصوصده بزی برلرینك اثرینه اقتفا ایتمش اولان ممالك سائره مقیاس اتخاذ قلنمق اوزره اول امرده فرانسه نك اصول تدریسیه جه اولان ترقیات و تنسیقات مستحسنه لرینی درمیان ایتمكی تصویب ایلدك .

شویله كه فرانسه لرجه طلبهٔ علوم مبتدی . متوسط . منتهی نامیله

اوچ طبقه یه منقسم اولوب فنون متداوله دخی سهولت وصعوبتنه کوره اوچ طبقه یه تقسیم اولنمشدر .

فنون اولیه علم اخلاق . اصول دیانت . اوقویوب یازمق . مفردات لغویه . اصول حساب . اوزان و اکیال . اصول تاریخ . جغرافیا . مبادئ سریات طبیعیه . فن طبقات الارض . مبادئ فن زراعت وحرفت . قانون حفظ صحه . اصول مساحه . تخطیط اراضی . رسم . موسیقی . وجمناستیق . فنلرندن عبارت اولوب بونلر دولت طرفندن پای تختده وایالاتك مقر حکومتلریله کویلرده اقامه ایدیلان مکتبلر ایله اصحاب مبرات و جمعیات خیریه طرفندن تأسیس اولنان دار الشفقه لرده تدریس اولنیورلر . فنون اولیه اله کتیرلدکدن صکره تحصیلی لازم کلان ایکنجی طبقه فنلری اسکی و یکی لغتلر ایله علم بیان منطق . فلسفه . ریاضیات . طبیعیات . تاریخ کبی فنلردن عبارت اولوب بونلر دخی دولتك مکاتب خصوصیه سیله مکاتب ملیه و پاپاس یتشدیرمك ایچون تخصیص اولنان کوچك موقعلرده تعلیم اولنور . منتهی طبقه سنده بولنان طلبهٔ علومدن بعضلری مکاتب عالیه یه و بعضلریده امتحاندن صکره اجازتنامه ویرمك صلاحیتنی حائز . و فنون عالیه وانشا تدریسیله مشغول اولان جمعیتلره کیره بیلیرلر . بو جمعیتلرده فلسفهٔ الهیه . علم حقوق . فن انشا وبوکا مماثل شیلر اوقونور . مذکور جمعیتکاهلر دخی بش صنفه منقسم اولوب بونلردن بریسی سکز جمعیتکاهه منقسمدر که هر برینك وظیفه سی یالکز فلسفهٔ الهیه یی نشر و تعلیمدن عبارت ایسه ده آلتیسی قاتولیك اعتقادی و ایکیسی پروتستان مذهبی مقتضاسنه کوره

فن کلامی تطبیقه اعتنا کوستریورلر . فرائض دینیه . علم اخلاق . کلیسا نظامنامه‌سی . عبرانی لسانی دخی فن کلامك یعنی فلسفهٔ الهیه‌نك فروعندن معدود در . مذکور جمعیتلرك ایکنجی صنفی دخی طقوز جمعیتگاهه منقسم اولوب بونلرك وظیفه‌لری علم فقهی تدریسه منحصردر که انلرجه علم مذکور قوانین عمومیه . روما قانونی . قانون مدنیت جزا قانوننامه‌سی . اصول محاکمات . مملکتلرك قانونلرینه درجهٔ مجازاتك تطبیقی . قانون تجارت ادارهٔ عمومیه قانونی . حقوق بین الملل . فرانسه قانونی کبی فنون اساسیه‌دن عبارتدر . جمعیتلرك اوچنجی صنفنه گلنجه . بودخی اوچ جمعیتگاهی شامل اولوب بونلرك وظیفه‌سی دخی تشریح . ترکیب حیوان . طبك تاریخ طبیعیسی فن جراحی قانون صحت . تشخیص امراض ظاهریه و باطنیه . اصول معالجه . مواد ادویه . فن قباله کبی علملری تعلیم ایتمکدر . فرانسه‌ده اجزاجیلق اصولنی تعلیم ایتمك ایچون بیوك بیوك مکتبلر موجود اولدیغی کبی فن طبك تعاطیسنه کسب استعداد ایتمك اوزره برچوق اعدادیه‌لر دخی بولنور . دردنجی جمعیت دخی برقاچ جمعیتگاهی شامل اولوب اوراده علم هیئت علم نجوم . جبر . هندسه . جراثقال . فوطوغرافیا . علم کیمیا . طبیعت ارض فن نباتات ترکیب نباتات . علم طبایع الحیوانات کبی فنون مفیدهٔ جدیده اوقونمقده در .

بشنجی صنف دخی برقاچ جمعیتگاهی محتوی اولوب بونلرده فن انشا ایله سائر علوم ادبیه و فلسفه وتاریخ فلسفه و یونان و اجنبی ادبیله لاتین و فرانسز اشعاری و نحو وتواریخ قدیمه وجدیده

جغرافیا کبی فنلر تدریس اولنمقده اولوب بونلردن ماعدا فنون مذکورهنك تعلیمنه کسب استعداد ایتمك اوزره دها بشقه مکتبلر واردرکه انلر ده فرانسه تاریخیله جغرافیای طبیعی وسیاسی وعلم رسامی دخی اوقونور .

فرانسه ده السنهٔ شرقیه تعلیمی ایچون بر مکتب و بلدانك عرض وطولنی المق اصولنی اوکرتمك ایچون ده برمحل مخصوص بولندیغی کبی برده میری رصد خانهسی واردر انواع طیور و حیوانات مصبره ایله نادیده طاشلرك وضعنه مخصوص برموزه خانه وجغرافیا خریطهلرینی ترسیم ایتمك اوزره برده مکتب سلطانی بولنور . ال ایله ایشلنان صنایع نفیسهیی اوکرتمك . رسم آلمق و فن موسیقی ایله تیاتروده جاری اصول محاورهیی تعلیم ایتمك ایچون آیری آیری میری مکتبلری واردر . یوقاریدن بری حصر و تعداد ایتدیکمز مکتبلرك کافهسی معارف عمومیهنك صحابت ونظارتی التنده اولوب خصوصی مکتبلرده دخی تهذیب اخلاقه دائر اولان درسلرك قوانین بلدیهیه توافق ایدوب ایتمدیکنه نظارتی شامل ایسهده امور ادارهیه قاریشهمز

بومکتبلردن بشقه فرانسه ده فضلای علمادن مرکب برقاچ « انجمن دانش » واردرکه برنجیسی « فرانسه انجمن دانشی » ایکنجیسی « خطوط قدیمه انجمن دانشی » اوچنجی « فنون انجمن دانشی » دردنجیسی « صنایع نفیسه انجمن دانشی » بشنجیسی « امور سیاسیه وتهذیب اخلاق انجمن دانشی » ناملریله یاد اولنمقده اولوب برنجی انجمنك وظیفهسی فرانسز

لسانی اصلاحله قواعد کلیه‌یه ربط ایتمك . ایکنجی انجمنك
وظیفه‌سی خطوط قدیمه‌یه دائر قاعده‌لر وضعیله السنهٔ علمیه‌یی
خلاصه‌لندیرمك و هیاکل و تواریخ قدیمه‌یی نظر اعتباره آلمق .
اوچنجی انجمنك وظیفه‌سی‌ده فنون سائره‌یه متعلق تألیف وآثاری
نشر ایتمکدن عبارتدر . دردنجی انجمنك وظیفه‌سی ایسه فن
معماری . یاغلی بویا . تصویر . موسیقی فنلرینی ایلرولتمکدن
عبارت اولدیغی کبی صنایع نفیسه مکتبنه دخول ایچون کسب اهلیت
واستحقاق ایدنلرك تعیینی بو انجمنك وظائف مخصوصه‌سندندر .
بشنجی انجمنك وظیفه‌سی فن فلسفهٔ علم حقوق فن اقتصاد
سیاسی . تاریخ فلسفهٔ عمومیه . ادارهٔ سیاسیه و مالیه فنلرینك ترقیسنه
چالیشمقدن عبارت اولوب بو جمعیتلردن هر برلری مؤلفلره مقدار
مخصوص جائزه ویرمك و یاخود آثار تألیفیه‌نك ذکرینه کوره
مدالیه اعطا ایتمك صلاحیتنی حائزدر . بو بابده ویریلان جائزه‌لر
آثار جدیده اختراعنه ترغیب ایچون بعضا دولت طرفندن و بعضا
اعیان مملکت جانبندن ویرلمکده‌در . فرانسه‌ده فنون حربیهٔ
بریه و بحرینك تعلیمی ایچون بشقه‌جه مکتبلر اولدیغی کبی
معارفك اسباب ترقیسنی تحری ایتمك و زراعت و صنایعه رواج
ویرمك وظیفه‌سیله مکلف بشقه بشقه جمعیتلر بولنورکه بونلرك
جمله‌سندن اوله‌رق بری طبیه . بری موزه‌خانه و دیکری ترغیب
صنایع محلیه جمعیتلرندن عبارت اولوب فن نباتات ایچون
اتخاذ اولنان جمعیت مرکزیهٔ میریه ایسه مملکتده موجود اولمیان

نباتات و اشجاری بلاد سائره‌دن کتیروب یتشدرمک اسبابنک احضاریله مکلفدرکه بو واسطه ایله معمورهٔ ارضده موجود اولان انواع نباتات و اشجارک کافه‌سی بوکونکی کونده همان فرانسه ده بولنه‌بیلور. بوندن بشقه جغرافیا . فن طبقات ارض . کائنات الجو . فن ملل و نحل . احوال آسیا . اقتصاد سیاسی . مبادیٔ علوم . فن جراحی . ترکیب انسان . فرانسه تاریخی . کبی علملر ایچون پارسده ایری ایری جمعیتلر بولندیغی کبی ایالتلرده دخی بوکا مماثل جمعیتلر واردر .

فرانسه ده معدنیاته متعلق فنونی تعلیم ایچون متعدد مکتبلر و اصول تجارت ایچون بر مکتب عالی بولندیغی کبی دولتک حمایه‌سی التنده اوله‌رق اصول تجارتی تعلیم ایتمک اوزره خصوصی موقعلر آچلمش و بیطراق تعلیمنه دخی جانب میریدن اوچ مکتب اقامه ایدلمشدر . فن زراعت ایچون دخی اوچ مکتب موجود اولوب نظریاتی عملیاته تطبیق ایتمک اوزره اللی ایکی دونم یر تخصیص اولنمش و فن زراعتی نشر و تعمیم ایتمک اوزره کسب مهارت ایدنلرک معلومات مکتسبه‌لرینی نشر ایچون مواقع مخصوصه‌یه کوندرلملری اصول اتخاذ اولنمشدر . زراعت مکتبلرندن بعضلری دائما آچیق طوتلقده و بعضلری اوقات مخصوصه‌ده فتح و کشاد ایدلمکده در . یوقاریدن بری بسط و بیان ایلمش اولدیغمز فنون و علوم جلیله و مفیده‌نک تفصیلاتنه کسب اطلاع ایتمک آرزوسنده بولنانلر رفاعه افندینک « تلخیص الابریز » نام اثر جلیلنک اون اوچنجی فصلنک اوچنجی مقاله‌سنه مراجعت

ایتمك اقتضا ایدر . زیرا مشارالیه اثر مذکورنده فرانسه ملتنك علم افراز مدنیت اولدیغی اسباب و آثارینی برر برر کشف و تدقیق ایلمشدر .

مؤلف حضرتلری اوروپاده کتبخانه لردن طریق استفاده‌یی ارائه ایلدیکی صره ده پرنسلرك تهذیب اخلاقیله توسیع دائرۂ معارفلری ضمننده کوستریلان اهمیت و اعتنایه نقل کلام ایدرك دیورکه : پرنسلرك امر تربیه‌سی ادارۂ ملکیه‌جه اصول معتبره و نافعه دن معدود اولمغله شو وادیده بعض معلومات مختصره‌نك اتیانی مناسب کورلدی . شویله که : اوروپا خاندان حکمداریلرینه منسوب پرنسلردن بری سن تربیه یه بالغ اولدیغی انده او خاندانك رئیسی طرفندن پرنسك حالنه مناسب علوم وفنونی تعلیم ایتمك وتهذیب اخلاقه مدار اولان معلومات و معارف نافعه‌یی اوکرتمك اوزره ماهر معلملر تعیین اولنور . پرنس اولوجهله تربیه اولندقدن و فنون و معارفده کسب ملکه و مهارت ایتدکدن صکره ممالك اجنبیه‌یی کورمك و هر بر مملکتك ادارۂ سیاسیه واحکام قوانینیه‌سیله اسباب ترقی و تدنیسنی کوزدن کچیرمك و بو مناسبتله ممالك اجنبیه ایله کندی مملکتنك اصول اداره‌سنی بربریله مقایسه ایدوب حکومت باشنه کچدیکی زمانلرده مملکتنجه موجب تدنی اولان اصول اداره دن اجتناب و بادی ترقی اولان تدابیری موقع اجرایه قویمغه شتاب ایتمك اوزره اقتضا ایدن لیاقت و اهلیتی احراز ایچون ممالك اجنبیه‌یی کوروب عبرت المق اصول معتبره دندر . پرنس اون سکز یاشنه کیردکده مجلس اعیانه

مأمور ایدیلور و مجلسك هر بر انعقادنده حاضر بولنورسه ده یکرمی بش یاشنه وارمدقجه رأی ویرمك صلاحیتنی حائز اوله من .

بو اصول حسنه دن ترتب ایده جك فائده بحثنه کلنجه پرنسك مجلسده بولنوب مذاکرات جاریه یه حوالهٔ سمع اعتبار ایتمسیله امور سیاسیه و ادارهٔ ملکیه ده کسب ملکه و مهارت ایده بیلدکدن بشقه اهمیتجه وظایف بشریه نك طبقهٔ علیاسنده بولنان حکمدارلق مسندی ایچون یتشوب بیومکده اولانلرجه برنجی درجه امور معتنادن اولان ارباب سیاست و مأمورینی دولتك درجهٔ لیاقت و اهلیتلرینه بو واسطه ایله کسب وقوف ومعلومات ایتمکدن عبارتدر .

احوالك اختلافنه کوره مقتضیات اموری بیلمك و ادارهٔ ملکیه یه مقتضی اولان معلوماتی اله کتیرمك هرکسدن زیاده حکمدارلره لازم اولوب على الخصوص زمام ادارهٔ مملکت اللرینه تسلیم اولنه جق رجال دولتك درجهٔ معلوماتیله حائز اولدقلری شیمهٔ عدالت و مروت وشجاعت و علو جنابلکك مراتبنی اوکرنمك لازمه دندرکه هر برلرینه درجهٔ اهلیت واستحقاقلرینه کوره تدبیر ملکی تودیع ایتملی و فسدهٔ حسادك دسایسنی نظر دقته آلملیدر .

زیرا حکمدارلرك نصب واقامه سندن مراد بعض ممالك اسلامیه ده اولدیغی کبی یالکز نه دعاوئ شخصیه ونه ده بیاغی مأمورلرك عهده سندن کله بیله جکی امور جزئیه نك فصل و رؤیتندن عبارت اولمیوب بلکه حکمداردن کوزدیلان وظیفه کلیات اموری نظر تدقیقدن کچورمك یعنی هانکی مأمور هانکی ایشك اری اولدیغنی اکلایوب اکا کوره ادارهٔ اموری کندیسنه تفویض ایتمك وجاهل

مأمورینی ارشاد و متجاهللرینی طرد و ابعاد ایچون دائما اجراآتنی نظر دقته المق و تبعهٔ وزیر دستاننک احوالنی تحری وتهذیب اخلاق و تکثیر ارزاقی مستلزم اولان علوم و صنایع مفیده‌نک توسیعنه وعساکر بریه و بحریه‌نك امور تنسیقیه و تنظیمیه‌سنه اهمیت کامله ویره‌رك ملك و ملتك محافظه و مدافعه‌سی ضمننده حدودك تشیید و تحکیمنه چالیشمق و مملکتك شوکت و ثروتنی احیا و شان و شرفنی اعلایه وسیله اولان دول اجنبیه ایله اختلاط سیاسیه و تجاریه‌یه حسن رابطه ویرمکدر

چونکه بر مملکتك امور دنیویه‌ده سعادت و فلاکتی حکمدارك کلیات اموره درجهٔ معلوماتیله متناسب اولوب عدالت اوزره تأسیس اولنان تنظیمات سیاسیه‌یه توفیق حرکت ایلدکجه و اجرا آته مأمور اولان رجال و وکلای دولتك حال و شانلرینی بیلوب قوانین موضوعهٔ عادله‌یه حرمت و رعایت کوستردکجه بهمه‌حال هر یوزدن نائل آمال اولمش اولور . روما جمهورینك ادارهٔ سیاسیه‌سنه دائر یونان مشاهیر مؤرخینندن « پولیدیوس » نام ذات قرطاجنه اهالیسیله وقوعبولان مساجلهٔ حربیه‌سندن بحث آچدیغی صره‌ده اثبات مدعا ایچون دیورکه . « بر آدم مباشرت ایلدیکی ایشك الك اول حقیقتنی اکلاملیدر . یعنی خسته‌لکی تشخیصه مقتدر اولمیان بر طبیبك معالجه و مداواتیله خسته‌نك افاقتی قابل امکان اولمدیغی کبی بر مملکتك زمام اداره‌سی اللرینه تفویض و تودیع اولنان وکلا و رجال دولت اصول سیاسیه و قوانین شرعیه و مرعیه‌سنك اصولنی بیلمدکجه او مملکتك بقای استقلال و امید

استقبالی مخاطره دن سالم دکلدر اصول سیاسیه یه عدم وقوفدن ناشی مملکتك استحصال ثروت و سعادتی دائرهٔ امکان خارجنده تصور اولندیغی تقدیرده اصول سیاسیه نك بالکلیه عدم وجودی بوکا منضم اولورسه ثروت و سعادتك امکانی بر قاتدها تبعید ایدلمش اولور . چونکه اصول سیاسیه نك وجودی تقدیرده ایش جهل ایله تجاهل ارالرنده دائر اولوب بونك ایکیسیده عارضی شیلردن بولندیغی جهتله ازاله‌سی ممکندر . فقط حین اقتضاده مراجعت ایتمك و شبهه عارض اولدقجه نقطهٔ استناد اتخاذ قلنمق اوزره اصول سیاسیه دن بر شی بولنمز ایسه بو حالده آمر ایله مأموردن هر بررلریچون اغراض ذاتیه و شهوات نفسانیه میدانلری آچیلوب بو یوزدن اکثریا دولتلرك اسباب انقراضی استحصال ایله آز بر وقت ایچنده محو واضمحلاله یوز طوتمش اولور .

بوراده ایراد ایلدیکمز مباحثده اوروپا مدنیتیله فنون ومعارفك توسیع دائرهٔ ترقیسی انجق حریته مستند اولدیغنه دائر بر ایماجق بولندیغی جهتله ملحوظ اولان التباسی دفع ایتمك اوزره حریتك معنای اصطلاحیسنی ایضاحه مجبوریت کورلدی . شویله که اوروپالیلرك اصطلاحنجه « حریت ایکی معنایه شمولی اولوب بریسی « حریت شخصیه » درکه هرآدم نفسندن و عرضندن و مالندن امین اوله‌رق خصوصات ذاتیه‌سنده و کار و کسبنده مطلق العنان اولمسی و محکمه مواجهه‌سنده ابنای جنسیله مساوی طوتیله‌رق نه ذاتنه ایراث کدر و نه ده حقوق سائره‌سنه ایقاع ضرر خصوصندن قورقیوب مجالس عالیه‌ده تقرر ایتمش اولان قوانین موضوعهٔ

مملكتك مقتضاسنه مغایر علیهنه حکم صادر اولیه‌جغندن امین اولمسیدر . خلاصه قوانین موضوعه تبعه‌یی قید التنه اله‌جغی کبی کافهٔ حرکات و سکناتنده اولیای اموری دخی مقید ایده‌جکدر . بو معناده اولان حریت روسیه دولتیله پاپا اداره‌سندن بشقه بالجمله اوروپا دولتلرنده موجود اولوب هرنه قدر شو ایکی دولتك دخی قوانین مقرره‌لری وار ایسه ده فقط حکومتده استبداد اجرای احکام ایتمکده و احکام قانونیه‌نك اجراسی دخی حکمدارك اراده‌سنه تعلیق ایدلمکده بولندیغی جهتله قوانین مذکوره تبعه‌نك محافظهٔ حقوقنه کافی و کافل اوله‌مز .

ایکنجیسی « حریت سیاسیه » درکه بوده مملکتك امور ادارهٔ سیاسیه‌سنه مداخله ایتمکدن و خلیفهٔ عالی جناب عمر ابن الخطاب حضرتلرینك « سزدن بری بندن بر اکریلك کوررسه آنی طوغرلتویرملیدر » کلامیله ایما و اشارت بیوردقلری وجه اوزره مملکتك حقنده نه درلو اجراآت و اصلاحات خیرلو اولدیغنه دائر بحث و مذاکره‌یه کریشمکدن عبارتدر . فقط بو معناجه حریتك بتون اهالی‌یه اعطاسی زمانك اقتضاسنجه تشتیت ارا ایله هرج و مرجك وقوعی ملحوظ اولدیغنه مبنی بو مثللو حریتك اعطاسندن صرف نظرله اصحاب معرفت و مروتدن بر قسم اهالینك انتخابی جهتنه کیدلمش و حسب الانتخاب امور سیاسیه‌یه مداخله‌یه حق و صلاحیتی اولان فرقه‌یه اوروپالیلرجه « ملت مجلسی » اطلاق اولنوب بزم اصطلاحمزجه امور سیاسیه‌یه مداخله ایدنلره هرنه قدر اهالی طرفندن منتخب دکل ایسه‌لرده « ارباب حل

وعقد » اسميله ياد اولنمقده بولنمشدر ۰ زيرا احكام مرعيه يه مغاير اولان اجراآت و حركاتك منع و تغييرى بزم شريعتمزجه فرض كفايه دن معدود اولوب فرض كفايه ايسه اهاليدن بعضيسى حسن ايفاسنه قيام ايدرسه فرضيتى سائرندن ساقط اوله جغى كبى بوكبى موادك حسن تمشيتنه بر جماعتك تعيينى تقديرده وظائف موكولهنك تمامى تمامنه اجراسى بونلرك ذمتنه فرض عين اولمش اولور ۰ ملت مجلسلرى روسيه دولتندن بشقه بالجمله اوروپا دولتلرنده موجود اولوب دولتك حسن اجراآت و سوء ادارهسنه دائر وكلا و سائر رجال دولت مواجههسنده بحث اچمق و دولتك حسنيات و قبحياتنى موقع مذاكرهيه الوب مصالح عموميهيه متعلق موادى نظر تدقيقدن كچيرمك كبى صلاحيتلرى حائزدرلر ۰ شو ايكى حريتدن بشقه عموم اهالى ايچون دخى بر سربستلك واردر كه اكا « حريت مطبوعات » اطلاق اولنور ۰

بوده عوام ناسك كسب اطلاع ايلديكى مصالح و وقوعاتى دولت و مجالس حكومت نظرينه وضع ايتمك و مصالح عموميهيه مغاير حركاتى صدمهٔ اعتراضه اوغراتمق ايچون غزتهلره و رسالهلره افكار مخصوصهلرينى يازه بيلمكدن عبارتدر ۰ ايشته بو معناده اولان سربستلك وحريت خصوصنده اوروپا ممالكى اراسنده بعض مرتبه فرق و تفاوت كورلمكده اولوب بعضلرى اولكى معنالره اولان حريتله برابر حريت مطبوعاته دخى نائل اولدقلرى جهتله حريت مطلقهيى احراز ايتمش اولورلر ۰ حكمدارلرك بعضلرى ايسه سائر حكمدارانك تبعهلرينه ويردكلرى حريتى اعطايه

قیشدمیوب بلکه کندیلرنجه معتبر طوتیلوب تعیین ایدیلان
شرائط مخصوصه اوزرینه مطبوعاته حریتی اعطا ایدرلر ۰
زیرا هر بر مملکتك شان و حالی تبعه‌نك مقاصد و آمالیله متفاوت
اولوب بعضلری یالکز حکومت جادهٔ حکمت و استقامتدن
عدولی تقدیرده ادلهٔ مقنعه و براهین قاطعه ایله شهراه فوز
و فلاحه کتورمك و مصالح عمومیه‌یی محافظه ایتمك کبی منافع
اساسیه‌یی استحصال ایچون حکومتله باب مباحثه‌نك آچسنی تجویز
ایده‌جکلرندن بو تقدیرده تابع ایله متبوع و راعی ایله مرعینك
مقصدلری بر نقطه‌یه جمع اولمش اولدیغندن حکمدرا ایچون
تبعه‌یه حریت مطلقه‌نك اعطاسی تسهیل ایدلمش اولور ۰ بعض
مملکت اهالیسی ایسه سائقهٔ فرط تعصب و غیرتدن ناشی ابواب
مجادله و مباحثه‌یی آچدقلری اثناده اهلی فرقه فرقه آیریلوب
هر بری کندی اعتقادینه کوره و مملکتجه دها خیرلی و فائده‌لی
کورمش اولدیغی پولتیقه‌یی التزامه میل کوسترمك و بنابرین
برطاقی دولتی جمهوریته قلب ایتمك و بعضیلری فرق سائره‌نك
تنسیب و اختیار ایلدیکی خاندانك غیری بر خانداندن حکمدارك
تعیین و انتخابی جهتنه کیتمك رأیلرینی اختیار ایدیورلر بو تقدیرجه
بو فرقه‌لرك مصادمهٔ افکاری صورت ظاهره‌ده هر نه قدر مملکتك
استحصال سعادت حالی نقطه‌لرینه معطوف کبی کورنورسه ده
لکن بونك وراسنده بشقه‌جه اغراض حکم سورمکده اولاسی
ظننه ذاهب اوله‌رق دولت ارتق حریت مطلقه‌یی اعطادن
استنکاف ایتمك صلاحیتنی قازانمش اولور ۰

بورالری کوزلجه حادهٔ تدقیقدن کچیرلدکدن صکره حریته نائل اولان ملته کوره ولوکه نائل اولدیغی حریت، حریت شخصیه نوعندن اولسون مظهر اولدقلری بویله بر نعمت جلیله‌یه مقابل انك آثار نافعه‌سنی میدانه چیقارمق و زراعت و تجارت و اشغال بدنیه وفکریه کبی درت اصوله راجع اولان انواع صنایع ومعارفك تعاطیسیله نتایج خیریه‌سنی اله کتیرمك اقتضا ایدر .

افکارعمومیهٔ انسانیه‌یی بسلمکده اولان سعادت دنیویه‌نك مابه القیامی شوکوستریلان اصول اربعه ایله‌عدالت وحسن نظام اوزره مؤسس اولان حریت کامله‌دن عبارت اولوب بویله برنعمت عظمایه مظهر اولان ملت افرادندن مثلا بر عمله امکننه مقابل قازانه‌جغی شیئ الندن المق و یاخود ایشنی تعطیل ایتمك کبی مانعه‌لردن امین اولمش اولور . زیرا چفتچینك اکدیکی تخمك محصولنی آلمقدن صورت قطعیه‌ده کسب امنیت ایتمدکجه مالك اولدیغی اراضی هر نقدر منبت و محصولدار اولسه بیله آندن استفاده ایتمسی عدیم الاحتمال و شوق وخواهشله ایشه کیرشمسی دخی محال قبیلندندر . ایشته آسیا و افریقاده اهالینك امنیتی درجهٔ مطلوبه ده بولنه‌مامسندن طولایی بوایکی قطعه‌نك الك منبت و الك محصولدار اراضیسی حالیله خالیة قالمش ومعموره‌لر خرابه زاره دونمشدر

خلاصه : اهالینك اموال و املاکنه اطالهٔ دست تعدی کیفیتی قطع رشتهٔ امید و اماله وسیله اولوب اهالینك امیدسزلکی نسبتنجه دخی اعمال و اشغال خواهش و ارزوسی تناقص ایتمکده

و بو واسطه ایله سرسریلك چوغاله بالآخره اضمحلالی انتاج ایدن اختلال عمومی یوز کوسترمکده اولدیغی تجارب عدیده ایله مثبتدر

اوروپالیلرك ریاض حریتدن اقتطاف ایتمش اولدقلری ازهار منافعدن بری تیمور یوللر واسطه لریله طریق مواصلات و مراوداتی تسهیل وحرف و صنایعك تعلمنه بلا مانع کمال ارزو کوستروب تجارت جمعیتلرینی تشکیل ایتمکدن عبارت اولوب اوزرینه بر چوق زمانك مروریله بوزلمق و یاخود قیمتنك اضعافی اوزرینه نقلیه اجرتی بمکدن طولایی اوزاق مملکتلردن جلبی درجهٔ امتناعده بولنان محصولات ومعمولاتك تیمور یوللر واسطه سیله مطلوب اولان مدت ایچنده استنیلان نقطه یه جلب ایدلمسی وتجارت شرکتلرینك تشکیلیله رأس المال دائره سی توسع ایدرك قزانجك دخی اونسبتده توسع ایتمسی وخام اشیانك ماهر اللردن کچمسیله قدر ورواج بولمسی کبی منافع عظیمه استحصال اولنمقده و حرف و صنایعك سربستی تعلمی واسطه سیله رأس الماله حاجت اولمیه رق کسب وکار ایچون یول بوله بیلمکده در

مشاهدات مخصوصه مزله مثبت الدیغی اوزره اوروپایی درجهٔ اقصای ثروت ومعموریته ایصال ایدن انجق شجرهٔ حریتك کوکلشمسی وتنظیمات سیاسیه یه مرادف اولان » قونستیتوسیون « لك تأسیس ایتمسی اولوب اهالی دخی مصالح دنیویه ومنافع عمومیه نك استحصالنه صرف همتله آثار مطلوبه یی اقتطاف ایده بیلمسیدر

حریتك نتایج نافعه‌سندن بری دولاب تجارتی ایستنلدیکی وجه اوزره چویره‌بیلمکدن عبارت اولوب زیرا مالندن امین اولمیانلر سرمایه‌لرینی کیزله‌مکه ونقود موجوده‌لرینی حبس ایتمکه مجبوریت کوره‌جکلری جهتله تجارت دخی محو و منقرض و بالاخره اهالی‌یی فقر و فلاکت استیلا ایدرك عقل و تجربه ایله مثبت اولدیغی اوزره بو یوزدن همت فعلیه و قوهٔ فکریه‌لرینه دخی فتور کلی عارض اولمش اولور

قومپانیه‌لر مواد تجاریه‌نك تزییدیله تکثیر منافعنه وسیلهٔ صحیحه اولدیغنه دائر یوقاریده ایراد ایلدیکمز دلائل امور معقوله و مجربه‌دن اولوب امور عادیه‌ده بیله قوهٔ اجتماعیه‌نك تأثیرات حسنه‌سی اولدیغی درکار واهالی مملکتك افکارنده آرزوی اشتراك چوغالوب یرلشدکجه او نسبتده کسب و کارك ترقی وتزایدی امر اشکاردر . ایشته بوندن طولایی اوروپاده معاملات مدنیه وتجاریه وسائره ایچون پك چوق شرکتلر عقد ایدیله‌رك بومناسبتله برا و بحرا خدمات نافعه چوغالمش و جمعیات علمیه ایله فقرا و ضعفانك حسن حالنی داعی اولان اسبابه تشبث ایتمك اوزره ضعفا پرور جمعیتلری یریر آچلمش وطاغلردن کمی آشیرمق ایچون انهار جسیمه مجرالرینك حفریله قناللر آچدیرلمش و بو کبی جمعیتلرك وجودی اولمقسزین حیز امکانه چیقاراسی عدیم الاحتمال اولان تیمور یوللرك تمدیدی و مکنوزات ارضیه‌نك اخراجی کبی اجراآت جسیمه‌یی میدانه کتیرمك اوزره بیوك بیوك قومپانیه‌لر تشکل ایتمشدر . عجبا منافع عمومیه‌یی استلزام ایده‌جك وجهله تیمور یوللرك تمدیدینه تخصص

واحدك اقتداری تعلق ایده‌بیله‌جکمی و فرضا اقتدار مالیسی تعلق ایتسه بیله یوز کیشینك اشتراکیله وجود پذیر اوله‌بیله‌جك بر ایش ایچون برآدم تکمیل سرمایه‌سنی مخاطره‌یه قویه‌بیله‌جکمی ایدی فقط اغنیادن ایکی اوچ یوز بیك کیشینك بر آرایه کلوب هر بری رأس المالندن بر مقداریني فدا ایتسه امور تجاریه‌سنجه حس اولنه‌جق صورتده بر تأثیر کوریله‌میه‌جکندن او مقدار فداکارلغك التزامی طبیعیدر بوندن بشقه قومپانیه‌نك درعهده ایلدیکی ایشك اهمیتنه و منافعنك عمومیتنه کوره ترغیبا للسائرین دولت طرفندن مجموع سرمایه‌نك مقدارینه نسبةً یوزده بر مقدار فائض ویرمکی درعهده ایتمك و قومپانیانك زمام اداره‌سنی دخی « شرکتك قوانین موضوعه‌سنی تمامی تمامیله اجراده و منافعنی محافظه‌ده اهلیت و اقتداری مسلم اولوب حصه‌دارانندن بولنان » ذاتلره تفویض ایتمك و سنه ختامنده اداره مامورلری جانبندن اداره‌یه متعلق کافهٔ مواد اصلیه و فرعیه‌نك محاسبه‌سیله حصه صاحبلرینه عائد اولان منافعی کوسترمك وظائفیله مکلف بولندیغی جهتله سرمایه‌نك حسن استعمالنه هرکسك امنیتی برکمالدر. شرکتلرك مآثر جلیله‌سندن بری سویش قنالنك آچلمسی و امریقاده بحر محیطك ایکی یقاسنی تیمور یول واسطه‌سیله بیراشدرلمسی و تیمور یولی کچیرمك اوزره « الپه » و « پیره‌نی » طاغلرینی داوب یاردیرلمسی و انکلتره‌دن امریقایه قدر تحت البحر تلغراف خطنك تمدید ایدلمسی و رجال دولتله اختراع بدایعه مقتدر اولان اهل حرفت و صناعتك

و صناعتك اشتراك حسبيله دها بوكا مماثل معاونتلره مظهر اولمسيدر .

چونكه (مجموع) ك قوتى قات قات (جميع) ك قوتنه فائق اولمق حسبيله اكرچه اهالى متحدا هم‌بازوى وفاق اولسه‌لر « ولوكه اصعب امور دن اولسون » ينه نقطهٔ مقصوده‌يه مواصلت رهين رتبهٔ بداهتدر . صدق مدعايه حجت قاطعه اوله‌رق فرانسه بانقه‌سيله انكلتره نك هندستان مستعمراتنى كوستره بيليرز .

زيرا انكلتره دولتى هند قومپانيه‌سى اطلاق اولنان جمعيت تجاريه واسطه‌سيله يوز سكسان بش مليون نفوسى حاوى اوچ مليون بشيوز بيك مترو مربعندن عبارت بر مملكت وسيعه‌يه مالك اولمش و فرانسه بانقه‌سى ايسه ١٨٠٠ سنهٔ ميلاديه‌سنده اوتوز بيك حصه‌دن مركب اوله‌رق اوتوز مليون فرانق سرمايه ايله تشكل ايتمش و ١٨٤٠ سنه‌سنده يعنى تاريخ تشكيلندن قرق سنه صكره مذكور بانقه‌نك نقد موجودى ٩١ مليون واوراق نقديه‌سى دخى ٤٥٢ مليون فرانقه بالغ اولمش و ١٨٤٩ سنه‌سنده اوراق نقديه‌سنى ٥٢٥ مليون فرانقه ابلاغى ايچون دولت طرفندن مذكور بانقه‌يه رخصت ويرلمش و ١٨٥٧ تاريخنده قرق سنه ختامنه قدر تجديد مدت طلبنده بولنه‌رق سرمايه‌سنه برمثلى دها ضمى يعنى تقريبا ٢٠٠ مليون فرانقه ابلاغيله دولت طرفندن اسعاف مطلوبنه موافقت كوسترلمشدر .

اوروپاليلرك ترقيلرينه سبب اولان شيلردن برى دخى موجد

ومخترعلر ایله صنایع مفیده‌یه حسن رابطه ویرنلرك نظر اعتبار واعتنابه آلنملریدر ·

از جمله هر بش سنه‌ده و یاخود مملکتك حال و اقتضاسنه کوره دها چوق و دها از بر مدتده بر کره مملکتده چیقان حیوانات و نباتات نادیده و مصنوعات پسندیده‌یی عمومك نظر رغبت و اعتبارینه عرض ایتمك اوزره اوروپا پایتختلرنده مواقع مخصوصه بولنمقده و اشیای معروضه‌یی نظر تدقیقدن کچیرمك و بکنیلان اشیا صاحبلرینه باقردن و یا کموشدن مدالیالر ویرمك ایچون دخی اصحاب خبره‌دن مرکب مجلسلر عقد ایدلمکده‌در · بو مدالیالرك بر یوزنده حکمدارك تصویری و او بر یوزنده سرکینك رسمی واردر · بعضا صنعتنده ابراز مأثر لیاقت ایدنلره نشان افتخار دخی ویریلور ·

بو معدنیات پارچه‌لری که : الك معتبری بر آلتون پارچه‌سندن عبارت اولوب اودخی اصحاب هنر و معارفك ایجاد واختراعده چکدکلری امکه مقابل دکلدر · عجبا بونلری اعطاده نه فائده تصور اولنه‌بیلیر دنیلیرسه « مدالیانك اخذی آخذلرینك حائز اولدیغی صفت و صنعتده تقدم و رجحانیتلرینه شهادت علنی اولدیغی کبی موقع استحسانه قونیلان مخترعات و معمولات اوراق حوادثله نشر واعلان قلنه‌جغندن صنعتلرینك رواجنه و بو یوزدن قزانجلرینك نشو و نماسنه خدمت ایدلمش اولور

مؤلف حضرتلری سرکیٔ عمومینك فتح وکشادینه دائر دها بعض معلومات مفصله ویردیکی صره‌ده اوروپانك تنظیمات سیاسیه‌سنه

انتقال ایدرك دیركه : انفا بعض اثارینه ایما و اشارت ایتمش اولدیغمز ثروت و مدنیتك اساسی اولان اوروپانك تنظیمات سیاسیه‌سی بحثنه كلنجه : حكمداران ایله رجال دولتك هیچ بر قید ایله مقید اولمیه‌رق امور ادارهٔ ملكیه‌ده كیف مایشاء تصرفلری مملكتك خرابیتنی مستلزم حالاتدن بولندیغی عند التجربه و ملل سالفه‌نك اسباب ترقیٔ و تدنیلرینه لدی الاطلاع ثابت اولدقده ارتق اوروپالیلرجه آتیده حال و شانلری بسط و بیان اولنه‌جق ارباب حل و عقدك كلیات امور سیاسیه‌یه مداخله ایتملریله برابر اجرا مأموری اولان وكلا و رجال دولتك ادارهٔ مملكتده مسؤل طوتلملری لزومی درجهٔ بداهته وارمش و ایكی نوعه انقسام ایدن قوانینك وضع و تأسیسنه حاجت مس ایتمشدر

ایكی قسمه منقسم اولان قوانیندن بری دولت و رعیت میانه‌لرنده مرعی اولان حقوقی شامل اولوب ایكنجی قسمی دخی اهالی ایله كندیلری اره‌لرنده مرعی و مجری طوتیلان حقوقی حاویدر . برنجی قسم ایسه حكمدارك اهالی‌یه و اهالینك حكمداره بورجلو اولدیغی وظائفی بیلمكه راجعدركه بوده اهالینك محافظهٔ حقوقنی مستلزم اولان حریت عمومیه ایله دولتك اصول اداره‌سنه متفرع اجراآتی تعییندن عبارتدر . زیرا دولت استر جمهوریت استر وراثت اوزره تأسیس ایتمش اولسون احكام قانونیه‌سنك تنفیذی ایله حرب اچمق و شروط مناسبه ایله مصالحه و تجارت معاهده‌لرینی عقد ایتمك و وكلا و مأمورین سائره‌نك نصب و تعیینی ایله لایتعزل اولمیانلرینی مأموریتلرندن الیقویمق و واردات

دولتی تعیین اولنسان محله صرف ایلمك كبی ادارهٔ داخلیه وخارجیه‌یه متعلق شیلر حكمدارك حقوق صریحه‌سندن اولوب بنابرین قوانین موضوعه‌یه تطبیقا و وكلانك معاونتیله مواد مذكوره‌نك تنفیذ و اجراسنه صلاحیتی اوله‌بیلور .

بو مثللو قوانینك تأسیسی فرانسه‌ده حقوق خصوصیه وسیاسیه‌یه مداخله‌یه استحقاقی اولان مملكتك ارباب رشد و وریتنك موافقتنه موقوف اولوب سائر مملكتلرده ایسه بوكا برده معلومات كامله اصحابندن بولنمق ویاخود برمبلغ معین ویركو ویره‌بیله‌جك عقاره مالك اولمق و یاخود زادكاندن بولنمق شرطی علاوه اولنمش و بو موافقت ایسه یا بالذات و یاخود بونك ایچون انتخاب اولنان مبعوثانك واسطه‌سیله حاصل اولمش اولیور .

قوانین مذكوره‌نك ایكنجی قسمی دخی دعاویٔ شخصیه وهركسك كسب و كارینه و درجهٔ اقتدارینه كوره ویركونك طرح وتوزیعی كبی امور داخلیه‌یی متضمندركه بو نوع قوانینك وضع و تأسیسی و یاخود حال و زمان اقتضاسنه كوره تبدیل و تعدیلی مجلس اعیان و مجلس مبعوثانك رأی وتنسیبنه محول اولوب مجلس اعیان ایسه حكمدارك اعضای خاندانندن وحكمدارك انتخاب ایلدیكی اعیان مملكتدن مركب اولدیغی كبی مجلس مبعوثان دخی اهالینك حقوقنی مدافعه ایتمك وحكومتی مسؤل طوتمق اوزره اهالی طرفندن انتخاب اولنان اعضادن مركبدر . اشته اوروپالیلر اصطلاحنجه ارباب حل و عقد بو ایكی مجلسك اعضاسندن عبارت اولوب عمومك مداخله و اشتراكی لازم و قانون اساسینك احكامنه مطابق

اولان هر هانکی ماده ده اتفاق آرا حاصل اولورسه اشته او مملکتك قوانین شرعیه‌سی اجراسی صره سنه کچه جکدر .

مسؤلیت وکلادن مراد امر اداره ده وکلانك مجلس مبعوثانك تحت تفتیش و احتسابنده بولنمسیدر . از جمله حکمداره عائد اولان انف الذکر حقوقك وکلا طرفندن اتخاذ و تنفیذی مطلقا مجلس مبعوثانك موافقتنه محتاج اولوب وکلانك مأموریتلرنده بقالری دخی اتخاذ ایلدکاری مسلك سیاسیده مجلس مبعوثانك اکثریتنی قزانمغه موقوفدر بوندن اکلاشیله جغی وجهله مجلس اعیان ایله مبعوثان امور اداره‌نك جزئیاتنه مداخله ایتمیوب وظیفه‌لری قوانینك وضعیله مسؤلیت وکلا قاعده‌سنه استنادا قوانین موضوعه‌نك محافظهٔ احکامنه منحصردر .

بو مجلسلرك اجتماعی اثناسنده امور داخلیه و خارجیه‌یه متعلق مجلسه عرض اولنان مواد مهمه‌یی نظر تدقیقدن کچورمك واکا کوره مناسب کوردکاری موادی وکلایه صوروب ناموافق حال وحرکتلرینی تقبیح ایتمك اعیان و بالخاصه مبعوثان اعضاسنه محول اولوب وکلا دخی هر برسؤاللرینه جواب ویرمك مجبوریتنده بولنیورلر وحقیقت حال میدانه چیقمق ایچون صورت علنیه‌ده سائل ایله دافع میانه‌لرنده شدتلی مباحثه‌لر جریان ایدر . دافع ایله سائلك ایراد ایلدکاری ادله واجوبه‌یی نظر تدقیقه الدقدن صکره اکرچه اعضانك اکثریتی وکلانك اتخاذ ایلدیکی مسلك سیاسی‌یی تصویب جهتنده بولنور ایسه بوتقدیرده وکلانك خدمتلرنده بقاسی ممکن اولوب بوجهتله هم دولت وهمده مملکت مستفید اولمش اولور

چونکه مجلس بو صورتله وکلادن کسب امنیت ایلدیکی تقدیرده ارتق مصلحتك اقتضاسنه کوره استدیکی جان و مالی اعطادن اهالی استنکاف ایتمیوب بو یوزدن حکومت قازانه جغی کبی حکومتك منافعی اهالینك منافعیله توأم اولدیغنه مبنی بو جهتله ده اهالی مقتدار ودولت وملت پایدار اولمش اولور . ولوکه مقدما ذکر ایلدیکمز حکمدار شهوات نفسانیه نك اسیری ضعیف الرأی برذات اولسه بیله » وکلانك مسلك متخذینی تقبیح ایتمك اوزره مجلس عمومی طرفندن اکثریت حاصل اولدقده بو تقدیرجه حکمدار یا وکلایی تبدیل ایده جك ویاخود مدت معلومه ظرفنده ینه اهالی طرفندن یکیدن اعضانك انتخابی ضمننده مجلس مذکوری طاغیده جقدر . بوحالده اکرچه اهالینك انتخاب ایلدیکی اعضا دولتك اتخاذ ایلدیکی مسلکه مساعد وحلیم الطبع ذواتدن عبارت ایسه بونکله اهالینك وکلانك ادارهٔ سیاسیه سنه راضی اولدقلری استدلال اونه رق وکلا خدمتلرنده ابقا اولنور ایسه ده بالعکس اولکی اعضادن ویاخود دها زیاده شدت کوستره جك مخالف کروهندن اعضا انتخاب اولنور ایسه بونکله اهالینك اتخاذ اولنان مسلکه عدم ممنونیتلری استدلال اونه رق وکلانك تبدیلی و مجلسك ممنونیتنی جلب ایده جك دیکر بر هیئت وکلانك تشکیلی لازم کله جکدر

بوندن بشقه مجلس مبعوثان اثر خیانت کوردیکی تقدیرده وکلادن بری ویاخود جمله سی حقنده خیانت ادعاسنده بولنمق صلاحیتنی حائز اولوب بو مثللو دعوا ایسه مجلس اعیان مواجهه سنده فصل و تسویه اولنور

قوانین موضوعه وکلایی مسؤل طوتوب صقارلیه‌جق ایسه‌ده بوکا مقابل جان و مال و عرضلری دخی بو سایه‌ده تعدیاتدن مصون اوله‌جقدر بنابرین مؤتمن و نجیب اولان وکلایه کوره هر بر اجراآتی حال و مصلحته تطبیق ایتمك و بو یوزدن عامه‌نك ستایشنه مظهر اولمق امور طبیعیه‌دن اولدیغی کبی امانتله متصف اولوب فقط ایش اربابی اولمیانلر هر نقدر بر شی قازانه‌مزلر ایسه‌ده ینه سفینهٔ امالی ساحل سلامته چیقاره‌ق هیچ اولمزسه ناوسیله یشامش اولور . یوقاروده‌نبرو ویریلان ایضاحاته نظرا بو ایکی مجلسدن هر برلرینك وظائف مخصوصه و مشترکه‌لری اولوب بنابرین صلاحیت و اقتدارلری بعضا برنقطه‌ده اجتماع و بعضا افتراق ایدیور . ازجمله قوانین موضوعه‌نك اجرای احکامی قوانین مذکوره‌نك قانون اساسی‌یه مغایر اولمدیغنه دائر مجلس اعیانك تصدیقنه محتاج اولدیغی کبی قوانینك و بالخاصه ویرکو و قوهٔ عسکریه و مسئولیت وکلا قوانیننك وضع و تأسیسی و انفا بیان ایلدیکمز وجهله هیئت وکلاجه سقوط و بقانك مبنیٔ علیهی اولان مسلك سیاسینك تحسین و تقبیحی دخی مجلس مبعوثانه عائد بر وظیفه‌در .

ایشته بو تفصیلاتدن اکلاشیله‌جغی وجهله اوروپاده بالجمله اهالینك رأیی دیمك اولان مجلس عمومینك رأینه حکمدارك موافقتی امور ضروریه‌دن اولوب لهذا اعضای حکومت علیهنه بو قدر تضییقات اجراسندن حلیهٔ انصاف ایله متصف اولمیان حکمداران ایله وکلانك تنفری بدیهی ایسه‌ده فقط اوروپا اهالیسنك مظهر اولدقلری سعادت و موفقیت دنیویه‌دن ناشی بو مثللو تضییقاتدن

نه کبی فوائد جلیله نك ترتب ایده جکی کرك حکمدار وکرك وکلانك تحت تصدیقنده بولندیغی جهتله بو بابده ذره قدر منافرت کوسترمیورلر. ازجمله تبعه وزیر دستاندن مأمورینك ظلم و تعدیسنی منع ایله مملکتك معموریتنی مستلزم اولان کسب و کارك رواجنی ارترمق و اهالینك مصالح جاریه حقنده وکلایه موافقتلری حسبیله مصالحك حسن جریانی ایچون نه اقتضا ایسه انك اعطاسنه اهالی طرفندن سوه سوه روی موافقت کوسترمك وتبعه یی دولتدن دلکیر ایتمك مقصدیله حکومتك مسلك متخذینی تقبیح ایدن مفسدلر اوزرینه ابواب مفسدتی قپامق مسؤلیت وکلانك نتایج حسنه سندندر. چونکه حکمدار هر نقدر عادل اولسه بیله مملکتك احوالنه انجق وکلا و مأمورین سائره نك وساطتیله کسب اطلاع ایده بیلوب بونلرك اکثریسی دخی بالتجربه ثابت اولدیغی اوزره کندی منافع خصوصیه لرینی استلزام ایدن شیلردن بشقه سنی حکمدارانه بیلدیرمزلر و بو واسطه ایله خیر خواهلق پرده سنه بورینه رك اویوزدن اغراض شخصیه لرینه یول ارامقدن چکینمزلر وکندی استبدادلرینك استحصالنه یاردم ایتمك اوزره حکمدارانی دخی کریوهٔ استبداده سوق ایدرك ادارهٔ کیفیه نك محسناتنه دائر جمله لر کوسترمكدن بشقه برشی دوشونمزلر چونکه حکومت استبدادیه ده مأموریندن هر برلرینك بولندیغی مأموریته کوره حالنجه ادارهٔ کیفیه دن حصه مند اوله جغی امور بدیهیه دندر ایشته بوکبی فوائد جسیمه نك محافظه سی امرنده حکمداران ایله وکلای دولت بالاخره لذت مدنیتله حلو المذاق مفخرت اولمق امید قطعیسیله

بادی

بادئ امرده قانون ايله مقيديتده حس اولنان زهرابهٔ محكوميته قاتلانيورلر . فى الحقيقه اوروپاليلرك بو بابده اولان حدسى وتخمينلرى پك طوغرى اولديغنه بناء دائما صنايع ومعارفده ايلرولمكده وزراعت وتحرى معادن واسطه‌لريله ير التنده مكنوز اولان دفائنى چيقارمقده اولدقلرينى كوريورز . خلاصه راعى ايله رعيتك اتحادندن ايلرى كلان بو مثللو ترقيات سايه‌سنده براً و بحراً قوهٔ حاميه‌لرى تقويت بولمش و ملل سائره‌يه سطوت انداز مهابت اولمش اولدقلرندن اوروپا قطعه‌سى خارجنده برچوق يرلرى استيلا وممالك اجنبيه‌ده دخى معلوم اولان نفوذك استحصاليله اقوام سائره‌يه تفوق واعتلا ايدرك بالاخره تقلبات و تصرفات امور دنيويه‌ده سائرلره پيشوا اولدقلرينى بوليورز . بونلرك كافه‌سى دخى انسانك مال و جان و عرضنه متعلق حقوقك محافظه‌سى كبى حريتك مقتضياتندن بولنان قوانين سياسيه‌نك اجراسى و عادت بلده ايله زمان ومكانك اختلافنه كوره جلب منفعت و دفع مضرت حقنده ارباب حل وعقدك اتفاق و اتحاد اراسيله ميسر اولوب عادت بلده و اختلاف زمان و مكان ايله احكامك اختلافى ايسه شريعت احمديه نقطهٔ نظرنجه كليات اموره بيله حيز اعتبار و اعتنايه آلنمش مواد مهمه دندر .

نصل كه : مدت مديده سلطنتلرى دوام ايدوب بوانه قدر اوازهٔ عدل و دادلرى قالمش وحتى بعض پادشاهلرى حقنده صادق الوعد الامين افندمز حضرتلرى عدالتله شهادت بيورمش اولان ملوك فرس » نصل كه : معمورهٔ جهانك اكثر جهتلرينى ضبط و تسخير

ایدوب مقر حکومتلری ربع مسکونک پایتختی صفتنی احراز ایدن رومالیلر» : نصل که دشمن بعض شهرلرینی استیلا وباشقه بردیاره هجرتلری اقتضا ایدرك بنابرین زویه هجرت ایدوب هانکی محلی وطن اتخاذ ایتمك حقلرنده خیرلی اولدیغنی حکمالرندن برینه صوردقده « بر مملکت که انده قانون حکمداردن دها قوتلی اوله » جوابنی المش اولان یونانیلر ایله مجرد عدالت سیاسیه اوزره تأسیس ایدیلان قوانینك احکامنه حرمت ورعایت ایدن اقوام سائره اوج اعلای شرف ومزیتی احراز ایتمشلرسه » بوکونکی کونده دخی اوروپا اقوامی میانه‌لرنده ارباب حل وعقدك همتیله قوانین موضوعه‌نك احکامی او قدر نافذ ومحترمدرکه تبعه‌نك حقوقنی . حریتنی . حمایه ایدرك ضعفا اقویانك بطش وشدتندن مأمون وفقرا ظالملرك تسلط وتعدیسندن مصون اولیور .

قوانینه حرمت ورعایت مستلزم شرف وسعادت اولدیغی کبی قانون شکنلك دخی هر بر ملت معظمه‌نك رجعت قهقریه‌سنه سبب مستقلدر

ظن اولنمسونکه اقوام مذکوره طرفندن احکام قانونیه‌یه احترام وعدم احترامدن طولایی ترتب ایدن سعادت ومذلت قانونلرینك برکتیله‌در .

زیرا بونلر وازع « یساقچی » دنیویه‌نك مراعاتی اوزره تاسس ایتمش برطاقم قوانین عقلیه‌دن عبارت اولوب بونلرده اویله فیوضات معنویه ارانلمدیغی حالده احکام مندرجه‌لرینه عدم رعایتدن ناشی دولتلرك اضمحلالی مقرر ایکن بزم شریعت مطهره‌مزده اولدیغی کبی

بو قانونلره برده حرمت و برکت الهیه ضم و علاوه اولنه جق اولسه انلرك احکامنه مخالفت هر درلو عذاب وعقاب اخرویه یی مستلزم اولدقدن بشقه البته سعادت دنیویه جه تدنی وانحطاطی دها زیاده جلب ایتمش اولور . اقوام مذکوره ایله ملت اسلامیه نك تواریخنه مراجعت ایدلدیکی تقدیرده یوقاریدنبرو یازمش اولدیغمز اثار رأی العین مشاهده اولنمش اولور

واقعا حال هرنه قدر بومنوال اوزره ایسه ده بعض کره بر طاقم شرایط مقبوله ایله مدت محدوده ظرفنده بالضروره ادارهٔ مملکتك بر شخص مستبده احاله و تفویضی روما قوانین سیاسیه سندن یادکار قالمش بر اثردر . زیرا بر مملکتده خارجا تغلب و عناد ویا داخلا شورش و فساد مخاطره لری بولنوب معاملهٔ قانونیه نك اجراسیله مخاطره نك دفعنده دخی محذور کورلدیکی یعنی احکام قانونه مراجعت تقدیرنده بر طاقم مسائل واحکام متشابهه یه تصادف اولنورکه بونلرك محمل صحیحنی ارایوب بولمق دور ودراز مداولهٔ افکاره محتاج اولوب بو ایسه اهل فسادك ازالهٔ وجودیله اجانبك دفع تسلطنه مانع اوله جق حالاتدن ویاخود هیچ اولمزسه تدابیر مقتضیه نك وقت وزمانی کچیره جك مواددن بولندیغی جهتله بومثللو محاذیرك دفعی ضمننده رأی واجتهادی مقتضاسنه کوره حربه کیریشمك . صلح ایتمك . نفی ایتمك . اهل فساد وارباب خیانتی کسوب بیچمك . مصادره ایله مجازات ویرمك واقتضای حاله کوره دها بوکا مماثل اجراآتده بولنه بیلمك اوزره ادارهٔ مملکتك سرامدان اعیان اهالیدن برینه احاله وتفویضی خصوصی مجلس اعیان

طرفندن حكومت جمهوريه رؤساسندن برينه تكليف اولنور و مفوض اليهلره مطلق التصرف معناسنى افاده ايدن « ديكتاتور » نامى ويريلوركه ويركويه تعلق ايده جك خصوصاتدن ماعدا كافهٔ اجراآتنده مطلق العنان اولوب صفت عسكريه وياخود سياسيه يى حائز اولان بالجمله مامورين وبلكه هيچ بر صفت رسميه سى اولميان اهالئ سائره دخى انك امرينه امتثال مجبوريتنده بولنهجق وفقط « ولوكه سبب باقى اولسون » تجديد اولنمدقجه مدت تفويضى التى آيى تجاوز ايتميهجكى كبى سببك رفعيله دخى تفويضك حكمى رفع اولنهرق ادارهٔ امور قوانين موضوعهسنه ارجاع ايديلهجكدر .

سببك رفعى وياخود مدتك انقضاسيله مفوض اليه «ديكتاتور» لقدن چيقارلدقده او وقت روما اعيان اهاليسندن مركب بر مجلس مواجههسنده قتل . نفى . حرب . صلح . مصادره . كبى كندوسندن صادر اولان حركات واجراآتك اسباب مجبره ودواعى صريحهسى برر برر صوريلهرق اكرچه هر بر سؤاله جواب شافى ويرهرك حضارى اقناعه موفق اولورسه جملهنك شكر وستايشنه مظهر اولهجق وبالعكس اسئلهٔ واقعهيه جواب ويرهميوب سوء حركاتى تبين ايدهجك اولورسه اكا كوره عليهنه حكم ويريلهجكدركه بوده اكثريا خلعيله مملكتدن طرد ايتمك وياخود مقدار معلوم جزاى نقدى المقدن عبارت قالهجق ايدى .

بوصوك عصرلرده ايسه كرك مدتى محدود اولسون كرك اولمسون هر بر مستبد و مطلق التصرف حكمداره « ديكتاتور » اطلاق

اولنور . ازجمله مملكتده سرزدهٔ ظهور اولان شورش و اختلالدن اهالی‌یی حیرت و دهشت بوریوب رأی رزین اصحابی اولنلره شاشقینلق طاری اولدیغی حالده انكلتره ده جنرال « قرونوه‌ل » و فرانسه ده برنجی ناپولیون كبی بو حالدن استفاده ایدرك استبدادی اله المش و بو یولده اثار حزم و رویت ابرازیله شهرت و شان قزانمش اولنلر كندیلرینه « دیكتاتور » عنوانی ویره‌رك نائرهٔ شورش و اختلالك اطفاسی و اثار ظلم و تعدینك امحاسیله مملكتی مخاطره دن قورتارمق مقصدینه مبنی عنوان مذكور اهالی طرفندن تصدیق و اعتراف التنه النور .

شو قدر واركه اكثریا اصل نقطهٔ مقصده واریله‌بیوب بلكه داههٔ شورش و اختلالك دوامندن و یاخود عنوان مذكوری احراز ایدن ذات حسن تدبیر ایله اهالینك حرمت و رعایت مخصوصه‌لرینی قزانمقدن طولایی استبدادك دوام و بقاسیچون انتهاز فرصت ایدرك ادارهٔ كیفیه‌یی اجرای قوانین مملكت اوزرینه ایثار و حظوظات نفسانیه‌سنی منافع و مصالح عمومیه‌یه ترجیح ایله استبدادی اختیار ایدرلر .

واقعا بو مثللو اداره‌لر هر نقدر استبداددن تولد ایده‌جك برطاقم مضرتلری استنتاج ایدرسه ده فقط اسباب و دواعی صریحه‌نك ظهوری تقدیرده مملكتك اعادهٔ اسایش و محافظهٔ استراحتی ایچون ادارهٔ مطلقه‌نك اختیاری امور ضروریه‌دن اولوب بونی دخی فرانسه حكماسندن « مونته‌سكیو » نام ذات « حریت تامه‌یی احراز ایدن ملتلرك تدابیر متخذهٔ معلومه‌لری اقتضاسنجه بعض

كره موقتا حريتك پلاسپارهٔ استبداد ايله اورتلمسى مقتضاى حالدن كوريورز» كلاميله تأييد ايديور . بنم اعتقادمه قاليرسه مادامكه تفويض اداره ضروريدر و ضرورتك جواز ويرديكى شيلر دخى اسباب مجبره ايله متناسبدر . مجبوريتك زوالنده دخى شاهد جهان اراى حريت رفع استار محجوبيت ايتمسى لازم كلير .

اشته اصول مشروطيت ايله دائرهٔ انضباطه النوب مأثر موفقيتى رأى العين مشاهده اولنمقده اولان اجرآات سياسيه ايله هر درلو مخاطرات و مضرات وخيمه‌يى مستلزم اولوب دائرهٔ انضباطه النمامش اولان اصول اداره حقلرنده هر خيرخواه وطنى ممنون ايده‌جك ادلهٔ قاطعه و براهين ساطعه‌يى شو مقدمه ده ذكر و ايراد ايلدك .

مع مافيه وظيفه سنده مسؤليتى خوش كوره‌يوب ملتك تحت تفتيش و نظارتنده بولنمقدن امتناع ايدن هر بر مأمورك « واوكه بو امتناع كندوسنده تفرس ايتمش اولديغى عدالتپرورلكه اعتمادا اولسون » دولت و وطنك مؤتمن و خيرخواهى اولديغنى اظهارا للحق صورت علنيه ده بياندن كيرو طوره‌مه‌جغى كبى يوقاريدنبرو اصول تنسيقيه سنه ايما و اشارت اولنان امور تنظيميه نك ترتيبى بو عصرك لازمهٔ ذاتيه سندن اولديغنى تصديق و اعترافدن كيرو طوره‌مز . زيرا مادامكه اكثر مأمورين منافع ذاتيه و خصوصيه‌لرينى مصالح عموميهٔ وطنيه يه ترجيح ايديورلر كندى استقامتنه اعتمادا قاعدهٔ مسؤليتى قبولدن استنكاف ايدنلر ده مملكتك خرابيتنى مستلزم حالاته سببيت ويرمش اوله‌جقلر .

قاعدهٔ مسؤليتك قبولى عليهنده بولنانلر ولوكه حقيقت حالده
خمير مايهٔ انصاف وعدالتله يوغرلمش اولسونلر فقط سائرلرى
بونلرك اثرينه اقتفا ايتميوب جادهٔ اعتدالدن چيقه جقلرى
بديهى الثبوت اولدقدن ماعدا اصحاب استقامته
مسؤليتدن طولايى بر كدر كلمك شويله طورسون
بلكه برائت ذمت انجق بو قاعده يه رعايتله
ميسر اوله جغندن قاعدهٔ مذكوره نك حسن
تأسيسنه اجراى تشويق وترغيبدن
دقيقه يى فوت ايتمامك هر مستقيم
الاطوار اولنلرك حالنه
چسپان خصايص
ممدوحه دندر

م م
م

جدول خطا و صواب

مترجمك مقدمه سنده

صواب	خطا	سطر	صحیفه
مغبوط	مقبوط	١٨	٠١
الاختیار	الاختیار	١٨	٠٤
احزاب	اضطراب	٠٩	١٠
مشورتله مأمور	مأمور	٢٢	١٩
نصبندن	انصبندن	٠٤	٢٢
منكراته	مكراته	١٥	٢٢
اشتراكندن	اشتراكی	١٢	٣٠
ایدهیم» یوریور	ایدهیم» مادامكه	٠٢	٣١
سائر	سائره	٠٥	٣١
....	امام مشار الیه بیوررکه	٠٤	٣٣
فرانسه كندی	كندی	١١	٣٨
مسائل	مسئلهٔ	٠٩	٣٩
رحلته	حلته	٠١	٤١
غریبه	غربیه	٢١	٤٢
...	بوانه قدر	١٠	٤٣
مابه القیامی	مایه القومی	١٦	٤٣
بوانه	اولنه	١٩	٤٤
قطبینده اولان	قطبنده‌كی	٠٩	٤٥

نزهة المشتاق	نزها المشتاق	٠٦	٤٧
ابن خلدون	این خلدونك	٠٩	٤٧
مقدمه‌سنده	ومقدمه‌سنده	٠٠	٠٠
ظریفه	کیسفه	٠٣	٤٨
دخی عربلرك	دخی	١٤	٤٨
جبالنه قدر	جبالنه	١٠	٤٩
اسانلرینی محافظه	اسانلرینی	٠٩	٥١
نهر	شهر	٠٤	٥٣
امرا	امر	٢٢	٥٨
اهالیسنك	اهالیسنی	١٤	٦٠
نفسانیه‌لرینه	نفسانیه‌لرینی	١٨	٦٠
اداره‌یی	اداره‌یه	١٩	٦٠
تامیندن	تأمین ایده‌جکندن	٠١	٦١
منویلرینه	معنویاتنه	٠٨	٦١
....	اولوردی	١٧	٦١
ایتمش اولوردی	ایتمش	١٨	٦١
موعظهٔ	مواعظه	١١	٦٣
بولنه‌میه‌جغی	بولنه جغی	١٦	٦٧
اولمدیغنه	اولدیغنه	١٣	٦٨
زمانه	زمانیه	٢٢	٧٣
...	قوریلوب	٠٣	٧٩
...	ایده‌جك	٢٢	٨٨

نجابت

مجانبت ایدن	قورقه‌جق اولان	٠١	٨٩
طرفندن درمیان	درمیان طرفندن	١٣	٨٩
موقعی	موعی	١٥	٨٩
باشلاندیغی	باشلادیغی	٢٠	٩٥
...	قلم غیرت وانصافله	١٧	٩٨
شمس	شمسك	١٥	٩٩
اولمق	بولندیغی	١٦	٩٩
اوق نام	نام	١٠	١٠٧

3 1761 06981107 3